

Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi

E-ISSN : 2687-2358

2022/1

Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği (PEMDER) / Journal of Landscape - Vol.4 2022-1

Yayın Sahibi

Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği

Editör

Doç.Dr. Mustafa Artar

Editör Yardımcıları

Doç.Dr. Mert Ekşi

Doç.Dr. Pınar Gültekin

Dr. Öğr. Üyesi Didem Dizdaroğlu

Teknik Sorumlu ve Dil Editörü

Prof.Dr. Veli Ortaçesme

Dizgi Sorumlusu ve Sekreteryası

M.Artar – P.Gültekin

Yayın Kurulu

Adnan Uzun	Işık Üniv.
Alper Çabuk	Eskişehir Teknik Üniv.
Aslı Güneş	Izmir Demokrasi Üniv.
Barış Kara	Aydın Adnan Menderes Üniv.
Başak Özer	Çankırı Karatekin Üniv.
Bayram Niyami Nayim	Bartın Üniv.
Bülent Deniz	Aydın Adnan Menderes Üniv.
Çiğdem Kaptan Ayhan	Çanakkale Onsekiz Mart Üniv.
Demet Demiroğlu	Kilis 7 Aralık Üniv.
Emrah Yalçınalp	Karadeniz Teknik Üniv.
Erhan Vecdi Küçükerbaş	Ege Üniv.
Halide Candan Zülfikar	İstanbul Üniv.
Işık Sezen	Atatürk Üniv.
Mehmet Kıvanç Ak	Düzce Üniv.
Meliha Aklıbaşında	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniv.
Meltem Erdem Kaya	İstanbul Teknik Üniv.
Murat Akten	Süleyman Demirel Üniv.
Murat Memlük	Mdesign
Mustafa Var	Yıldız Teknik Üniv.
Oğuz Yılmaz	Ankara Üniv.
Sertaç Güngör	Selçuk Üniv.
Sevgi Görmüş Cengiz	Inönü Üniv.
Şule Kısakürek	KMaraş Sütçü Imam Üni.
Tahsin Yılmaz	Akdeniz Üniv.
Veli Ortaçesme	Akdeniz Üniv.

4/1 (2022) Sayı Hakem Kurulu

Aylin Alişan Yetkin	Bartın Üniv.
Barış Kara	Aydın Adnan Menderes Üniv.
Başak Özer	Çankırı Karatekin Üniv.
Fürüzan Aslan	Kırklareli Üniv.
Melih Öztürk	Bartın Üniv.
Oğuz Yılmaz	Ankara Üniv.
Onur Güngör	İskenderun Teknik Üniv.
Pınar Gültekin	Düzce Üniv.
Selim Bayraktar	İstanbul Üniv.-Cerrahpaşa
Şirin Dönmez	Süleyman Demirel Üniv.
Tuğba Kiper	Namık Kemal Üniv.

*Kapak Tasarım- M.Artar

<https://dergipark.org.tr/peyzaj> adresinden dergiye ilişkin bilgilere ve makalelerin tam metnine ücretsiz ulaşılabilir.

PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi yılda iki kez yayınlanan ulusal hakemli bir dergidir.

Yazışma Adresi

PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi Editörlüğü

Bartın Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü 74100 Bartın

Tel : +90.378.223 51 20 / Faks: +90.378.223 50 65

PEYZAJ

Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi

PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi 4/1 (2022)

PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi, Peyzaj Mimarlığı ve genel olarak peyzajlarla ilgili konularda araştırma makalelerine ve nitelikli derleme makalelere yer vermektedir. Dergimiz, içeriğinde daha çok çizim ve görsellerin yer aldığı, akademisyenlerin yanı sıra öğrencilerimizin ve meslektaşlarımızın da yararlanabileceği bir bilimsel ve uygulamaya yönelik yayın olarak planlanmıştır. Akademi-Sektör-ğrenci iş birliklerinin güçlendirilmesi amacıyla yılda iki kez çıkarılan dergide tematik odak konularının yanı sıra PEMDER etkinlikleri ve dünya Peyzaj Mimarlığı gündemine de yer verilecektir.

Dergimizin 2022/1 sayısı başta peyzaj tasarımı, farklı mesleklerin tasarıma yaklaşımları, bitkisel tasarım ve ğrenci deneyimleri gibi farklı yaklaşımları içermektedir. 2022/1 sayımıza katkı sunan tüm ğretim elemanları, yayın ve hakem kurulu yeleri ve meslektaşlarımıza teşekkür ederiz.

Doç.Dr. Mustafa Artar
Editör
30.06.2022

PEYZAJ

Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi

PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi 4/1 (2022)

Makale / Yazar / Tr

Sayfa

Mimarlık Bölümü ğrencilerinin Peyzaj Tasarımı Dersi Kapsamında rettikleri Projelerin Değerlendirilmesi <u>Sinem Kızulaslan</u> (Araştırma Makalesi)	1-20
Bandırma Kıyı Bandı rneğinde Bitkisel Tasarım İle Görsel Kalitenin Değerlendirilmesi <u>Betül Yaldız, Mehmet Kıvanç Ak</u> (Araştırma Makalesi)	21-32
İstanbul Mimarlık Festivali: Öğrenci Deneyimleri <u>Elif Nur Sarı, Başak Sena GİRİT, Beyza Ece EMEKSİZ, Ece Nur Çebi, Elanur GÜNDOĞDU, İlayda GÜNGÖR, İsmail AVCI, Metehan AKTAş, zge Nur AYDIN, Rabia YÜCEL, Yeşim ÇETİNKAYA</u> (Toplantı zeti)	33-43
Anadolu'daki Yolculuğunda Bilgi'nin Peyzajla Etkileşimi <u>Sıla Mihriban Gral, Meryem Atik</u> (Derleme Makale)	44-54
Peyzaj Mimarlığı Temel Tasarım Eğitiminde Çevrimiçi Bir Stüdyo Deneyimi <u>İdil Dal, Pınar Bollukcu</u> (Araştırma Makalesi)	55-68

MİMARLIK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN PEYZAJ TASARIMI DERSİ KAPSAMINDA ÜRETTİKLERİ PROJELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Sinem KIZILASLAN¹

1.sinem@gmail.com, Samsun, Türkiye

Öz

İnsanlar ihtiyaçları doğrultusunda çevreyi değiştirir ve mekanlar oluşturur. Daha sonra oluşturulan bu mekanlar insan davranışlarında değişmeye sebep olur. Bu çift yönlü sürecin doğru yönetilmesi gerekir. Bu süreci doğru yönetebilmek konuyu farklı yönleriyle ele alan meslek disiplinlerinin ortak çalışmalar yürütmelerine bağlıdır. Peyzaj Mimarlığı'nın çalışma alanları çok büyük ölçeklerden küçük ölçeklere kadar çeşitlilik gösterir. Farklı ölçeklerde ve konularda çalışmalar üretebilmek, farklı meslek disiplinlerinin bir arada çalışmasını gerektirir. Peyzaj Mimarlığı, Şehir ve Bölge Planlama, Mimarlık ve birçok diğer meslek disipliniyle birlikte çalışmalar üretmesi gereken bir meslektir. Bu mesleklerin bir araya gelerek doğru çalışmalar üretebilmesi, birbirlerini iyi tanımalarını gerektirir. Bu nedenle ortak çalışmalar yürütmesi beklenen meslekler, üniversitelerde lisans düzeyinde alacakları ortak derslerle birbirini daha iyi tanımalıdırlar. Bu bağlamda Mimarlık Bölümü öğrencilerinin Peyzaj Tasarımı dersi kapsamında ürettikleri projeler incelenmiştir. Çalışmanın amacı, Peyzaj Tasarımı Dersi kapsamında, Mimarlık Bölümü öğrencilerinin Peyzaj Mimarlığı mesleğini ne derece tanıyabildiklerinin ve Peyzaj Mimarları ile ortak bir mesleki dil konuşabilme yeteneğinin ne derece kazandırılabilirliğinin ortaya koyulmasıdır. Çalışma, betimsel bir araştırma desenine sahiptir. Dersin öğrenme çıktıları belirtilmiş ve öğrenci projeleri öğrenme çıktıları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Sonuç kısmında öğrenci projelerinin, dersin öğrenme çıktılarına uygunluk düzeyi ortaya koyulmuştur. Öğrenciler; çalışma alanına ilişkin verileri saptama ve alan analizine ilişkin yaptıkları çalışmaların Peyzaj Tasarımını yönlendirmedeki önemini anlamışlardır, Peyzaj Mimarları ile ortak bir mesleki dil kullanma yeteneklerini geliştirmişlerdir ve mekân tasarımının bir bütün olarak ele alınması gerektiğini öğrenmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Peyzaj mimarlığı, Peyzaj tasarımı, İnterdisipliner çalışma, Mimarlık eğitimi, Meslekler arası iletişim becerisi.

EVALUATION OF THE PROJECTS PRODUCED BY ARCHITECTURE STUDENTS WITHIN THE SCOPE OF LANDSCAPE DESIGN COURSE

Abstract

Humans change the environment and create places according to their needs. These created spaces cause changes in human behavior later on. This two-way process needs to be managed properly. Managing this process properly depends on the joint work of professional disciplines that deal with the subject from different aspects. The fields of study of Landscape Architecture vary from very large to small scales. Producing studies at different scales and subjects requires different professional disciplines to work together. Landscape Architecture is a profession that should produce studies together with City and Regional Planning, Architecture and many other professional disciplines. For these professions to come together and produce the right work, it is necessary to know each other well.. For this reason, the professions that are expected to carry out joint studies should get to know each other better with the common courses they will take at the undergraduate level. In this context, the projects produced by the students of the department of the Architecture within the scope of the Landscape Design course were examined. The aim of the study is to reveal to what extent the students of the Department of Architecture can recognize the Landscape Architecture profession within the scope of the Landscape Design Course and to what extent they can gain the ability to speak a common professional language with Landscape Architects. The study has a descriptive research design. The learning outcomes of the course were specified and student projects were evaluated within the framework of learning outcomes. In the conclusion part, the level of conformity of the student projects with the learning outcomes of the course has been revealed. Students understood the importance of determining the data related to the study area and their studies on site analysis in directing Landscape Design. They developed their ability to use a common professional language with Landscape Architects and learned that space design should be considered as a whole.

Keywords: Landscape architecture, Landscape design, Interdisciplinary study, Architectural Education, Interprofessional communication skills.

1. Giriş

İnsanlık tarihinin başlamasıyla birlikte insanoğlu çevresiyle etkileşime geçmiştir. Bu etkileşim sayesinde insanlar beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilmişlerdir. Güvenlik, ulaşım ve bunun gibi birçok sebeple yerleşik hayata geçmeyi tercih eden insanoğlu için artık yaşam alanı sınırlarını belirlemek zorunlu hale gelmiştir. Böylece çevre, kendi içerisinde “mekanlara” ayrılmaya başlamıştır. Çevre, insanlar tarafından değiştirilerek mekanlar oluşturulur, sonra oluşturulan bu mekanlar insanları değiştirmeye başlar. Görmüş (2019)’un da çalışmasında belirttiği gibi, insan önce doğayla ilişki kurmuş sonra bu ilişkiyi kaybetmiştir (Görmüş 2019). Doğal kaynakların sonsuzmuş gibi kullanılması, doğaya uyum sağlamak yerine doğaya hükmetmeye çalışılması beraberinde birçok sorunu getirmiştir. Bu sorunların çözülmesini sağlayacak, mekân tasarımı yaparken doğal kaynakların doğru ve planlı kullanılması gereğini öğretecek olan meslek disiplini, Peyzaj Mimarlığı’dır. Bu bağlamda Yapı Mimarları ve Peyzaj Mimarları ortak çalışmalar yürütmelidir. Meslekler arası çalışmalar yapılabilmesi ise mesleklerin birbirini tanımasıyla sağlanabilir.

İnsan-Çevre ilişkisinin doğru yönetilmesi gerekir. Bu süreci doğru yönetebilmek de konuyu farklı yönleriyle ele alan meslek disiplinlerinin ortak çalışmalar yürütmesine/yürütebilmesine bağlıdır. “Her disiplin incelenmekte olan fenomene farklı açılardan baktığı için, disiplinler birleştiğinde ele alınan problemin kapsamlı bir resmi ortaya çıkar (Steg ve ark. 2015, 5).” Mekân tasarlamak, Mimarlık Biliminin görevidir. Mimarlık bilimi, görevi mekân tasarlamak olan bütün meslek disiplinlerini kendi bünyesinde barındırır. Bu bağlamda Yapı Mimarlığı, Peyzaj Mimarlığı, Şehir ve Bölge Planlama ve İç Mimarlık, Mimarlık biliminin altında yer alır ve çalışma alanları kesin çizgilerle birbirinden ayrılmaz.

“Tartışılabilir olsa da, Peyzaj Mimarlığı insanoğlunun çevresinde bıraktığı ilk izlerle birlikte var olmuştur fakat akademik bir disiplin olarak nispeten yenidir (Fetzer 2014, 26)”. “20. yüzyılın son 10–15 yılına kadarki süreçte peyzaj mimarlığı, diğer

disiplinler ile zaman zaman sıkı ilişkiler içinde olmuş ancak çoğunlukla bir arka fon ya da tamamlama aracı, nostaljik veya kırsal olarak algılanma veya ekolojik çevresel gündeme hizmet eden güncel bir olgu olmanın çok da ötesine geçememiştir (Güler 2012,152)”. Bu nedenle Peyzaj Mimarlığının çalışma alanları, çalışma kapsamı ve önemi günümüzde tam olarak bilinmemektedir.

Peyzaj Mimarlığı’nda önemli olan sadece mekânı tasarlamak değil, mekân tasarımı için kullanılan ve/veya yok edilen doğal kaynakların planlama, restorasyon ve koruma çalışmalarını da yapmaktır. Bütün bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Peyzaj Mimarlığı ekoloji tabanlı bir meslek disiplindir. “Bugünün mimari tasarımları, insan faktörünü tamamen devre dışı bırakmıştır. Mekânın olmazsa olmazları vardır. Bunlar; ekolojik olmasıdır, topoğrafyaya uymasındır (Ergül 2015, 1072).” Ekoloji, şimdiki ve geleceği düşünmeyi gerektirir. “Peyzaj Mimarlığının görevi şimdiki ve gelecek nesiller için doğal ve kültürel peyzaj kaynaklarını koruma ve yönetmedir (Bell ve ark. 2012).” Bu nedenle hangi çalışma alanında olursa olsun, çevresel bilince sahip olmak gerekir. Bu bilinci ortak çalıştığı meslek disiplinlerine aşılacak Peyzaj Mimarlığı’nın bir görevidir.

“Peyzaj ve Kent Planlaması Ansiklopedi Sözlüğünde (Evert ve ark., 2010) Peyzaj Mimarlığı’nı şu şekilde tanımlanmıştır: Doğal ve kültürel sistemlerin veya peyzaj parçalarının uzun süreli iyileştirme, sürdürülebilirlik ve uyumunu sağlamak için, estetik, fonksiyonel ve ekolojik yönleri göz önünde bulunduran, çevresel planlama, tasarım ve koruma sürecinde sanat, fizik ve sosyal bilimler ilkelerini kullanan bir meslek ve akademik disiplindir (Bobbink 2012, 241).” “Peyzaj Mimarları tasarımlarını geliştirmek, daha kullanışlı hale getirmek ve ekolojik ihtiyaçları daha iyi karşılamak için mekanları ve peyzajları değiştiren fikirler üretir. Çalışmaları çevrenin kapsamlı ve sürdürülebilir planlamasını ve gelecekteki değişen ihtiyaçlara göre açık mekân oluşumlarını içerir (Mentens 2009, 8).”

Buradan anlaşılacağı gibi Peyzaj Mimarlığı’nın çalışma alanları oldukça geniştir. Bu kadar çaplı

çalışmalar yapmak, diğer meslek disiplinleri ile ortak çalışmayı gerektirmektedir. Diğer mesleklerle ortak çalışabilmek, ortak bir bilinci de gerektirir. Bu ortak bilinç, lisans düzeyinde geliştirilemezse, farklı meslek disiplinlerinin profesyonel meslek yaşantılarında ortak çalışmalar yapabilmesi zor, hatta imkânsız hale gelebilir. Örneğin Korkut ve Topal (2015) yaptıkları çalışma kapsamında meslek yaşantıları süresince ‘Mimarların gerek planlama gerekse tasarım süreçlerinde, diğer disiplinlere göre, interdisipliner çalışmalara fazla sıcak bakmadıklarını düşündürmektedir (Korkut, Topal 2015)’ sonucuna varmışlardır. Aslında bunun temel nedenleri arasında Peyzaj Mimarlığı’nın çalışma alanlarının tam olarak ne olduğunun bilinmemesi, öneminin anlaşılabilmesi ve bu mesleğe olan gereksinimin bilinmemesi sayılabilir. Ortak çalışmalar yapması gereken meslek disiplinleri, lisans eğitimlerinde bu bilinç ile yetiştirilirse, profesyonel iş yaşantılarında interdisipliner çalışmaları çok daha kolay olacaktır.

Günümüzde insanların temel sorunu birbirini anlayamamak, iletişim kuramamaktır. İletişim kuramayan kişilerin belirli bir sorun/konu çerçevesinde bir araya gelip, çözüm üretmesi mümkün değildir. “İletişim becerisi olaylara farklı açılardan bakabilme esnekliğini gerektirmektedir (Ersanlı ve Balcı 1998, 8)”. Mimarlık Biliminde yer alan mesleklerin ortak dersler almasıyla sorunu/konuyu farklı açılardan ele alabilmeleri dolayısıyla iletişim kurabilmeleri sağlanmış olur. Yapı Mimarlığı, mekân tasarımını genelde -insan- açısından ele almakta, doğal kaynakların kullanımı, sürdürülebilirliği, yaban yaşamı gibi ekolojik bakış açısı gerektiren konuları göz ardı etmektedir. Oysa Peyzaj Tasarımı dersi Mimarlık biliminin altında yer alan diğer mesleklere mekân tasarımına ekolojik açıdan bakma yeteneğini kazandırabilir.

Alınacak ortak dersler sadece mesleki açıdan ortak bir dil konuşmayı olası kılmaz, aynı zamanda kişinin kendi alanında da kendisini geliştirmesini sağlar. “Mimarlık bölümü öğrencilerinin temel derslerini pekiştirmeleri için farklı disiplinlerden dersleri de almaları gerekmektedir (Aksoy, 2020, 638).” Peyzaj Tasarımı da bu dersler arasındadır.

“Peyzaj tasarımı bilimsel ve sanatsal analizi, planlama ve tasarımı, yönetim, koruma ve bu kapsamdaki içerikleri birleştirmelidir (Shi 2015, 625).” Bu bakış açılarıyla; Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğrencilerinin MIM326 Peyzaj Tasarımı Dersi’nde ürettikleri final projeleri incelenmiştir. Burada amaç; Peyzaj Tasarımı Dersi ile Mimarlık Bölümü öğrencilerinin dış mekân tasarımı farkındalıklarını arttırmak, Mimarlık Bölümü öğrencilerine mesleklerinin ileriki yıllarında Peyzaj Mimarları ile ortak çalışmalar üretebilmeleri için ortak bir mesleki dil kullanma yeteneği kazandırmak ve başarılı mimari tasarımlar için Peyzaj Mimarları ile ortak çalışmalar yürütmeleri gerektiğini anlamalarını sağlamaktır.

2. Materyal ve Yöntem

Çalışma 2020–2021 Eğitim Öğretim Yılı–Bahar Yarıyılında, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğrencilerinin MIM326 Peyzaj Tasarımı dersi kapsamında ürettikleri projelerin kritik almadan önceki ilk durumlarını ve son teslimlerinin karşılaştırılmasını içermektedir.

Çalışma betimsel bir araştırma desenine sahiptir. Öncelikle Peyzaj Mimarlığı mesleğinin çalışma alanları ve ortak çalıştığı meslek disiplinleri ortaya koyulmuştur. Konu ile ilgili veriler literatür kaynak taraması ile elde edilmiştir.

Öğrenci projeleri 2 yönden değerlendirilmiştir.:

1. Öğrencilerin çalışma alanına ilişkin verileri saptama ve alan analizine ilişkin yaptıkları çalışmalarla, Peyzaj Mimarlığı ile ortak bir mesleki dil kullanma yeteneklerini ne derecede geliştirebildikleri ortaya koyulmuştur.

MIM326 Peyzaj Tasarımı dersinin öğrenme çıktıları açıklanmış, öğrenme çıktıları işlevsel ve estetik boyutlara göre sınıflandırılmış ve mimarlık öğrencilerinin final ödevleri bu boyutlara göre değerlendirilmiştir.

Örnekleme, 2020–2021 eğitim öğretim yılı Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğrencilerinden seçmeli MIM326 Peyzaj Tasarımı dersini alan öğrenciler

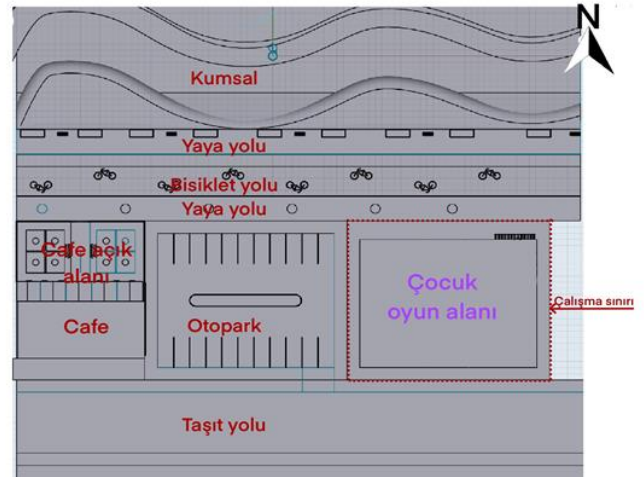
oluşturmaktadır. Çalışmada yer alan görseller öğrencilerin izni ile paylaşılmıştır.

a. Ders İçeriği ve projelerin değerlendirilmesi

MIM326 Peyzaj Tasarımı dersi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nde 6. yarıyıl verilen seçmeli bir derstir. Seçmeli dersler, öğrencilerin kendilerini geliştirmek istedikleri yönlerden geliştirebilmeleri için bir fırsat sunar. Bilmek, öğrenmek bir gereksinimdir. “Bu süreçte birey, kendine ve dış dünyaya ilişkin bilgi edinme ve çevresindeki olayları anlayabilme ihtiyacı duymaktadır..., bu ihtiyacın karşılanmaması rahatsız edici olabilir (Aral ve Baran 2001, 252)”. Mimarlık Bölümü öğrencileri de kendilerini eksik hissettikleri çevre-mimari ürün ilişkisi bağlamında MIM326 Peyzaj Tasarımı dersini seçtiklerini vurgulamışlardır. 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılı Bahar döneminde açılan derse 46 öğrenci kayıt yaptırmıştır. Dersler küresel ölçekte yaşanan salgın (Covit-19) sebebiyle online olarak yürütülmüştür. Vize öncesi 8 ders, vize sonrası 5 ders yapılmıştır. Vizeye kadar olan dönemde öğrenciler kuramsal yönden bilgilendirilmiştir. Kuramsal derslerde öğrencilere; Peyzaj Mimarlığı (ön bilgilendirme), ekoloji kavramı, peyzaj-ekoloji ilişkisi, kentsel açık alan, kentsel yeşil alan, yeşil alanların işlevleri, bitkilerin sınıflandırılması, bitkilerin işlevleri, peyzaj tasarım ölçütleri, peyzaj tasarım öğeleri, peyzaj tasarım ilkeleri ve peyzaj tasarımı proje aşamaları ile ilgili konularda bilgi verilmiştir.

“Mimarlık gibi uygulamalı alanlar için sadece bilginin edinilmesi yeterli olmamakta, o bilgi üzerinden deneyim kazanılması gerekmektedir (Ünal 2021, 2). Bu nedenle vize sonrasında öğrencilerden aldıkları kuramsal bilgilerin desteği ile bir peyzaj tasarım projesi yapmaları istenmiştir. “Kentlerde çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını sağlayacak yeterli mekân yoktur (Churchman 2013, 101).” Bu nedenle ders kapsamında “Çocuk Oyun Alanı” tasarımı yaptırılmasına karar verilmiştir. Çocuk oyun alanı tasarımında dikkat edilmesi gereken konulardan biri de kullanıcı özelliklerine dikkat etmektir. Tasarlanacak mekân hem çocuklar için ilgi çekici olmalı hem de çocukların ebeveynleri/bakıcılar/yakınları için değişik kullanım olanakları sağlamalıdır. Ayrıca, bazı Mimarlık

Bölümü öğrencilerinin Peyzaj Tasarımını sadece mimari birimlerden “arta kalan” alanların düzenlenmesi olarak değerlendirdiği görülmüştür. Peyzaj Mimarlığı, Yapı Mimarlığı'nın içinde yer almaz; Görevi mekân tasarlamak olan meslekler Mimarlık Biliminin altında yer alır. Bu yanlış algıyı düzeltmek için çalışma alanında bir mimari birime yer verilmemiştir. Gereksinim duyulması halinde mimari birimlerin -tasarımları doğrultusunda- öğrenciler tarafından alana yerleştirilmesi istenmiştir. Bu bağlamda çocuk oyun alanı tasarımı yapılacak alanın planı aşağıdaki gibidir:

Şekil1. MIM326 Peyzaj Tasarımı dersi kapsamında (2020-2021) yapılacak projenin planı

Alan 26mx31,6m (821,6 m²) ölçülerinde bir dikdörtgen şeklindedir. Alanın kuzeyinde yaya yolu, bisiklet yolu ve kumsal; güneyinde taşıt yolu, doğusunda boş arazi; batısında otopark ve yeme-içme birimi bulunmaktadır. Peyzaj Tasarımı dersinin temel amaçlarından biri yapılan plan ve tasarımlarda mevcut alan verilerini de göz önünde bulundurabilmeyi öğretmektir. Bu nedenle proje alanı seçilirken mekânsal özellikleri açısından zengin olması ön koşul olmuştur. Ayrıca çalışma alanı çok büyük seçilmemiştir. Çünkü ders kapsamında diğer bir amaç da öğrencilerin ‘ölçek’ ve ‘ergonomi’ kavramlarını geliştirebilmektir. Bu bağlamda;

Yaya yollarının genişliği ne olmalıdır?

Yeşil alanlara bitki dikilebilmesi için gereken en az yeşil alan genişliği ne olmalıdır?

Seçilen etkinlik için tasarlanan mekân ölçüleri, etkinliğin yapılabilmesi için yeterli midir?

Alan, yapılması planlanan etkinlik çeşitliliğine yetecek ölçüde midir? gibi sorularla öğrencilerin dış mekân tasarımında, tasarımcıyı kısıtlayan sorunlarla yüzleşmesi amaçlanmıştır. Ayrıca isteyen öğrencilerin otopark ve çocuk oyun alanının yerini –gerekçesini sunmak koşuluyla– değiştirebilecekleri söylenmiştir. Burada amaç; öğrencilere mevcut mekân verilerini kullanmayı öğretmektir. Yine gereksinim duyulması halinde –gerekçesini sunmak koşuluyla– çalışma

alanının doğusundaki boş arsanın da çalışma alanı kapsamına alınabileceği söylenmiştir. Böylece öğrencilerin çalışma ölçeği konusunda farkındalıklarının arttırılması, etkinlik çeşitliliği ile mekân kapasitesi arasındaki ilişkiyi kurabilmeleri amaçlanmıştır. Çalışma alanı, yukarıda belirlenen hedefler doğrultusunda ders sorumlusu tarafından üretilmiştir.

Açıklanan hedefler doğrultusunda MIM326 Peyzaj Tasarımı Dersi öğrenme çıktıları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Çizelge 1. MIM326 Peyzaj Tasarımı Dersi öğrenme çıktıları

MIM 326 Peyzaj Tasarımı Dersi öğrenme çıktıları	MIM 326 Peyzaj Tasarımı Dersi uygulama (proje aşaması) kapsamında öğrenme çıktıları
Öğrenciler mimari tasarımlarını, peyzaj tasamı ile nasıl destekleyebileceklerini öğrenirler.	Proje alanının 'çevre' ile ilişkisinin kurulması gelişir
Öğrenciler, ekolojik denge hakkında bilgi sahibi olurlar.	Projede yeşil alan miktarı/sert zemin oranına dikkat etmek öğrenilir (Bu ölçüt hem ekolojik hem de estetik açılarından önemlidir. Çalışma kapsamında estetik boyutu değerlendirilecektir)
Öğrenciler, doğal ve yapay çevresel tasarım elemanları hakkında bilgi sahibi olurlar	Bitkisel tasarımla projenin nasıl destekleneceği öğrenilir Mekân tasarımında 'form' geliştirilir
Öğrenciler peyzaj tasarım süreçlerini öğrenirler.	Kullanıcı profili hakkında bilgi edinme sürecinin önemi öğrenilir Mekânsal verilerin önemi anlaşılır İşlev diyagramının önemi öğrenilir Avan projede neler olması gerektiği öğrenilir
Öğrenciler farklı mesleklerle koordineli çalışmayı öğrenirler.	Peyzaj Mimarlığı ile ilgili ortak bir dil kullanılabilir

Mekân tasarımı; kullanıcı profiline belirlenmesi, belirlenen kullanıcı kitlesinin ihtiyaçlarının saptanması, bu ihtiyaçlar doğrultusunda yapılacak etkinliklerin belirlenmesi ve bu etkinliklere uygun mekân tasarımının yapılması süreçlerinden oluşur. Cheng (2007)'ye göre, "İnsanların çevrelerini algılamalarında iki önemli boyut vardır. Bunlardan ilki mekânın fiziksel yapısıyla ilişkili estetik boyutlar ikincisi, mekânda gerçekleştirilen etkinliklerle ilişkili

olan duygusal boyutlardır. Estetik boyutlar şekil, çizgi, renk, doku ile ilgilidir. Duygusal boyutlar ise kullanıcının mekânda gerçekleştirdiği etkinlikler ile zaman içerisinde mekanla kurduğu bağla ilişkilidir." Mekanla duygusal bağ kurulması, kullanıcı kitleye uygun etkinliklerin sunulması ile mümkündür. Bu da mekânın işlevselliği ile ilişkilidir. Bu verilere göre öğrenme çıktıları işlevsel ve estetik boyutlara göre aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

Çizelge 2. MIM326 Peyzaj Tasarımı Dersi öğrenme çıktılarının işlevsel ve estetik boyutlara göre sınıflandırılması

İşlevsel Boyutlar	Estetik Boyutlar
Proje alanının çevre ile ilişkisinin kurulması (1) Kullanıcı profiline uygun tasarım yapmak (2) (ihtiyaçların ve etkinliklerin belirlenmesi) Mekânsal verilerin önemi (3) (ulaşım hatlarının oluşturulması, girişlerin belirlenmesi, oturma mekanlarının konumlarının belirlenmesi...) İşlev diyagramının önemi (4) (Mekanların birbiri ile yakınlık-uzaklık durumu) Avan projede neler olması gerektiği (5)	Projede yeşil alan miktarı/sert zemin oranına dikkat etmek (6) Bitkisel tasarımla projenin desteklenmesi (7) Mekân tasarımında 'form' geliştirilmesi (8)

İşlevsel boyutlar ve estetik boyutlar yukarıda görüldüğü gibi (1, 2, 3, 8) numaralandırılmıştır. Öğrenci projeleri yukarıda belirlenen işlevsel ve estetik boyutlara göre değerlendirilecek ve proje hangi yönden başarılı bulunmuşsa projenin yanına başarılı bulunduğu kriterin numarası yazılacaktır.

b.Ders Kapsamında Peyzaj Tasarımı Yaklaşımı

Peyzaj tasarımı çalışmalarında bir çalışma planı hazırlamak önemlidir. Bu süreç 'programlama' olarak da adlandırılabilir. 'Programlama, çevresel sorunların ortaya koyulması ve tasarımcının bu sorunları çözmek için geliştirdiği stratejileri içeren bir süreçtir (Spreckelmeyer 1987). Çalışma kapsamında oluşturulan program hazırlık aşaması ile başlamaktadır.

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada amaç Mimarlık Bölümü öğrencilerine, dış mekân tasarımı yapabilmeleri için bir başlangıç noktası sunmaktır. Hazırlık aşaması 2 kısımdan oluşmaktadır. İlk kısım kullanıcı kitleye yönelik araştırma yapılmasını içermektedir. Öncelikle öğrencilerden, çocuklar ve çocuk oyunları ile ilgili bir araştırma yapmaları istenmiştir. Sonrasında çalışma alanlarını hangi yaş grubu çocuklar için tasarlayacaklarına karar vermeleri istenmiştir. Seçilen yaş grubunun gereksinimlerinin

belirlenmesi ve bu gereksinimleri giderilebilecekleri etkinliklerin belirlenmesi ile hazırlık aşamasının birinci kısmı son bulmuştur. (Belirlenen yaş grubuna yönelik sosyo-ekonomik veriler, belirlenen yaş grubunun ihtiyaçlarının saptanmasında önemli bir etkidir. Bu çalışma kapsamında fiziksel çevrenin mekân tasarımını yönlendirmede nasıl etkili olduğu açıklandığı için Çalışma Planında sosyo-ekonomik verilere yer verilmemiştir). Hazırlık aşamasının ikinci kısmında -Sörvey- çalışma alanına ilişkin verilerin belirlenmesini (çalışma alanını tanımayı) yer almaktadır. Çalışma alanının çevresi ile ilişkisinin kurulması, mekânsal özelliklerin tasarımı nasıl şekillendireceği bu aşamada belirlenir. Çalışma alanının analizini yapan öğrenciler daha sonra tasarım aşamasına geçmiştir. Bu aşamada öğrencilerden ulaşım-dolaşım hatlarını belirlemeleri, alanın ana giriş noktalarını göstermeleri ve mekân biçimlerini oluşturmaları istenmiştir. Çalışmanın son aşamasında öğrencilerin mekân tasarımlarını tamamlaması, donatı elemanlarını yerleştirmeleri ve bitkilendirmeyi -ana hatlarıyla- yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin çalışmaları 1/200 ölçekli 'Ön (Avan) Proje' olarak sonlanacaktır. Çocuk oyun alanı peyzaj tasarım projesi çalışma planı aşağıdaki gibidir:

Çizelge 3. Çocuk Oyun Alanı Peyzaj Tasarım Projesi Çalışma Planı

Çocuk Oyun Alanı Peyzaj Tasarım Projesi				
Hazırlık aşaması		Çalışma alanını tanımak	Tasarım aşaması	Avan Proje
Çocuklarla ilgili araştırma yapılması	Kullanıcı kitlesini belirlemek (Çocuk oyun alanı tasarımını hangi yaş grubu için yaptığına karar vermek)	Çalışma alanının kuzeyinde yaya yolu	Sirkülasyon hatlarının belirlenmesi ve mekân biçimlerinin oluşturulması	Mekân tasarımlarının tamamlanması, donatı elemanlarını yerleştirilmesi ve bitkilendirmenin -ana hatlarıyla- yapılması
	Belirlenen kullanıcı kitlesinin ihtiyaçlarını saptamak	Çalışma alanının kuzeyinde kumsal		
	Belirlenen ihtiyaçlar hangi etkinlikler ile karşılanabileceğini belirlemek	Çalışma alanının batısında yeme-içme birimi		
	Belirlenen etkinliklere uygun mekân tasarımı yaklaşımını planlamak	Çalışma alanının batısında otopark		
		Çalışma alanının güneyinde taşıt yolu		

3. Bulgular

Öğrenci projeleri (final ödevleri) MIM326 Peyzaj Tasarımı dersinin öğrenme çıktıları bağlamında değerlendirilmiştir. Final projesini 35 öğrenci teslim etmiştir. Çalışma kapsamında değerlendirilen projeler ise; derse devam eden, düzenli bir şekilde proje kritiklerini alan, çeşitli nedenlerle derse devam edemeyen (internet bağlantısının olamaması gibi

teknik sorunlar, ders çakışması...) fakat sonrasında ders kayıtlarını izleyen ve/veya e-posta yoluyla ders sorumlusu-proje kritik ilişkisini koparmayan öğrencilere aittir. Bu bağlamda 33 öğrencinin projesi değerlendirmeye alınmıştır. Aşağıda, öğrencilerin veri saptama (sörvey), alan analizi ve kullanıcı kitleyle ilgili elde ettikleri veriler yer almaktadır (Alan analizi ve kullanıcı kitleye yönelik veriler öğrenciler tarafından ortaya koyulmuştur.

Çizelge 4. Çocuk Oyun Alanı Peyzaj Tasarım Projesine İlişkin Bulguların Çalışma Planına Eklenmesi

Çocuk Oyun Alanı Peyzaj Tasarım Projesi				
Hazırlık Aşaması		Çalışma alanını tanımak	Tasarım aşaması	Avan proje
1. Çalışma alanı ile ilgili araştırma yapılması	Sörvey aşaması Alanın çevresiyle ilişkisinin kurulması	Çalışma alanın kuzeyinde yaya yolu ve kumsal, batısında yeme-içme birimi ve otopark, güneyinde taşıt yolu, doğusunda ihtiyaç duyulması halinde çalışma alanına dahil edilebilecek boş parsel bulunmaktadır.	Sirkülasyon hatlarının belirlenmesi ve mekân formlarının oluşturulması (Öğrenci projelerinin ilk halleri)	Mekân tasarımlarının tamamlaması, donatı elemanlarını yerleştirilmesi ve bitkilendirmenin - ana hatlarıyla yapılması (Öğrenci projelerinin son halleri)
	Alan analizi Çevresel verilerin tasarımı nasıl şekillendireceğinin belirlenmesi	- Taşıt yolu, alana ulaşımı sağlayan olumlu bir veri olmasıyla birlikte çocuklar için tehlike yaratabilecek bir unsur olduğu için dikkat edilmelidir. - Mevcutta yer alan yeme-içme birimi, ebeveynler için etkinlik çeşitliliği yaratabilecek bir unsur olarak değerlendirilebilir. - Kumsal, güzel manzara olarak değerlendirilebilir. - Otopark; çocuklar için tehlikeli, görsel rahatsızlık yaratan aynı zamanda ulaşımı kolaylaştıran bir faktör olarak değerlendirilebilir.		
2. Kullanıcı kitlesi ile ilgili araştırma yapılması	Kullanıcı kitlesini belirlemek (Çocuk oyun alanı tasarımını hangi yaş grubu için yaptığını karar vermek)	0-12 yaş grubu çocuklar (oyun alanları tasarlanırken bu yaş grubu içinde de alt gruplamalar yapılacaktır) ve ebeveynleri		
		Gençler		
	Belirlenen kullanıcı kitlesinin ihtiyaçlarını saptamak	Sosyalleşmek, dinlenmek		
	Belirlenen ihtiyaçların hangi etkinlikler ile karşılanabileceğini saptamak	Oyun oynamak, oturmak, sohbet etmek, seyretmek		
	Belirlenen etkinliklere uygun mekân tasarımı yaklaşımını planlamak	3-5, 5-10 yaş grubu çocuklar için aile gözetiminde olabilecekleri oyun alanları; 10-14 yaş grubu çocuklar için keşfetmeye ve hareket etmeye yönelik alanlar; ebeveynler için seyir, dinlenme ve sohbet alanları; gençler için sohbet ve dinlenme alanları tasarımına karar verilmiştir.		

Gereksinim ve Etkinliklerin Belirlenmesi: Çocuk oyun alanı tasarımında, oyun alanının -kendi içinde- yaşlara yönelik olarak bölünmesi önemlidir. Kaza ve yaralanmaların önlenmesi için farklı düzeylerde hareket yeteneğindeki yaş grupları alan içinde değişik mekânsal düzenlemeler ile birbirinden ayrılmalıdır. Ayrıca küçük yaş grubundaki çocuklar için tasarlanan

mekanlar oturma mekanları ile birbirine yakın olmalıdır. Böylece ebeveyn denetimi daha rahat sağlanır. Daha büyük çocuklar için hareket alanı daha geniş ve harekete yönelik etkinlikleri içeren oyunların olduğu bir mekân tasarımı yapılmalıdır.

Hazırlık aşamasına ilişkin öğrenci çalışmalarından örnekler aşağıdaki gibidir:

Çizelge 5. Hazırlık aşamasına ait öğrenci çalışmalarından örnekler

	<p>Çalışma alanında mevcutta bir mimari yapı olmadığı için, etkinlik çeşitliliğini arttırmak amacıyla mevcut otopark ve çocuk oyun alanının yeri değiştirilmiştir. Dinlenme alanları güzel manzara yönünde konumlandırılmıştır. Taşıt yolu ve otopark çocuklar açısından tehlikeli olarak görülmüş ve sınır elemanları düşünülmüştür.</p>
<p>KULLANICI PROFİLİ</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5-13 YAŞ ÇOCUKLAR - VELİLER - PARKTA VAHİT GEÇİRMEK İÇİN GELEN İNSANLAR <p>İHTİYAÇ</p> <ul style="list-style-type: none"> - OTURMA ALANLARI - FARKLI AKTİVİTE MEKANLARI - ETKİNLİK ALANLARI (GELENEKSEL PASİF VE AKTİF) - WC <p>MEKANLAR</p> <ul style="list-style-type: none"> - OYUN SAHALARI - BİSKÜLET YOLLARI - OTURMA ALANLARI - GELENEKSEL OYUN ALANLARI - PASİF OYUN ALANLARI <p>BİSKÜLET YOLU VE SAHA GİBE ALANLAR OTOPARK VE ANA YOL GİBE ARAÇ YOĞUNLUĞUNUN OLDUĞU ALANLARA KONUMLANDIRILDI.</p> <p>GİRİŞ SAHİLİ TARAFINDAN VERİLDİ.</p> <p>OYUN ALANLARI KAFE TARAFINA KONUMLANDIRILDI.</p>	<p>Çalışma alanında mevcutta bir mimari yapı olmadığı için, etkinlik çeşitliliğini arttırmak amacıyla mevcut otopark ve çocuk oyun alanının yeri değiştirilmiştir. Fakat mevcuttaki yeme-içme birimi ve çocuk oyun alanı arasında ilişki -yakın olmak- tan öteye geçememiştir. Girişler sadece sahil yönüne konumlandırılmıştır. Taşıt yolu ve otopark çocuklar açısından tehlikeli olarak görülmüş ve sınır elemanları düşünülmüştür.</p>

Çizelge 5'in devamı. Hazırlık aşamasına ait öğrenci çalışmalarından örnekler

<p>GÖL MANZARASI</p>	<p>Alana ana giriş noktaları belirlenmiştir. Taşıt yolu ve otopark çocuklar açısından tehlikeli olarak görülmüş ve sınır elemanları düşünülmüştür. Çocuklar için farklı yaş gruplarına yönelik mekanlar düşünülmemiştir.</p>
	<p>Çalışma alanında mevcutta bir mimari yapı olmadığı için, etkinlik çeşitliliğini arttırmak amacıyla mevcut otopark ve çocuk oyun alanının yeri değiştirilmiştir. Oyun alanları yaş gruplarına göre ayrılmış ve mekanlar arası ilişki kurulmuştur. Dinlenme alanları güzel manzara yönünde konumlandırılmıştır. Çocuklar için tehlike unsuru olabilecek taşıt yolu için bir önlem alınmamıştır.</p>

Hazırlık aşamasına ait öğrenci çalışmaları, Peyzaj Mimarlığı terminolojisinin Mimarlık bölümü öğrencileri tarafından öğrenilme düzeyinin belirlenmesi açısından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin; aktif yeşil alan, pasif yeşil alan, rekreasyon, yapraklı bitki, ibrelili bitki, çalı grubu, bitkisel perdeleme, gürültü perdesi, güzel manzara, bitkilerin renk etkisi, alana girişlerin vurgulanması, ekoloji, ekolojik denge, kentsel yeşil alan, kullanıcı kitle, sert zemin gibi sözcükleri öğrendikleri ve kullanabildikleri görülmüştür. Bu da öğrencilerin ilerideki profesyonel meslek yaşantılarında Peyzaj Mimarları ile iletişimlerini kolaylaştıracaktır.

Tasarım Aşaması: Öncelikle alanın ana giriş-çıkış noktaları ve alan içindeki mekanların ana girişlerle Mekân şekilleri ulaşım hatları ile desteklenmelidir.

ilişkisi ortaya koyulacaktır. Ana girişler alana ulaşımı hem rahat bir şekilde sağlamalı hem de çocuklar için tehlikeli olabilecek yol ve otoparktan olabildiğince ayrılmış olmalıdır. Ayrıca, var olan yeme içme birimi ile ilişkili tasarım yapmak adına çocuk oyun alanını ile var olan otoparkın yeri değiştirilen projelerde, yeme-içme birimi ile ilişkili giriş noktası da belirlenmelidir. Alan içinde planlama yapılırken küçük yaş grupları oturma mekanları ile ilişkili, oturma mekanları ise güzel manzara ile ilişkili planlanmalıdır. Alan, içindeki ulaşım hatları çocukların kaybolmasını engelleyecek kadar anlaşılır, mekanların birbirleri ile olan bağına sağlayacak kadar işlevsel, çocukların diğer yaş grupları için ayrılan oyun alanlarına kaçmalarını engelleyecek kadar korunaklı olmalıdır

n (Avan) Proje: Oyun alanı, farklı yaş gruplarına göre sınır elemanları ve/veya farklı czm nerileri ile birbirinden ayrılmalıdır. Alan içerisinde wc, büfe gibi mimari birimlere yer verilecekse, manzarayı kapatmamalarına, alan içinde kolay bulunabilir olmalarına ve ana giriş ile olan ilişkilerine dikkat edilerek konumlandırılmalarına dikkat edilmelidir. Tehlike unsuru olabilecek yol ve otopark sınırlarında bitkisel ve/veya yapısal sınır elemanları dşnlmelidir.

İşlevsel boyutlar crevesinde aşağıdaki özellikler değerlendirilmiştir:

-Proje alanının cvresi ile ilişkisinin kurulması (1)

Alanda mimari birime yer verilecekse manzarayı kapatmamasına dikkat edilmesi, mevcut yeme-içme birimi ile ilişkinin kurulması için otopark ve clma alanının yerlerinin değiştirilmesi, taşıt yoluna ilişkin güvenlik önlemlerinin alınması, alan sınırlarının belirlenmesi

-Kullanıcı profiline uygun tasarım yapmak (2)

Belirlenen kullanıcı kitlenin ihtiyaçlarını karşılayabilecek etkinlik cşitliliğine sahip mekân tasarımları üretmek

-Mekânsal verilerin nemi (3)

Girişlerin doğru noktalara konumlandırılması, alan içindeki ulaşım hatlarının sürekliliğinin olması, cıkma yollarının olmaması

-İşlev diyagramının nemi (4)

Alan içerisinde birbiri ile ilişkili kullanımların birbirine yakın konumlandırılması (oturma

Çizelge 6. Öğrenci projelerinden örnekler

mekanlarının küçük yaş cocukların denetimini sağlayacak şekilde cocuk oyun alanlarına yakınlığı...)

-Avan projede neler olması gerektiği (5)

Pafta düzenine ilişkin olarak proje adı, kuzey işareti, ölçek, lejant gibi bilgilerin projede yer alması

Çalışma alanı sınırının gösterilmesi, genel mekân şekilleri, ana girişlerin gösterilmesi, mimari yapılar ve projeyi açıklayıcı yazılar

Estetik boyutlar crevesinde aşağıdaki özellikler değerlendirilmiştir:

-Projede yeşil alan miktarı/sert zemin oranına dikkat etmek (6)

Alanda gereksiz ve büyük ölçekli sert zeminlerden kaçınmak

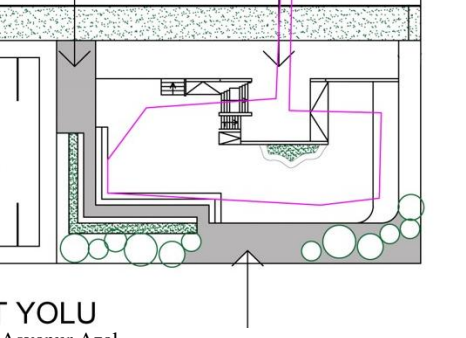
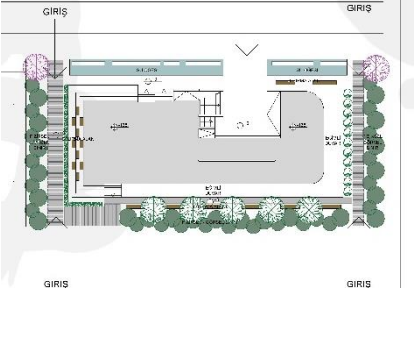
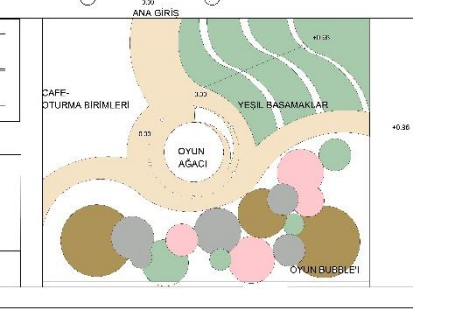
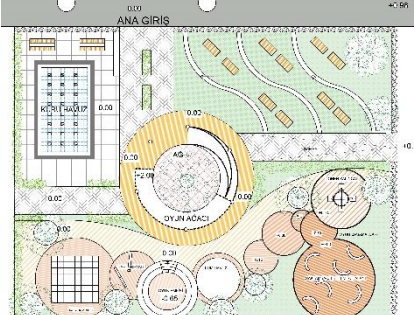
-Bitkisel tasarımla projenin desteklenmesi (7)

Projenin cizgisel özelliklerinin bitkisel tasarımla desteklenmesi

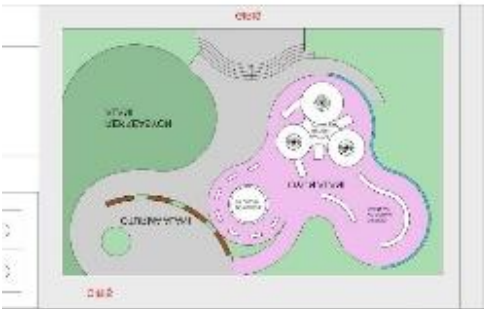
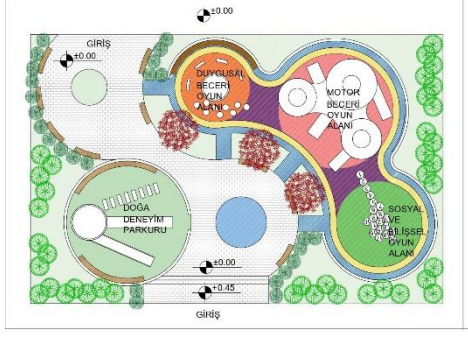
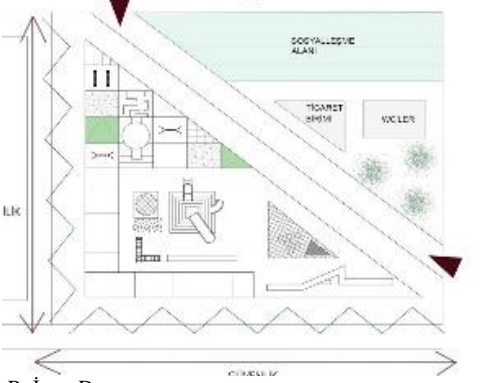

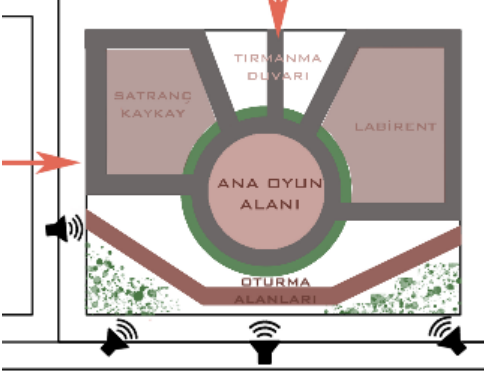

-Mekn tasarımında 'form' geliştirilmesi (8)

Mekn tasarımında kullanılan cizgi, renk, form, doku elemanlarının doğru kullanımı

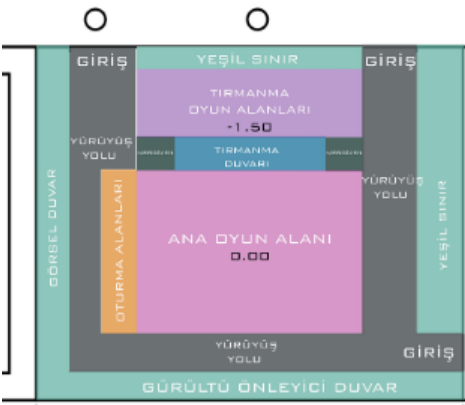

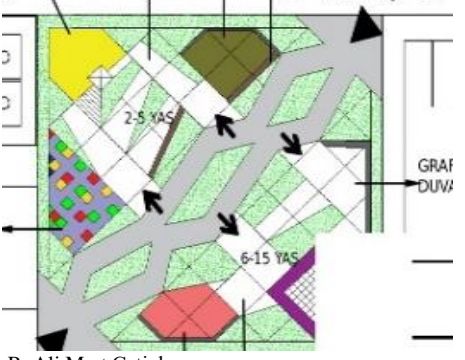

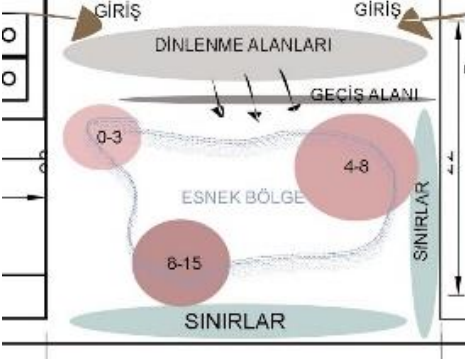

Konuya ilişkin ele alınan ğrenci projelerinden örnekler aşağıdaki gibidir (Proje hangi ölçüte göre başarılı bulunduysa, projenin yanına o ölçütün numarası yazılmıştır):

Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları ilk projeler	Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları son projeler	Öğrenme çıktıları	
		İşlevsel boyutlar	Estetik boyutlar
 <p>Amir Elşahir</p>		1 2 3 4 5	6
 <p>Maria Marcharka</p>		1 2 3 5	6 8
 <p>YOLU Asyanur Azal</p>		1 2 3 5	
 <p>Huri Nur Öztürk</p>		1 2 3 5	6 8

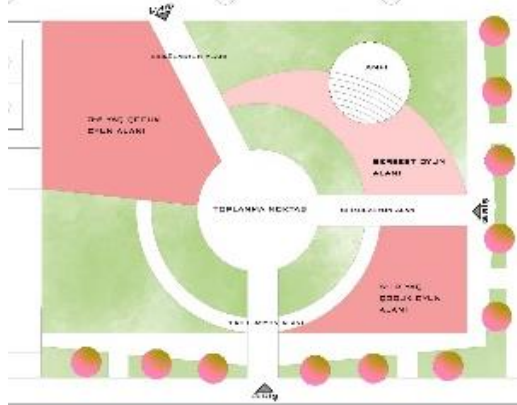

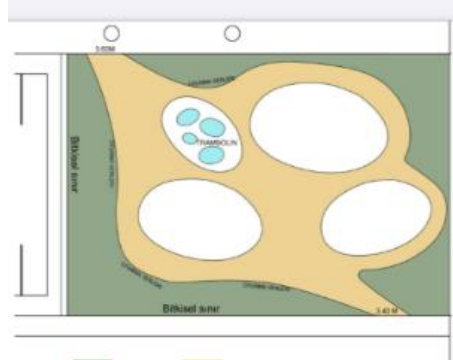

Çizelge 6'nın devamı. Öğrenci projelerinden örnekler

Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları ilk projeler	Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları son projeler	Öğrenme çıktıları	
		İşlevsel boyutlar	Estetik boyutlar
 <p>Asiyce Ece Sığırtaç</p>	 <p>R. İrem Dursun</p>	<p>2 3 4 5</p>	<p>6 8</p>
 <p>Ayşe Zeynep Doğan</p>		<p>1 4 5</p>	<p>6</p>
 <p>Ayşe Zeynep Doğan</p>		<p>1 2 3 4 5</p>	<p>6 8</p>

Çizelge 6'nın devamı. Öğrenci projelerinden örnekler

Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları ilk projeler	Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları son projeler	Öğrenme çıktıları	
		İşlevsel boyutlar	Estetik boyutlar
 <p>Hacer Kübra Ülger</p>		2 3 5	6
 <p>R. Ali Mert Çetinkaya</p>		5	
 <p>Aslı Özbey</p>		1 2 3 4 5	6

Tablo 6'nın devamı. Öğrenci projelerinden örnekler

Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları ilk projeler	Öğrencilerin ders kapsamında hazırladıkları son projeler	Öğrenme çıktıları	
		İşlevsel boyutlar	Estetik boyutlar
 <p>Fatih İnce</p>		1 2 3 4 5	6 8
 <p>Filiz Karayusuf</p>		2 3 4 5	6 8
 <p>Eren Cihan Göçer</p>		1 2 3 4 5	6 7 8

Öğrenme çıktılarını tek tek değerlendirecek olursak:

İşlevsel boyutlar;

Proje alanının çevresi ile ilişkisinin kurulması (1)

Genel olarak öğrencilerin projenin başlangıç aşamasında yaptıkları alan analizi çalışmalarından yararlandıkları görülmüştür. Alan analizinde elde edilen verilere göre çocuk oyun alanına girişler belirlenmiş, manzaranın olduğu yön dinlenme alanı olarak değerlendirilip manzarayı kapatacak boylu bitkiler kullanılmamış, gürültü ve tehlikeli olabilecek yerlerde bitkisel perdeleme tercih edilmiştir. Ayrıca hali hazırda bulunan yeme-içme birimi ile ilişkili bir tasarım yapmak isteyen öğrenciler çocuk oyun alanı ve otoparkın yerini değiştirmiş, çocuk oyun alanı girişlerini buna göre belirlemiştir. Bu bağlamda öğrenciler 'Çevre ile ilişkinin kurulması'nda başarılı olmuşlardır.

Kullanıcı profiline uygun tasarım yapmak (2)

Çocuk oyun alanları farklı yaş gruplarına göre birbirinden ayrılmış, yetişkinler için oturma, seyir mekanları tasarlanmıştır

Mekânsal verilerin önemi (3)

Genel olarak ana girişler alanda doğru konumlandırılrsa da bazı projelerde girişler tanımsız ve konumları yanlışır.

İşlev diyagramının önemi (4)

Bazı kullanımlar birbiriyle ilişkili olmalıyken bazı kullanımlar (farklı yaş gruplarının birbirine karışmasının önlenmesi gibi) birbirinden ayrı düşünülmalıdır. Bu ayırım çok iyi yapılamamıştır.

Ön proje (Avan proje) de neler olması gerektiği (5)

Alana girişler, yollar, proje başlığı, lejant ve proje ile ilgili açıklamalar genel olarak projelerde yer almaktadır.

Estetik boyutlar;

Projede yeşil alan miktarı/sert zemin oranına dikkat etmek (6)

Peyzaj tasarımında yeşil alan miktarına dikkat edilir ve yeşil alan miktarı en uygun düzeyde kullanılmaya çalışılır. Gereksiz sert zeminden kaçınılmalıdır. Önemli olan sert zemin ve yeşil alan miktarını birbiri ile orantılı kullanıp hem işlevsel hem estetik hem de ekolojik dengeye katkı sağlayacak düzenlemeler yapmaktır. 'Sert zemin ve yumuşak zemin peyzaj mimarlığının amaç ve görevlerini en iyi şekilde yerine getirmesinde kullanılan önemli bileşenlerdendir (Barakat 2020, 319).' Projelerde yeşil alan miktarı/sert zemin oranına dikkat edilmiş, sert zemin yeşil alanla parçalanmıştır.

Bitkisel tasarımla form desteklenmesi (7)

Bitkisel tasarım, Peyzaj Mimarlığı'nda özel bilgi birikimi gerektiren bir alandır. Genel olarak hiçbir projedeki şekil özellikleri bitkisel açıdan desteklenememiştir.

Mekân tasarımında 'form' geliştirilmesi (8)

Bütün öğrencilerin projelerinin ilk durumları ve son durumları değerlendirildiğinde öğrencilerin büyük ölçüde mekân oluşumunda -şekil- kullanmayı geliştirdikleri görülmektedir. Ayrıca öğrenciler başarılı mimari projeler üretebilmek için mimari birimlerin peyzaj tasarımı ile desteklenmesi gerektiğinin de farkına varmışlardır.

Bitkisel tasarım Peyzaj Mimarlığı'nın temel alt dallarındandır. Doğru ve estetik bitkisel tasarım yapılabilmesi yoğun çalışma ve iyi bir alt yapı gerektirir. Bu nedenle ders kapsamında Mimarlık Bölümü öğrencilerinden beklenen bitkisel tasarım yapımları değil, sadece bitkilerin nasıl ve ne amaçla kullanılabileceklerini öğrenmeleridir. Sonuç olarak öğrenciler bitkilerin işlevlerini büyük ölçüde öğrenmişlerdir.

Bitkisel perdeleme, yapraklı ağaç, ibrelili ağaç, gürültü zonu, güzel manzara yönü... gibi kavramlar öğrenciler tarafından kullanılmaya başlanmıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Farklı meslekler birbirlerini lisans döneminde alacakları ortak derslerle tanıyabilir. Alınan ortak derslerin kişiye mesleki anlamda ne derece yararlı olduğu ile ilgili yapılan birçok çalışma vardır. Mimarlık bölümü öğrencileri ile yapılan çalışmalarda “Mimarlıkta Peyzaj Tasarımı dersinin mimari projelerine katkı sağladığı (Işık ve Taş 2018)”, “Mimarların ve kent plancılarının peyzaj mimarlığına ilişkin dersleri almamaları, yapıların birbiriyle ve çevreleriyle olan karmaşık ilişkileri kurma yeterliliklerini sınırladığı (Kritinova ve ark 2017)” ortaya koyulmuştur. Daha önce yapılan çalışmalarda Mimarlık Bölümü öğrencileri Peyzaj Tasarımı Dersinin kendilerine katkı sağladığını kendi düşünceleri doğrultusunda belirtmişlerdir, bu çalışma ile Mimarlık bölümü öğrencilerinin Peyzaj Mimarlığı konusundaki farkındalıklarının ne kadar arttığı, ortaya koydukları sonuç ürünlerle gösterilmiştir. Böylece bu çalışmayla, konu ile ilgili gelecekte yapılacak çalışmalara yeni bakış açıları kazandırılabilmesi amaçlanmıştır.

“Ekolojik temele dayanmayan kentsel planlama ve tasarım anlayışları özellikle büyük kentlerde yaşamı giderek zorlaştırmaktadır (Korkut ve ark. 2017).” Peyzaj Mimarlığı ekoloji tabanlı bir meslek disiplindir. Bu nedenle sadece Mimarlık Bölümü öğrencilerinin değil, kentsel tasarımla uğraşan bütün mesleklerin Peyzaj Mimarlığı bünyesindeki derslerden yararlanması gerekir.

Farklı mesleklerin lisans düzeyinde alacakları ortak derslerle, birlikte çalışması gereken mesleklere ortak bir mesleki dil konuşabilme becerisinin kazandırılması gerekir. Görevi mekân tasarlamak olan meslekler ile gelecekte yapılacak çalışmalarla, hangi derslerin ortak ders programı kapsamına alınması gerektiğine karar verilebilir.

Çalışma kapsamında Mimarlık Bölümü öğrencilerinin hazırladığı Peyzaj Tasarım Projeleri incelenmiştir. Projeler 5 haftada hazırlanmıştır. Çalışma kapsamındaki Mimarlık Bölümü öğrencilerinin ilk kez peyzaj tasarım projesi hazırladıklarını düşünürsek, 5 hafta oldukça kısa bir

süredir. Bu süre boyunca öğrencilerden kusursuz peyzaj tasarımı projeleri üretmeleri, peyzaj tasarımı projesi çizme yetisine sahip olmaları beklenmemektedir. Başarılı Peyzaj Tasarımı Projeleri, uzun yıllar alınan eğitim ve sonrasında özverili çalışmalar yapılarak, deneyim kazanarak üretilebilecek eserlerdir. Ders kapsamında Mimarlık Bölümü öğrencilerinden beklenen; Peyzaj Mimarlığının çalışma alanlarını öğrenmeleri, böylece ilerideki profesyonel meslek yaşantılarında Peyzaj Mimarları ile hangi konularda ortak çalışmalar yapacaklarının/yapmaları gerektiğinin bilincine ulaşmalarıdır. Ayrıca; dış mekân tasarımında dikkat edilmesi gereken ana hususların öğrenilmesi, bir mimari yapı tasarlanırken mimari yapının çevresiyle bütün olarak ele alınmasının gereği, mekân tasarımını çevresel özelliklerden nasıl etkilediği ders kapsamında öğrenilmesi gereken diğer konulardandır.

Yapı Mimarlığı öğrencilerinin genelde mimari projelerini üretip sonrasında çevreye uyumlu hale getirme çabasında oldukları görülmektedir. Oysa Peyzaj Tasarımı, sadece yapılardan –arta kalan alanların düzenlenmesi değildir. Peyzaj tasarımı, mevcut yeşil alanların ve yapıların birbiriyle ilişkisinin kurulmasını sağlar ve gerekli görülmesi durumunda mimari birimler de peyzaj tasarımının içinde yer alabilir. Bu ilişkinin doğru kurulabilmesi peyzaj tasarımı ve yapı tasarımı süreçlerinin eş zamanlı yürütülebilmesine bağlıdır. Bu nedenle bu çalışma kapsamında öğrencilere mimari bir birimin olmadığı alan, çalışma alanı olarak verilmiştir. Öğrenciler projelerinde ihtiyaç duyulması halinde wc, büfe gibi basit mimari birimlere yer vermiştir. Öğrenciler projelerinde, mimari birimlerin yer seçiminde alanın ana girişlerine ve manzara yönüne dikkat etmiş, mimari birimin şeklini açık mekân tasarımları ile uyumlu hale getirmeye çalışmışlardır. Çalışma alanında mimari birime yer vermek istemeyen öğrenciler ise çalışma alanlarını mevcutta bulunan yeme-içme birimi ile ilişkilendirmeye çalışmışlardır. Böylece peyzaj tasarımının mekanları ilişkilendirmedeki önemini ve mekân tasarımında alan özelliklerinin kullanılması gereğinin öğrenciler tarafından anlaşıldığı görülmüştür.

Hazırlık aşamasında öğrencilerin çalışma alanını tanımlamak için kullandıkları sözcüklerin de peyzaj mimarlığı terminolojisine ait olması, Mimarlık öğrencilerinin ilerideki meslek yaşantılarında Peyzaj Mimarlarıyla ortak çalışmalar yapmalarını kolaylaştıracaktır.

MIM326 Peyzaj Tasarımı dersi seçmeli bir derstir ve öğrenciler bu dersi mimari projelerinde çevre ile ilişkiyi sağlayamadıkları için seçtiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ürettikleri çalışmalarda mevcut mekân verilerini kullanma çabaları görülmekle birlikte yetersiz olduğu da belirtilmelidir. Bazı projelerde mevcuttaki yeme-içme birimi ile ilişki kurulması hedeflenmiş fakat bu ilişki sadece -yakın olmak- ile sınırlı kalmıştır. Bir form bütünlüğü veya girişlerin ilişkilendirilmesi düşünülmemiştir.

Öğrenciler projelerinde bitkilerin işlevsel özelliklerinden (perdeleme, vurgu... gibi) yararlanmak istemişler (bunu projelerindeki yazılarla belirtmişlerdir) fakat bunu görsel olarak projelerinde gösterememişlerdir - çünkü halen bitkisel tasarım yapabilecek seviyeye ulaşamamışlardır. Her ne kadar ders kapsamında bitkilerin tür ve cinsleri hakkında bilgi verilirse de bazı öğrenciler projelerinde bitki türlerini belirtmişlerdir. Peyzaj Mimarlığı'nın özel bir bilgi birikimi gerektiren bitkisel tasarım alt dalının, hiçbir bilgi birikimi olmadan farklı meslek grupları tarafından yapılmaya çalışılması yanlıştır.

Ders kapsamında, öğrencilerin Peyzaj Mimarlığı çalışma alanlarıyla ilgili farkındalıkları artmıştır. Başarılı mimari projeler üretebilmek için mimari birimlerle çevresi arasındaki ilişkinin peyzaj tasarımı ile kurulabileceği öğrenilmiştir. Ayrıca Peyzaj Mimarlığı'nın sadece bitki ve/veya yeşil alandan ibaret olmadığı, yapısal ve bitkisel elemanların birlikte kullanımı ile işlevsel ve estetik projeler üretilebileceği görülmüştür.

5. Kaynaklar

- Aksoy Y (2020). "Mimarlar için peyzaj tasarımı- Mimaride peyzaj tasarımının öğretilmesi," *Journal of Urban Culture and Management*, 628-639.
- Aral N, Baran G (2001). *Çocuk Gelişimi*, İstanbul: YA-PA, 252.
- Bakarat P N (2020)., Urban landscape potential to sustain architectural development, case-study: Moharam-Pasha Compound, Alexandria Egypt, *Journal of Engineering Sciences*, 317-327.
- Bell S, Herlin I S, Stiles R (2012). *Introduction: Landscape architecture in a changing World, Exploring The Boundaries of Landscape Architecture*, 1. ed, London and New York: Routledge, 1-12.
- Cheng C (2007). *Understanding visual preferences for landscapes: An examination of the relationship between aesthetics and emotional bonding*. Texas University, Doctoral thesis, 1.
- Churchman A (2013). *Is there a place for children in the city?*, *Journal of urban design*, 99-111.
- Ergül H (2015). *Mimarlığın ihmal edilen sosyal ve toplumsal yönü*. Akademik Platform, ISITES, Valencia Spain, 1070-1079.
- Ersanlı K, Balcı S (1998). *İletişim becerileri envanterinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması*, *Türk psikolojik danışma ve rehberlik dergisi*, 7-10.
- Fetzer E (2014). *Knowledge Building in Landscape Architecture*, Germany: Kassel University Press, 26.
- Görmüş S (2019). *Peyzajın doğa ile akrabalık kombinasyonları üzerine*, *Peyzaj-Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi*, 1-8.
- Güler E (2012). *Peyzaj Tasarım Kavramlarının Disiplinler Arası Etkileşimler Çerçevesinde Değerlendirilmesi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, 152.
- Işık B, Taş Ç (2018). "Mimarlık eğitiminde peyzaj tasarımı", *Journal of History Culture and Art Research*, 390-399.
- Korkut A, Topal T Ü (2015). "Planlama/Tasarım sürecine disiplinlerarası yaklaşım," *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 49-63.
- Korkut A, Kiper T, Topal T Ü (2017) *Kentsel peyzaj tasarımında ekolojik yaklaşımlar*, *Artium*, ss. 14-26.
- Kritianova K, Putrova E, Gecova K (2017). *Landscape architecture for architects-teaching landscape architecture in the architecture*

- and urbansim study programmes, Global Journal of Engineering Educationss. 60–65.
- Mertens E (2009). Visualizing Landscape Architecture: Functions/Concepts/Strategies, Basel, Boston, Berlin: Birkhauser, 8.
- Nijhuis S, Bobbink I (2012). Design-related research in landscape, J.Design Research, c. 10, 239–257.
- Shi C (2015). "Environmental art professional teaching reform of landscape design," 3rd International Conference on Education, Management, Arts, Economics and Social Science, China: ICEMAES, 625–632.
- Spreckelmeyer (1987). Environmental programming R. B. Bechtel, R. W. Marans, & W. Michelson içinde, Methods in environmental and behavioral research New York: Van Nostrand Reinhold Company, 247–269.
- Steg L, Berg A, Groot J De (2015). Çevre Psikolojisi, 1. Baskı, Ankara, Türkiye: Nobel, 5.
- Ünal F C (2014). Mimarlık eğitiminde teori/pratik bütünleşmesine dair. EAAEEuropean Association of Architectural Education. Amsterdam. [Çevrimiçi]. Erişim: www.researchgate.net: https://www.researchgate.net/profile/Faruk-Unal4/publication/330090595_Mimarlik_Egitiminde_TeoriPratik_Butunlesmesine_Dair/link/5c2cdf93299bf12be3a83f74/Mimarlik-Egitiminde-Teori-Pratik-Butunlesmesine-Dair.pdf. Erişim tarihi:10.05.2021

BANDIRMA KIYI BANDI ÖRNEĞİNDE BİTKİSEL TASARIM İLE GÖRSEL KALİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Betül YALDIZ¹, Mehmet Kıvanç AK²

¹ Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

² Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Öz

Peyzaj mimarlığı disiplini için özellikle su kaynakları rekreasyonu önemli bir çalışma alanıdır. Kaynakların etkin ve verimli kullanımını sağlayacak peyzaj planlama ve tasarım ilkeleri bu alanlar için önemli unsurlar olarak kabul edilmektedir. Mevcut peyzaj yapısının ve ihtiyaç duyulan peyzaj imkanlarının tespit edilmesi ve görsel kaliteyi artıracak potansiyellerin tasarımdaki rolü ve etkinliği büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada; Bandırma kıyı bandı örneğinde görsel kalitenin bitkisel yönden belirlenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde peyzaj ve görsel kalite ile ilgili genel bilgiler verilerek çalışmanın konusu ve amacı belirtilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde kıyı alanları ve planlanması, üçüncü bölümde görsel kalite, dördüncü bölümde bitki tasarımı hakkında genel bilgiler sunulmuştur. Beşinci bölümde yapılan anket çalışmasından elde edilen veriler istatistiksel olarak analiz edilmiş ve bulgular değerlendirilmiştir. Sonuç bölümünde Bandırma kıyı bandına yönelik veriler bir bütün olarak değerlendirilerek öneriler sunulmuştur. Bu bağlamda kıyı bandının insanların dinlenme ve rahatlama amaçlarına hizmet edecek rekreasyonel oturma sahaları, çocuk parkı, balık tutma alanları veya spor alanlarını kapsayacak şekilde görsel peyzaj kalitesi yüksek tasarımlarla yeniden düzenlenmesi gerektiği sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kıyı, Peyzaj, Görsel Kalite, Bitkisel Tasarım.

EVALUATION OF VISUAL QUALITY IN TERMS OF PLANTING DESIGN IN THE EXAMPLE OF BANDIRMA COASTLINE

Abstract

Water resources recreation is an important field of study for the discipline of landscape architecture. Landscape planning and design principles that will ensure effective and efficient use of resources are considered as important elements for these areas. Determination of the existing landscape structure and the required landscape opportunities and the role and effectiveness of the potentials that will increase the visual quality in design are of great importance. In this study, it is aimed to determine and evaluate the visual quality in terms of planting design in the example of Bandırma coastline. In the first part of the study, general information about the landscape and visual quality is given, and the subject and purpose of the study are stated. Coastal areas and their planning, visual quality, general information about planting design are presented in the second, third and fourth parts of the study, respectively. In the fifth chapter, the data obtained from the questionnaire survey study were statistically analyzed and the findings were evaluated. In the conclusion part, the data for the Bandırma coastline were evaluated as a whole and suggestions were presented. In this context, it has been concluded that the coastal strip should be rearranged with high visual landscape quality designs, including recreational seating areas, playgrounds, fishing areas or sports areas that will serve the purposes of rest and relaxation of people.

Keywords: Coast, Landscape, Visual Quality, Plant Design

1.Giriş

Kıyılar stratejik öneme sahip alanlar olup özellikle korunması ve geliştirilmesi gereken doğal yer şekilleridir. Hem beşerî hem de kültürel açılardan stratejik öneme sahip bu alanların korunması ve geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Tüm dünyada 1970'li yıllardan itibaren kıyılardaki çevresel sorunlar üzerine eğilimler başlamıştır. Stockholm'de 1972 yılında düzenlenen "Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı" ile bu düzeyde çevresel sorunlara dikkat çekilmiştir. Deklerasyonda dünya yüzeyinde bulunan denizler, okyanuslar, göller gibi su alanlarının ve kıyıların bölgesel ve sistematik bir yaklaşımla korunmasına yönelik temel bütünlük ilkeleri belirlenmiştir (Yıldırım, 2016). Peyzaj mimarlığı disiplini için özellikle su kaynakları rekreasyonu önemli bir çalışma alanıdır. Kıyıların hem ekosistem için büyük önem taşıması hem de kentsel peyzaj karakterini belirleyici özelliklere sahip olması nedeniyle kıyı planlaması ile ilgili çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Peyzaj alanında değişimin kontrolünün sağlanması ve biyolojik çeşitlilikle ilgili kayıpların belirlenmesi ve ölçülebilirliği konusunda, sürdürülebilir alanların kullanılmasının planlanmasında Peyzaj Karakter Analizi (PKA) adı verilen bir yaklaşım geliştirilmiştir (Eetvelde ve

Antrop, 2009). Peyzajın temel unsurları ve yapısal alanın ifade edilmesinde görsel kalite kavramı öne çıkmaktadır. Peyzajın temel objesi olan bitkilerin görsel kaliteyi artırmadaki etkisi oldukça fazladır. Kıyı alanlarının görsel kalitesini artırmak için kullanılan bitkilerin türü, görselliği, iklime ve coğrafyaya uygunluğu dikkate alınması gereken önemli peyzaj öğeleridir (Kiper, Korkut, Topal, 2017).

Bu çalışmada; Bandırma kıyı alanındaki iklim, topografya, jeolojik yapı, toprak, flora, fauna gibi doğal peyzaj özellikleri araştırılarak ve bölgesel haritalardan faydalanarak ulusal, bölgesel ve yerel seviyede peyzaj karakterleri tespit edilmiş olup görsel kalitenin bitkisel yönden belirlenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde peyzajda görsel kalite ve bitkisel tasarım hakkında genel bilgiler verilerek çalışmanın konusu ve amacı belirtilmiştir. İkinci bölümde kıyı alanları ve planlanması, üçüncü bölümde görsel kalite nitelikleri ve öğeleri, dördüncü bölümde bitkisel tasarım hakkında bilgi sunulmuştur. Beşinci bölümde materyal ve yöntem kısmında anket verileri ve bu verilerin SPSS programı ile yapılan analizlerinin bulguları değerlendirilmiştir. Çalışmanın tartışma ve sonuç bölümünde Bandırma kıyı bandına yönelik veriler bir bütün olarak değerlendirilerek çalışma kapsamında öneriler sunulmuştur.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Kıyı Alanları, Nitelikleri ve Kıyı Alanlarını Etkileyen Faktörler

Kıyı alanları, turizm, rekreasyon ve ekolojik nitelikler gibi çok yönlü doğal ve kültürel uygulamaları kapsayan bölgeler olması nedeniyle önemli peyzaj alanlarıdır. Bu nedenle kıyı alanları peyzajlarında insan etkisi diğer alanlara göre daha yüksek seviyededir (Kutiel vd, 2004). Kıyı alanları kırsal ve kentsel peyzajın niteliğine ve karakterine önemli katkılar sağlamaktadır (Cengiz, 2009). Kıyı alanları doğal güzellikleri, konumu ve gözde yerleşim yerleri olmaları nedeniyle üzerindeki baskılar artmakla birlikte bu alanların uluslararası düzeyde korunması gerekmektedir. Bu kapsamda ülkemizde Anayasa'nın 43. maddesi devletin koruması altında bulunan kıyı alanlarıyla ilgili düzenlemeleri kapsamakla birlikte ilk olarak 3086 sayılı Kıyı Kanunu 1984 yılında yürürlüğe girmiştir. Ancak kanunla ilgili maddelerin uygulanamamasından dolayı bu kanun 1986 yılında iptal edilmiştir. 1990 yılında halen yürürlükte olan 3621 sayılı Kıyı Kanunu kabul edilmiştir (Kurt, 2015).

Kıyıların planlanmasında doğal zenginliklerin ve kültürlerin korunması ile ekonomik çıkar ve beklentiler arasında zaman zaman çeşitli problemler yaşanmaktadır. Kıyı alanlarının plan çalışmalarında mevcut durumu bilimsel ve teknik yöntemlerle analiz edilerek, metodolojik bir yaklaşımla doğal-kültürel kaynakları koruma ve optimum kullanım alanları oluşturma konusunda dikkatli uygulamalar yapılmaktadır. Bu planlamalarda alan, peyzaj karakterlerinin saptanması merkezli stratejiler geliştirilmektedir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 20 Ekim 2000 tarihinde kabul edilen Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nde (APS); kamu yetkililerini Avrupa'daki peyzajların korunması, yönetilmesi ve planlanması için yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası politikalar oluşturmaları ve önlemler almaları yönünde dikkat çekmek hedeflenmiştir. Bu sözleşme insanların yaşam alanlarının kalitesini belirleyen, özellikli ya da sıradan tüm peyzajları kapsamaktadır (Wascher, 2005). Çeşitli coğrafyalarda peyzajlar; iklim, jeoloji, jeomorfoloji, toprak, hidroloji ve bitki örtüsü gibi doğal etkenler ve

tarım, ormancılık, yerleşim, endüstri, ulaşım ve taşımacılık gibi kültürel ve sosyal etkenlerle belirlenmektedir (Wascher, 2005). Peyzaj karakteri; peyzajlardaki öğelerin oluşturduğu farklı, tanınabilir ve devamlılık gösteren biçimler veya desenler ile şekillenmektedir (Swanwick, 2002). Bu analiz sayesinde peyzaj içindeki doğal ve kültürel öğelerin birbirleriyle uyumu, çeşitli yönlerden taşıdıkları değer, alandaki belirgin doğa unsurları, alan kullanım deseni, devam eden geleneksel yaşam biçimleri gibi peyzajın sosyo-ekonomik, tarihi, doğal ve kültürel özellikleri değerlendirilmektedir (Atik ve Ortaçşeme, 2010).

2.2. Görsel Kalite ve Nitelikleri

Görsel peyzaj kalitesi; kişilerin çevrelerini algılamasında etkili olan hem ruhsal hem de bilgi yönüyle çevresindeki nesnelere ve eylemleri algılaması, yorumlaması ve analiz etmesini kapsayan bir süreç anlamına gelmektedir. Öncelikle görsel kalite değerlendirmesinin yapılabilmesi için çalışma alanında belirlenen peyzajın tüm yönleriyle analiz edilerek değerinin belirlenmesi ve kişilerin tercih sebeplerinin sınıflandırılması gerekmektedir. Özellikle rekreasyon alanlarında görsel kalitenin değeri bu alanların tercih edilebilirliğinde en önemli etken olarak görülmektedir. Ayrıca peyzaj planlama aşamasında alanda bulunan doğal, kültürel ve tarihi kaynakların kullanılması alanın verim değerine katkı sağlamaktadır (Dinçer, 2011).

Peyzaj planlamasında yalnızca görsel özellikler değil tüm duylara hitap edecek zaman ve mekân kavramları ile birlikte bütünleşik formların da dikkate alınması gerekmektedir. Ancak tüm duylar içerisinde görsel algı daha ağırlıklı bir duyu etkeni olduğu için görsel algıya dayalı "görsel analiz" peyzaj planlamada daha fazla öne çıkmaktadır. Bu çerçevede görsel analiz; kişinin çevreye bakış açısını, neyi nasıl görmesi gerektiğini ve gördükleri konusunda düşünme eylemi olarak tanımlanmaktadır (Anonymous,1994;2002). Peyzajın planlama ve tasarım aşamalarında belirtilen bu unsurların görsel kalite kavramı çerçevesinde bir araya getirilerek değerlendirilmesi ve alandaki peyzaja dair öğelerin ve potansiyellerinin doğru belirlenmesi peyzajın görsel kalitesi açısından önem taşımaktadır (Ak, 2010).

Peyzaj plançıları, çevrenin estetik güzelliğinin değerlendirmesini ve çevrede değişikliklere neden olan projelerin görsel etki değerlendirmesini yaparak görsel kalite çalışmalarında fiziksel çevrede oluşan değişimleri görsel açıdan, oluşturduğu veriler bağlamında kırsal ve kentsel çevrelerin planlanmasında ve tasarımında, bazı yönetsel politikaların oluşumunun sağlanmasında önem taşıyan yönlendirici bir araç olarak değerlendirmelidir (Ak, 2010). Görsel peyzaj kalite değerlendirmeleri; uzman değerlendirmesi ile birlikte, kullanıcılara fotoğraflar eşliğinde anket yapılarak kullanıcı tercihlerinin tespiti ile planlama çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

2.3. Bitkisel Tasarım ve Nitelikleri

Peyzajda bitkisel tasarımın amacı; iç ya da dış ortama işlevsellik ve görsellik katmak, ortamı kullanan kişilere hem görsellik hem de kullanılabilirlik sunmaktır. Bitkisel tasarımlarda sadece tekniklere bağlı kalmadan, ölçü, renk, form, doku, koku, hareket ve çizgi gibi tasarım öğeleri ile zıtlık, uygunluk, aralık, koram, orantılılık, egemenlik, vurgu, simetri-asimetrik, denge, ritim ve dizi gibi tasarım ilkeleri çerçevesinde, estetik ve işlevsel amaçlara yönelik tasarımlar yapılmalıdır (Gül, 2006). Bitkisel tasarım ile doğal bitki örtülerinin korunması, yaban hayatın sağlıklı ve güvenli bir şekilde devam etmesi için uygun vejetasyonlar oluşturulması ve tüm canlılar arasında uyum ve dengenin korunması amaçlanmaktadır (Dee, 2001). Artan kentleşme ile birlikte bitkisel tasarım; oluşturulan yapıların veya yapıya ait öğelerin geometrik sert yönlerini yumuşatmak, görsel estetiği artırmak, hoş, çevre ile uyumlu mekanlar oluşturmak gibi çevresel estetiğe odaklanmaktadır (Robinson, 1992). Bitkisel tasarım yapılırken tek bir bitkiye odaklanmak yerine çevreyi bütünsel olarak tamamlayacak bitki topluluklarının dengeli ve estetik kombinasyonunu göz önünde bulundurmaya gerektirir. Bu bağlamda başarılı ve doğru bir peyzaj tasarımı oluşturabilmek için hem bitkilerin özellikleri ve yaşam şartları hem de çevre ile uyumu çok iyi değerlendirilmelidir. Bitkilerin karakteristik özelliklerinin, yaşadıkları ortamın doğal koşullarının, çevre ile uyumlarının bilinmesi ve tasarımlarda değerlendirilmesi tasarımın sürekliliği açısından

önemlidir. Bitkisel tasarımların hem görsel tasarım ilkelerine hem de sanatsal prensiplere uygun olması gerekmektedir (Kurt, 2019). Bu çerçevede belirlenen bitkisel tasarım ilkeleri şu şekilde sıralanmaktadır: Tekrar (uyum (harmoni)-uygunluk) ilkesi, değişkenlik (kontrast-zıtlık) ilkesi, denge ilkesi, koram (sıra-dizi-hiyerarşi) ilkesi, vurgu ilkesi, ölçek (oran-proporsiyon) ilkesi (Ayaşlıgil, 2004). Peyzaj mimarlığı alanında bitkisel tasarımlarda uygun bitkilerin seçimi ve tercihi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle bitki seçimi konusunda dikkat edilmesi gereken kriterler; alanın toprak yapısı, iklim, rüzgâr, nem, drenaj, topografya, rakım, güneşlenme açısı ve süresi gibi doğal coğrafi özellikleri, yaşam şartları ve sosyal deseni, kültürel özellikleri, çevrede yaşayanların istekleri şeklinde sıralanmaktadır (Gül, 2006). Bitkisel tasarımda kullanılacak bitkilerin; fiziki özellikleri, çiçek ve yaprak özellikleri, doğal ömrü, toprağı gölgeleme derecesi, bitkilerin kök yapısı ve gelişim özelliklerinin incelenmesi gerekmektedir. Bitkisel tasarımda bitkilerin kullanım amacına göre gölge etkisi oluşturma, çit tesisi, rüzgârdan korunma, renk kompozisyonu oluşturma gibi estetik ve işlevsel istekler karşılanmalıdır.

Günümüzde ortamın florasına uygun, görsel kalitesi yüksek bitkisel tasarımların hazırlanması aşamasında gelişen dijital teknolojilerinden faydalanılmaktadır. Tasarım modellemede beklentiler ve deneyimlerle ilgili bilgilerin ve verilerin bilgisayar ortamlarına aktararak dijital ortamlarda yorumlanarak çıktılar alınması bu alana yeni bir işlev ve yön kazandırmıştır (Erbaş, 2003). Peyzaj mimarlığı tasarımlarında bilgisayar modellemeleri yoğun bir şekilde kullanılmakla birlikte geleneksel çizim yöntemleri yerini dijital tasarım ve modellere bırakmaktadır. Günümüzde dijital teknolojiler sayesinde yapılan üç boyutlu tasarım ve planlama süreçlerine ek olarak bitkisel tasarımlarda photoshop, simülasyon gibi programlarla görsel tasarımların hazırlanabilmesi, bitkilerin çeşitli özelliklerini bir arada görüldüğü sınıflandırma programlarının geliştirilmesi, sunum ve planlama aşamalarının ayrıntılı incelenebilmesi dijital peyzaj mimarlığında önemli kolaylıklar ve imkanlar sağlamaktadır.

3. Materyal ve Yöntem

Araştırmanın materyalleri; Bandırma kıyı alan sınırları içerisinde seçilen ve görüntülenen 7 adet fotoğraf, 107 katılımcı ile gerçekleştirilen anket çalışması verileri ve konu ile ilgili literatür araştırması çalışmalarından oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini Bandırma’da yaşayan kişilerden oluşturmuştur. Katılımcı sayısı “Basit tesadüfi örnekleme yöntemi” kullanılarak ankete katılacak kişi sayısı ($n=N/Nd2+1=158857/158857.0.12+2=99,93$) formülü ile belirlenmiştir. Belirlenen 99,93 sayısına yakın Bandırma’da yaşayan 107 katılımcıya uygulanmıştır. Toplam denek sayısı mahallelere göre yüzde dağılımı yapılarak daha objektif bir sonuca ulaşılması hedeflenmiştir. Görseller çerçevesinde hazırlanan anket çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünde katılımcıların sosyo-demografik bilgileri yer almaktadır. İkinci bölümde Bandırma kıyı bölgesi için mevcut durum ile ilgili görseller bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise iki farklı kurgu tasar görüntülerinin iki farklı kurgu tasarım ile değerlendirmelerini içermektedir. Ankette ilk kurgu tasar grubu bitki tasarımı kapsamında geniş yapraklı bitkilerden, ikinci kurgu tasar grubu iğne yapraklı bitkilerden oluşturulmuştur. Anket ve değerlendirme

Araştırmacı tarafından hazırlanan 7 kıyı bandı fotoğrafı için her bir fotoğrafın iki adet kurgu tasar görüntüsü hazırlanmıştır. İlk kurgu tasar grubu bitki tasarımı kapsamında geniş yapraklı bitkilerden meydana getirilmiş olup ikinci kurgu tasar grubu iğne yapraklı bitkilerden oluşturulmuştur. Bu kurgu tasar görüntülerinden hazırlanan toplam 14 adet fotoğrafın kullanıcıların, Çakıcı (2007)’nin görsel peyzaj değerlendirmesine yönelik çalışmasında uyguladığı gibi beş puanlık bir likerte göre değerlendirme yapmaları istenmiştir. Anket çalışması; Nasar (1992), Çakıcı (2007) ve Ak (2010)’ın çalışmaları esas alınarak hazırlanmış ve düzenli-düzensiz, açık-kapalı, bakımlı-bakımsız ve basit-karmaşık ölçütler doğrultusunda kullanıcı beğenileri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Anket soruları hazırlanırken anketlerin anlaşılabilir olmasına dikkat edilmiştir.

Bandırma kıyı alanında yapılan anketlerden elde edilen sonuçlar; “Statistical Package for the Social Sciences” (SPSS) programı ile değerlendirilmiştir. Veri analizleri “ki kare testleri” ve değişkenlerin karşılaştırılmasını sağlayan “çapraz tablolar” ile yapılmıştır. Belirlenen 7 adet fotoğraf görüntüsü, aşağıda belirtilen ölçütler göz önünde bulundurularak

Çizelge 1. Bitkisel tasarım ölçütleri bağlamında değerlendirme tablosu

En çok Puan	+2	+1	0	-1	-2	En az Puan
Düzenli	Çok düzenli	Düzenli	Nötr	Düzensiz	Çok düzensiz	Düzensiz
Açık	Çok açık	Açık	Nötr	Kapalı	Çok kapalı	Kapalı
Bakımlı	Çok bakımlı	Bakımlı	Nötr	Bakımsız	Çok bakımsız	Bakımsız
Basit-Anlaşılır	Çok anlaşılır	Anlaşılır	Nötr	Karmaşık	Çok karmaşık	Karmaşık
Doğal	Çok doğal	Doğal	Nötr	Yapay	Çok Yapay	Yapay

tabloları her bir kurgu tasar için verilmiştir. Çalışma kapsamında 25 adet çekilen fotoğraf arasından kıyı bandını ve peyzajını en iyi yansıtan 7 adet fotoğraf araştırmacı ve uzman peyzaj mimarları tarafından seçilmiş ve kullanıcılara sorulmak üzere iki farklı kurgu tasar görüntüsünü içeren anket hazırlanmıştır.

Fotoğraflar üzerinde “sanal modelleme yöntemi ile peyzajda görüntüleme (VRML)” yönteminden ve çeşitli yazılım programlarından faydalanılarak kurgu tasar görüntüleri hazırlanmıştır.

iyileştirme yapılmış ve kullanıcı grubuna yaptırılmak üzere iki farklı kurgu tasar görüntüleri üzerinden 80 adet anket sorusu hazırlanmıştır. Bu kısımda “kurgu-tasar” görüntüleri oluşturulurken ankete katılanların algısını dağıtmamak için bitkisel tasarım haricindeki kısımlar her iki kurgu tasar görüntü için aynı şekilde iyileştirilmiştir.

Hazırlanan kurgu tasar görüntülerinde bitkisel tasarım yönünden iyileştirme yapılmış ve mekâna kimlik kazandırılmaya çalışılmıştır. Yapısal iyileştirmeler yapılmış ve mekâna kimlik kazandırılması amaçlanmıştır (yol döşemeleri, oturma mekânları, aydınlatma elemanları, vb.). Görüntü

kirliliği bitkisel materyallerle kapatılmış, düzenlenmiş ya da kaldırılmıştır (yıkık binalar, reklam panoları, vb.).

Kıyı bandındaki bitkisel düzenlemelerde kullanılan ağaçlarda, yeşil çevre tasarımına önem verilmiştir. Kullanıcılara bireysel olarak uygulanan anketlerle, her bir katılımcıdan Bandırma kıyı bandının mevcut durum görüntüleri ve kurgusal iki farklı görsel Çizelge 1'de ve Çizelge 2'de verilen ölçütler çerçevesinde değerlendirmeleri istenmiştir. Bu ölçütler Nasar (1992), Çakıcı (2007) ve Ak (2010) çalışmaları dikkate alınarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

3.1. Araştırma Alanı Bandırma

Bandırma'nın Balıkesir il'ine bağlı bir ilçe olup güneyinde Manyas ilçesi ve Manyas Kuşgölü, kuzeyinde Marmara Denizi ve Erdek ilçesinin kurulu olduğu Kapıdağ Yarımadası, doğusunda Bursa iline bağlı Karacabey ilçesi, batısında Gönen ilçesi, yer almaktadır. Bandırma ilçesinin coğrafi konumu 40° 21" 30" kuzey enlemi ve 27° 48" 59" doğu boylamı üzerinde olup, deniz seviyesinden yüksekliği 1 m ile 764 m arasında değişmektedir (Bandırma Kaymakamlığı, 2021).

Şekil 1. Bandırma Körfezi

Bandırma geniş bir alanı kapsamakla birlikte yüzölçümü 690 km²'dir. Bandırma arazisi genel olarak ova şeklinde düz bir yapıya sahip olup güney bölümü az da olsa dağlık bir yapıya sahiptir. Bandırma

ilçesinin en yüksek dağı ilçenin doğu kısmında yer alan yüksekliği 764 m olan ve 1280 km² alana sahip Karadağ'dır. Bandırma hem Akdeniz iklimi hem de Karadeniz ikliminin etki alanı içindedir. Ayrıca Balkanlar'dan gelen karasal iklimin geçiş alanı üzerinde yer alması nedeniyle ilçede çeşitli iklim özellikleri gözlenir. Yıllık ortalama sıcaklık 14 °C'dir. Hâkim rüzgâr yönü Kuzey-Kuzeydoğu 'dur. Ortalama rüzgâr hızı 15 km/saat' dir. İlçede yıllık ortalama yağış miktarı 703,3 kg/m'dir. Yıllık nispi nem ortalaması %73'tür. Sıcak ve ılıman bir iklim hakimdir; Bandırma kış aylarında yaz aylarından çok daha fazla yağış düşmektedir. Köppen-Geiger'e göre iklim Csa'dir (Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi, 2021).

3.2. Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyetleri %59,8 (n=64) kadın ve %40,2 (n=43) erkek; medeni durumları %76,6 (n=82) evli, %23,4 (n=25) bekar olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %51,4 (n=55)' ünün Bandırma'da doğduğu, n= 52 kişi ile %48,6 (n=52)'sinin doğum yerlerinin farklı olduğu saptanmıştır. Katılımcılarda en düşük yaşın 17 ve en yüksek yaşın 66 ve yaş ortalamasının 38,88 olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumlarına göre %63,6 (n=68)'sının üniversite mezunu, %28 (n= 30)'inin lise mezunu olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların çevrenin görsel tasarımına karşı duyarlılıkları ile ilgili veriler incelendiğinde katılımcıların %52,6 (n=56)'sının tamamen duyarlı olduğu ve %24,3(n=26)'ünün kısmen duyarlı olduğu saptanmıştır. Toplamda ortalama %76,6'lık bir oranla çevreye karşı duyarlı katılımcıların olduğu gözlemlendi. Dolayısı ile yapılan anket çalışmasında seçilen örneklemin başarısı %76 olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların çevre etkinliklere katılımları ile ilgili veriler incelendiğinde katılımcıların %49,5 (n=53)'inin kısmen katılım sağladığı ve %16,8 (n=18)'inin hiç katılım sağlamadığı belirlenmiştir. Toplamda %70' e yakın bir oranla çevre ile ilgili etkinliklere katılmaya karşı duyarlı katılımcıların olduğu gözlenmektedir.

Katılımcıların ikamet yerine ait veriler incelendiğinde katılımcıların %77,6 (n=83)'sının

Bandırma'da ikamet ettiği ve %22,4 (n=24)'ünün ilçe dışında ikamet ettiği saptanmıştır. Katılımcıların Bandırma'da yaşama sürelerine ait veriler incelendiğinde katılımcıların %42,2 (n=45)'inin Bandırma'da 20 yıldan fazla yaşadığı %30,8 (n=33)'inin 10-20 yıl arası yaşadığı görülmektedir. Katılımcıların Bandırma'da dışına çıkma sıklığına ait veriler incelendiğinde katılımcıların %33,6 (n=36)'sinin Bandırma dışına altı ayda bir çıktığı ve %32,7 (n=35)'sinin haftada bir Bandırma dışına çıktığı görülmektedir. Bandırma dışında ikamet eden n=24 kişidir. Katılımcıların Bandırma'da içinde gezinti yapma sıklığına ait veriler incelendiğinde katılımcıların %32,7 (n=35)'sinin Bandırma içinde gezinti yaptığı ve %24,3 (n=26)'ünün haftada bir kez gezinti yaptığı görülmektedir. Katılımcıların Bandırma kıyı bandı çevresinde gezinti yapma sıklığına ait veriler incelendiğinde katılımcıların %34,6 (n=37)'sinin haftada bir kez Bandırma kıyı bandı çevresinde gezinti yaptığı ve %27,1 (n=29)'inin ayda bir kez gezinti yaptığı görülmektedir.

Araştırmacı tarafından daha önceki çalışmalar incelenerek belirlenen 7 adet fotoğraf görüntüsü üzerinde, anketlerin hazırlanması kısmında değinilen ölçütler çerçevesinde iyileştirme yapılmış ve fotoğraflar mevcut ve kurgu tasar olarak kullanıcıların değerlendirilmesine sunulmuştur (Şekil 2).

Anket çalışmasında, katılımcıların demografik özelliklerine (yaş, cinsiyet, eğitim, medeni hal, meslek, gelir durumu) göre fotoğraf tercihlerindeki etkilerinin incelendiği bu kısımda; veri analizleri "ki kare testleri" ve değişkenlerin karşılaştırılmasını sağlayan "çapraz tablolar" ile yapılmıştır. Olasılık değeri (p) 0,100'ün altında olan istatistiksel veriler anlamlı kabul edilmiştir. Çalışmada görsel kalite değerlendirmesinde en düşük parametre doğal-yapay, en yüksek parametre açık-kapalı parametreleri olarak belirlenmiştir. Bitkisel tasarım değerlendirmesinde ise en düşük parametre ritim-tekrar parametresi, en yüksek parametre hareketli-hareketsiz parametresi olarak belirlenmiştir. Genel olarak kurgusal çalışmalarda geniş yapraklı bitkiler kategorisinde; saplı meşe (*Quercus robur*), batı çınarı

(*platanus occidentalis*), beşparmak akçaağaç (*acer cappadocicum*), at kestanesi (*aesculus spp.*), doğu kayını (*fagus orientalis*), yalancı akasya (*robinia pseudoacacia*), kadife çiçeği (*tagetes erecta*), ova akçaağacı (*acer campestre*), küçük yapraklı şimşir (*buxus microphylla*), çınar yapraklı akçaağaç (*platanoides*), bitkileri tercih edilmiştir. İğne yapraklı bitkiler kategorisinde ise limoni servi (*cupressus macrocarpa*), ak ladin (*picea glauca*), göknar (*abies alba*), karaçam (*pinus nigra*), İskoç çam (*pinus sylvestris*), doğu ladini (*picea orientalis*), servi (*mediterranean cypress*), çöven (*gypsophila elegans*), melez servi (*leyland cypress*) bitkileri tercih edilmiştir. Çiçek bitki türü olarak kaya çiçeği (*draba bruniifolia*), kahkaha çiçeği (*petunia hybrida*), çalı gülü (*rosa semperflorens*), petunya (*petunia spp.*), kadife çiçeği (*tagetes erecta*) tercih edilmiştir. Bu değerlendirme sonuçlarına göre;

Foto 1:

Kurgusal 1 (geniş yapraklılar) fotoğrafının görsel kalite bağlamında incelenmesinde, katılımcıların yaş durumlarının fotoğraftaki düzenli-düzensiz ilişkisine etki değeri $p=0,022$; açık-kapalı ilişkisine etki değeri

Mevcut Alan Fotoğrafları	Kurgusal 1 (Geniş Yapraklılar)	Kurgusal 2 (İğne Yapraklılar)
Foto 1		
Foto 2		
Foto 3		
Foto 4		
Foto 5		
Foto 6		
Foto 7		

Şekil 2. Görsel Kalite ve Bitkisel Tasarım Kapsamında Mevcut-Kurgusal Çalışmalar

$p=0,048$; ritim-tekrar ilişkisine etki değeri $p=0,014$ bulunmuştur.

Kurgusal 2 (iğne yapraklılar) fotoğrafının görsel kalite bağlamında incelenmesinde, katılımcıların yaş durumlarının fotoğraftaki düzenli-düzensiz ilişkisine etki değeri $p=0,038$; açık-kapalı ilişkisine etki değeri $p=0,025$, bakımlı-bakımsız ilişkisine etki değeri $p=0,056$; basit-anlaşılır ilişkisine etki değeri $p=0,020$ bulunmuştur.

Foto 1 için katılımcıların yaş durumlarının fotoğraf ölçütleri değerlendirmesinde en önemli etken olduğu görülmektedir.

Foto 2:

Kurgusal 1 (geniş yapraklılar) fotoğrafının görsel kalite bağlamında incelenmesinde, katılımcıların

meslek durumlarının fotoğraftaki açık-kapalı ilişkisine etki değeri $p=0,046$; doğal-yapay ilişkisine etki değeri $p=0,056$ bulunmuştur.

Kurgusal 2 (iğne yapraklılar) fotoğrafının bitkisel tasarım bağlamında incelenmesinde, katılımcıların meslek durumlarının fotoğraftaki ritim-tekrar ilişkisine etki değeri $p=0,022$ bulunmuştur.

Foto 2 için katılımcıların meslek durumlarının fotoğraf ölçütleri değerlendirmesinde en önemli etken olduğu görülmektedir.

Foto 3:

Kurgusal 1 (geniş yapraklılar) fotoğrafının görsel kalite bağlamında incelenmesinde, katılımcıların cinsiyet durumlarının fotoğraftaki bakımlı-bakımsız ilişkisine etki değeri $p=0,040$; basit-anlaşılır ilişkisine etki değeri $p=0,085$ olarak bulunmuştur. Aynı tasarımın bitkisel tasarım bağlamında incelenmesinde etkileyici-etkisiz ilişkisine etki değeri $p=0,061$; estetik-kaba ilişkisine etki değeri $p=0,046$; uyumlu-uyumsuz ilişkisine etki değeri $p=0,097$ bulunmuştur.

Kurgusal 2 (iğne yapraklılar) fotoğrafının görsel kalite bağlamında incelenmesinde, katılımcıların cinsiyet durumlarının fotoğraftaki bakımlı-bakımsız ilişkisine etki değeri $p=0,041$; basit-anlaşılır ilişkisine etki değeri $p=0,033$ bulunmuştur.

Foto 3 için katılımcıların cinsiyet durumlarının fotoğraf ölçütleri değerlendirmesinde en önemli etken olduğu görülmektedir.

Foto 4:

Kurgusal 1 (geniş yapraklılar) fotoğrafının görsel kalite ve bitkisel tasarım bağlamında incelenmesinde, katılımcıların yaş, cinsiyet, cinsiyet, eğitim, meslek, medeni hal ve gelir durumlarına göre fotoğraf tercihlerinde bir farklılık bulunmamıştır.

Kurgusal 2 (iğne yapraklılar) fotoğrafının görsel kalite bağlamında incelenmesinde, katılımcıların gelir durumlarının fotoğraftaki bakımlı-bakımsız ilişkisine

etki değeri $p=0,048$; basit-anlaşılır ilişkisine etki değeri $p=0,012$ bulunmuştur.

Kurgusal 2 (iğne yapraklılar) fotoğrafının bitkisel tasarım bağlamında incelenmesinde, katılımcıların gelir durumlarının fotoğraftaki estetik-kaba ilişkisine etki değeri $p=0,050$; vurgulayıcı-sönük ilişkisine etki değeri $p=0,018$; ritim-tekrar ilişkisine etki değeri $p=0,003$, uyumlu-uyumsuz ilişkisine etki değeri $p=0,000$; hareketli-hareketsiz ilişkisine etki değeri $p=0,019$ ve dengeli-dengesiz ilişkisine etki değeri $p=0,014$ bulunmuştur.

Foto 4 için katılımcıların gelir durumlarının fotoğraf ölçütleri değerlendirmesinde en önemli etken olduğu görülmektedir.

Foto 5:

Kurgusal 1 (geniş yapraklılar) fotoğrafının görsel kalite bağlamında incelenmesinde, katılımcıların yaş durumlarının fotoğraftaki düzenli-düzensiz ilişkisine etki değeri $p=0,050$; açık-kapalı ilişkisine etki değeri $p=0,050$ ve doğal-yapay ilişkisine etki değeri $p=0,068$ bulunmuştur. Aynı tasarımın fotoğrafının bitkisel tasarım bağlamında incelenmesinde, katılımcıların yaş durumlarının fotoğraftaki estetik-kaba ilişkisine etki değeri $p=0,094$; vurgulayıcı-sönük ilişkisine $p=0,018$; ritim-tekrar ilişkisine etki değeri $p=0,049$; hareketli-hareketsiz ilişkisine etki değeri $p=0,064$ ve dengeli-dengesiz ilişkisine etki değeri $p=0,015$ bulunmuştur.

Kurgusal 2 (iğne yapraklılar) fotoğrafının görsel kalite ve bitkisel tasarım bağlamında incelenmesinde, katılımcıların yaş, cinsiyet, cinsiyet, eğitim, meslek, medeni hal ve gelir durumlarına göre fotoğraf tercihlerinde bir farklılık bulunmamıştır.

Foto 5 için katılımcıların yaş durumlarının fotoğraf ölçütleri değerlendirmesinde en önemli etken olduğu görülmektedir.

Foto 6:

Kurgusal 1 (geniş yapraklılar) ve Kurgusal 2 (iğne yapraklılar) fotoğraflarının görsel kalite ve bitkisel

tasarım bağlamında incelenmesinde, katılımcıların yaş durumlarının fotoğraflardaki hemen hemen tüm ilişkilerde farklılaştığı gözlenmiştir.

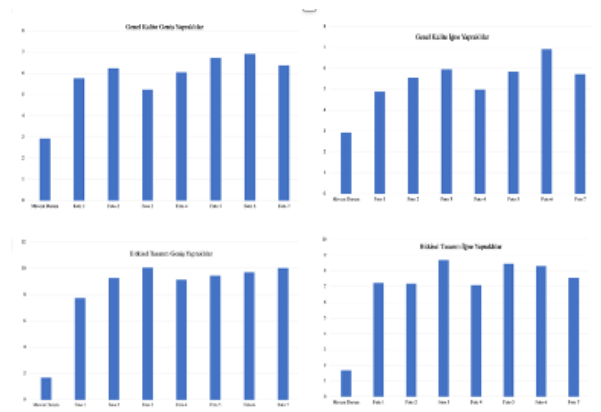
Foto 6 için katılımcıların yaş durumlarının fotoğraf ölçütleri değerlendirmesinde en önemli etken olduğu görülmektedir.

Foto 7:

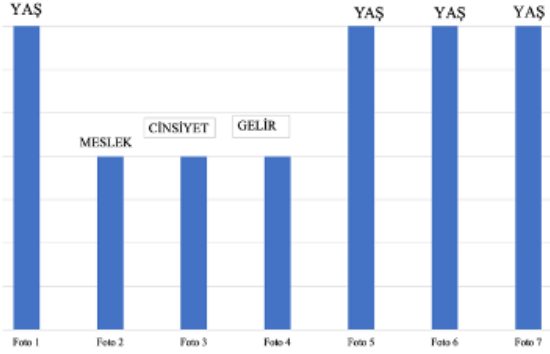
Kurgusal 1 (geniş yapraklılar) ve Kurgusal 2 (iğne yapraklılar) fotoğraflarının görsel kalite ve bitkisel tasarım bağlamında incelenmesinde, katılımcıların yaş durumlarının, Kurgusal 1 (Geniş Yapraklılar) görsel kalite bağlamındaki hariç diğer fotoğraflardaki hemen hemen tüm ilişkilerde farklılaştığı gözlenmiştir.

Foto 7 için katılımcıların yine yaş durumlarının fotoğraf ölçütleri değerlendirmesinde en önemli etken olduğu görülmektedir.

Çalışmada kurgusal 1 (geniş yapraklı) çalışmalarının görsel kalite ve bitkisel tasarım değerlendirmesinde katılımcıların en fazla Foto 5 ve Foto 3 tasarımlarını tercih ettikleri belirlendi (Şekil 2). Benzer şekilde kurgusal 2 (iğne yapraklı) çalışmalarının görsel kalite ve bitkisel tasarım değerlendirmesinde katılımcıların en fazla Foto 3 ve Foto 5 tasarımlarını tercih ettikleri belirlendi (Şekil 3).

Şekil 3. Mevcut-Kurgusal 1 ve Mevcut-Kurgusal 2 Çalışmalarının Görsel Kalite ve Bitkisel Tasarım Değerlendirmesi

Şekil 4. Katılımcıların Görsel Tasarım Seçimlerinde Etken Olan Faktörler

Araştırma sonucunda katılımcıların görsel tasarım seçimlerinde etken olan faktörler değerlendirildiğinde en fazla yaş faktörünün etkili olduğu belirlenmiştir (Şekil 4).

4. Tartışma ve Sonuç

Geçmişten günümüze çeşitli amaçlar için en çok tercih edilen yaşam alanlarından biri olan kıyıların korunması ve görsel kalitesi oldukça önemlidir. Rekreatif, endüstriyel veya yerleşim alanı olarak kullanılan bu alanlarda ekolojik dengenin korunması, sürdürülebilir mimarinin uygulanması, görsel peyzaj kalitesinin ön planda tutulması turizm sektörü başta olmak üzere pek çok sektörde dikkat edilmesi gereken önemli kentsel konulardır. Özellikle yoğun kent yaşamında rahatlamak isteyen insanların hem dinlenmek hem de rahatlamak amacıyla tercih ettiği alanlar arasında ilk sıralarda yer alan kıyı alanlarının bitkilerle görselliği artırılmış doğru ve çekici peyzaj dokusu bu kapsamda büyük önem taşımaktadır (Kurt, 2019). Rekreatif veya park bahçe olarak ayrılan bu kesimlerde iklim ve bitki örtüsüne uygun bitkilerin tercih edilmesi, doğaya ve flora için uygun görselliğin ve rahatlığın sağlanması hem insan sağlığı için hem de ekolojik dengenin korunması için oldukça önemlidir.

Bandırma'nın iklim ve bitki örtüsüne uygun ve yaygın olan bitki türleri alanın ekolojik koşullarına adapte edilmiş bitki türlerinin kullanılması ve özellikle

doğal türlerin kullanılması kıyı bandı peyzajı için büyük önem taşımaktadır (Gül ve Akten, 2014). Bu kapsamda önerilen bitki türleri iğne yapraklı ağaçlar, otsu ağaçlar, çiçekli ağaçlar, çiçekli ve süs çalılırları ve sürünen ve tırmanan bitkiler olarak sınıflandırılmıştır (Uzun, 2020). Bunlar;

Geniş Yapraklı Ağaçlar: *Quercus robur*, *Platanus occidentalis*, *Acer cappadocicum*, *Aesculus spp.*, *Fagus orientalis*, *Robinia pseudoacacia*, *Acer campestre*, *Buxus microphylla*, *Platanoides*.

İğne Yapraklı Ağaçlar: *Cedrus atlantica*, *Cedrus libani*, *Cupressus arizonica*, *Cupressus sempervirens*, *Picea abies*, *Picea orientalis*, *Picea pungens*, *Pinus nigra*, *Pinus pinea*, *Taxus baccata*, *Thuja orientalis*, *Cupressus macrocarpa*, *Picea glauca*, *Abies alba*, *Pinus sylvestris*, *Picea orientalis*, *Mediterranean cypress*, *Gypsophila elegans*, *Leyland cypress*.

Otsu Ağaçlar: *Acer negundo*, *Betula pendula*, *Castanea sativa*, *Eleagnus angustifolia*, *Fraxinus excelsior*, *Ginkgo biloba*, *Morus alba*, *Pistacia terebinthus*, *Platanus acerifolia*, *Populus tremula*, *Prunus cerasifera*, *Robinia pseudoacacia*, *Robinia pseudoacacia "Umbraculifera"*, *Sophora japonica "Pendula"*, *Tilia tomentosa*

Çiçekli Ağaçlar: *Aesculus hippocastanum*, *Albizia julibrissin*, *Catalpa bignonioides*, *Cercis siliquastrum*, *Cotinus coggygria*, *Hibiscus syriacus*, *Magnolia grandiflora*, *Malus floribunda*, *Lagerstroemia indica*

Sürünen ve Tırmanan Bitkiler: *Campsis radicans*, *Parthenocissus quinquefolia*, *Hedera helix*, *Wisteria floribunda*, *Lonicera caprifolium*.

Çiçekli ve Süs Çalılırları: *Atriplex halimus*, *Berberis thunbergii*, *Buxus sempervirens*, *Cydonia japonica*, *Cornus alba "Sibirica"*, *Cotoneaster horizontalis*, *Forsythia intermedia*, *Juniperus sabina*, *Laburnum vulgare -Laurus nobilis*, *Lavandula stoechas*, *Ligustrum vulgare*, *Nerium oleander*, *Philadelphus spp.*, *Pittosporum tobira*, *Punica granatum*, *Pyracantha coccinea*, *Rosa spp.*, *Rosmarinus officinalis*, *Rubus canescens*, *Salvia spp.*, *Spartium junceum*, *Spirea x vanhouttei*, *Syringa vulgaris*, *Tamarix tetrandra*, *Viburnum opulus*, *Viburnum*

tinus, Weigelia floribunda, Yucca filamentosa, Draba bruniifolia, Petunia hybrida, Rosa semperflorens, Petunia spp., Tagetes erecta.

Araştırma kapsamında yapılan literatür araştırmasında araştırma konusuna benzer çalışmalar değerlendirilmiştir. Koçan (2021) Kurucaşile (Bartın) limanı kıyı peyzajını değerlendirdiği çalışmasında mevcut görünümün görsel peyzaj kalitesi yönünden zayıf olduğunu ve kıyı bandının peyzaj ve görsel kalitesinin artırılmasında bitkisel tasarımların yer aldığı kurgusal tasarımlar üzerinden birtakım önerilerde bulunmuştur. Kiper, Korkut ve Üstün Topal (2017) çalışmalarında Kıyıköy'ün görsel peyzaj kalitesi kapsamında Kıyıköy'e ait 12 fotoğraf uzman ve gözlemci grubundan oluşan katılımcılar tarafından değerlendirilmiştir. Sonuç olarak doğal bitki örtüsü ile kıyı bandının uyumlu bir bütünlük oluşturduğu, algılanabilir, topografik çeşitliliğin gözlemlendiği, doğal-yapay elemanların uyumlu ve düzenli bir şekilde bulunduğu görüntüler görsel açıdan olumlu olarak değerlendirilmiştir. Rastandeh, Zari, Brown (2018) çalışmalarında Wellington Yeni Zelanda'da kentsel peyzaj desenlerinin CBS tabanlı bir mekânsal analizi ile birleştirilmiş mevcut literatürün gözden geçirilmesine dayalı olarak oluşturulmuştur. Araştırmada, biyoçeşitlilik kaybının bazı yönlerine yanıt vermek için yerli ve egzotik bitki türlerinin dengeli bir oranının avantajlı olabileceği ve egzotik bitki türlerinin kullanılmasının farklı yönlerine ilişkin kanıtlar sunulmuştur. Benzer şekilde çalışmamızda da kıyı bandının görsel peyzaj kalitesinin artırılması ile ilgili öneriler kurgusal çalışmalarda bitkisel tasarımlarla görsel peyzaj kalitesinin artırılmasına yönelik değerlendirme ve öneriler sunulmuştur.

Bu bağlamda Bandırma kıyı bandının görseelliği ve kullanılabilirliğini ölçmek ve değerlendirmek amacıyla yapılan bu araştırmaya göre araştırma alanının mevcut görsel peyzaj kalitesinin artırılması gerektiği, bu konuda bitkilerin doğru ve floraya uygun seçilmesi gerektiği sonucu elde edilmiştir. İnsanların dinlenme ve rahatlama amaçlarına hizmet edecek rekreasyonel oturma sahaları, çocuk parkı, balık tutma alanları veya spor alanlarını kapsayacak şekilde görsel peyzaj kalitesi yüksek tasarımlarla kıyı bandı mimari açıdan

yeniden düzenlenmelidir. Peyzaj bitkilerinin çekici ve doğru kompozisyonlar halinde tasarlanmasında hem ekolojik hem de estetik faktörler mimari kriter olarak değerlendirilmelidir. Bu çalışmada hem kurgusal 1 hem de kurgusal 2 için en çok Foto 3 ve Foto 5'i beğenen katılımcıların tercihlerinde en fazla yaş ve cinsiyet faktörlerinin etkili olduğu belirlendi. Bu bağlamda kıyı bandında bitkiler deniz manzarasını kapatmayacak, arka planda yer alan görüntü kirliliğine neden olan unsurları kapatacak şekilde desenler olarak tasarlanmalıdır. Ayrıca kıyı şeridinde hem rehabilite edici, fonksiyonel, koruyucu bitki tasarımları tercih edilmeli hem de alanda dört mevsim renklenen bitkilerle estetik kompozisyonlar ile görsel estetik sağlanmalıdır.

Sonuç olarak kıyı şeritlerinde gerçekleştirilecek peyzaj projelerinde, bireylerin her türlü amaç ve aktivitelerine uygun etkinlik alanlarında hem ekolojik hem de görsel açılardan doğal estetik bitki kompozisyonlarını içeren peyzaj tasarımları görsel açıdan daha fazla tercih edilmektedir. Bu bağlamda araştırmada elde edilen bilgilerin; benzer karakteristik özellikler taşıyan kıyı alanlarında yapılacak bitkisel tasarım ağırlıklı peyzaj çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Ak MK (2010) Akçakoca Kıyı Bandı Örneğinde Görsel Kalitenin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Doktora Tezi.
- Anonymous (2002). Guidelines for landscape and visual impact assessment, institute of environmental assessment and the landscape institute, E&Fn Spon, 166 p.
- Anonymous (1994). Köyceğiz Yunus Emre Arboretumu Projesi. Çevre Koruma Kurulu Başkanlığı, Ankara, 282s.
- Atik M, Ortaçesme V (2010) Peyzaj Karakter Analizi Yöntemi ile Antalya Side Bölgesi Kültürel Peyzajların Karakter Analizi, Antalya.
- Ayaşlıgil Y (2004) Bitkisel Tasarım Ders Notları, İstanbul Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İstanbul.
- Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi (2021) <https://www.bandırma.edu.tr/tr/www/Sayfa/Goster/Bandırmada-Cografı>

- Yapı-ve-Nüfus-1083. Erişim Tarihi15.12.2021.
- Bandırma Kaymakamlığı (2021) <http://www.bandirma.gov.tr/iklim-ve-cografi-konum>. Erişim Tarihi15.12.2021.
- Cengiz C (2009) Kıyı Alanlarında Ekolojik Planlama: Yalova-Armutlu Örneği. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 186 s.
- Çakıcı I (2007). Peyzaj planlama çalışmalarında görsel peyzaj değerlendirmesine yönelik bir yöntem araştırması. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 109 s. Ankara.
- Dee C (2001) Form and Fabric in Landscape Architecture, Spon Press, 224p, London.
- Dinçer AA (2011) Görsel peyzaj kalitesinin 'biçimsel estetik değerlendirme yaklaşımı ile irdelenmesi üzerine bir araştırma. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 123s, Ankara.
- Eetvelde VV, Antrop M (2009) A stepwise multi-scaled landscape typology and characterization for trans-regional integration. Applied on the federal state of Belgium. Landscape and Urban Planning, 91,160-170.
- Erbaş E (2003) Peyzaj Düzenlemelerinde Bitkisel Tasarım: Bahçeşehir Doğa Parkı Örneği, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 292s, İstanbul.
- Gül A (2006) Peyzaj Amaçlı Bitkisel Materyaller, Ders Notu, SDÜ Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı ve Orman Endüstri Bölümlerinin Ortak Projesi, Hafif İskeletli Ahşap Konut Yapımı ve Dış Mekân (Peyzaj) Düzenleme Eğitimi". Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve Avrupa Birliği'nin Aktif İş Gücü ve Yeni Fırsatlar Programları Projesi, 76s, Isparta.
- Gül A, Akten M (2014) Peyzaj Mimarlığına Giriş. Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Lisans Ders Notları, Isparta, (Basılmamış).
- Kiper T, Korkut A, Üstün Topal T (2017) Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi: Kıyıköy Örneği. KSÜ Doğa Bilimleri Dergisi, 20 (3), 258-269. DOI: 10.18016/ksudobil.289463.
- Koçan, N. (2021). Kıyı peyzaj tasarımlarının önemi ve Kurucuşile (Bartın) limanı için öneriler. Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 11(2), 305-314.
- Kurt S (2015) Türkiye'de Kıyı Kullanımına Yönelik Yasa ve Düzenlemelerin Tarihi Seyri, Doğu Coğrafya Dergisi.
- Kurt E (2019) Peyzaj Mimarlığında Bilgisayar Destekli Programların Bitkisel Tasarım Sürecinde İncelenmesi Düzce Üniversitesi Botanik Bahçesi Örneği. Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 116s, Düzce.
- Kutiel P, Cohen O, Shoshany M, Shub M (2004) Vegetation Establishment On The Southern Israeli Coastal Sand Dunes Between The Years 1965 and 1999, Landscape and Urban Planning (67):141-156.
- Nasar JL (1992) Visual Preferences in Urban Street Scenes: A Cross Cultural Comparison Between Japan and the United States. Environmental Aesthetics: Theory, Research and Applications (Ed. Nasar, J.L.), Cambridge University Press, New York.
- Rastandeh A, Zari MP, Brown DK (2018) Utilising exotic flora in support of urban indigenous biodiversity: lessons for landscape architecture. Landscape Research. Volume 43, 2018- Issue 5.
- Robinson N (1992) The Planting Design Handbook, Gower Publishing Company Limited Gower House Croft Road Aldershot Hampshire GU11 3HR, 271p, England.
- Swanwick C (2002) Landscape Character Assessment.Guidance for England and Scotland, Cheltenham (UK);Edinburg: The Countryside Agency; Scottish National Heritage.
- Uzun ÖF (2020) Bitkisel tasarım amaçlı bitki bilgi sistemi. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Wascher DM (Ed.) (2005) European Landscape Character Areas: Typologies, Cartography and indicators for the Assessment of Sustainable Landscapes. Final project report as deliverable from the EU's Accompanying Measure Project, European Landscape Character Assessment Initiative (ELCAI), Environment and Sustainable Development, pp. 150.
- Yıldırım B (2016). Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi Yaklaşımının Katılımcılık İlkesi: Kaş-Kekova Denizel Yönetim Planı (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (Kent ve Çevre Bilimleri) Anabilim Dalı, Ankara).

İSTANBUL MİMARLIK FESTİVALİ: KAOTİK SIZINTILAR

Elif Nur SARI¹, Başak Sena GİRİT^{1,2}, Beyza Ece EMEKSİZ^{1,3}, Ece Nur Çebi^{1,4}, Elanur GÜNDOĞDU^{1,5}, İlayda GÜNGÖR^{1,6}, İsmail AVCI^{1,7}, Metehan AKTAŞ^{1,8}, Özge Nur AYDIN^{1,9}, Rabia YÜCEL^{1,10}, Yeşim ÇETİNKAYA^{1,11}

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İstanbul

Öz

Peyzaj mimarlığı, açık alanlarda canlılar arasındaki ilişkileri kurgulayan temel meslek disiplini. Açık alanlarda var olan sosyal, fiziksel, kültürel ve ekolojik değişkenler gün geçtikçe farklılaşmakta, gelişen teknoloji, değişen toplum yapısı ve ekolojik bozulmalarla yeni bir nitelik kazanmaktadır. Mesleğin dinamik yapısının takip edilebilmesi, değişkenler arasındaki ilişkilere farklı perspektiflerle bakabilmek mümkün olabilir. Sektör temsilcilerinin ve kentlilerin kente dair yeni fikirler üretmesini hedefleyen İstanbul Mimarlık Festivali 2020 yılında gerçekleştirilmiştir. Festivale farklı öğrenci kulüplerinin katılımına imkan sağlayan Kampus Mikrofon bölümüne İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Peyzaj Mimarlığı Öğrenci Kulübü (PEMÖT) katılım sağlamıştır. Kampus Mikrofon kapsamında henüz çözüme kavuşmamış veya gündemde olmayan konular hakkında yerel yönetim, uzmanlar ve topluma çeşitli sorular yöneltilmiştir. "Peyzaj Mimarlığı Neden Bahçıvanlık Değildir? Kent Merkezi ve Kent Çeperlerinde Yaşanan Ekolojik Kriz, Ayırımlar, Mekânda Görmezden Gelinen Kentliler, Açık Alanlarda Düşmanca Mimarlık, Savaş Sonrası Peyzaj Okumaları" şeklindedir. Henüz net cevaba ulaşılmamış bu konular "Kaotik Sızıntılar" başlığı altında toplanmış ve çeşitli alt başlıklara ayrılarak, detaylı olarak incelenmiştir. Bu alt başlıklar sırasıyla; peyzaj tanımına bağlı olarak peyzaj mimarlığının gelişim süreci, kent merkezi ve kent çeperinde farklılaşan krizler ve etkileri, evsizlik ve düşmanca mimarlık, mekân hafızası ve kentkırım açıklamaları olarak belirlenmiş ve her bölümün sonunda sorular sorulmuştur. Sonuç olarak her başlık altında farklı paydaşlara sorulan soruların yeni bir araştırma sorusu oluşturması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bahçıvanlık, ekolojik kriz, düşmanca mimarlık, hafıza mekanı, kentkırım

*Sorumlu Yazar *Corresponding Author* | Elif Nur SARI, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İstanbul, elifnur.sari@iuc.edu.tr ORCID1 : 0000-0002-2704-4383, ORCID2 : 0000-0002-9264-1221, ORCID3 : 0000-0002-1656-7904, ORCID4 : 0000-0003-1426-2821, ORCID5 : 0000-0001-9208-9003, ORCID6 : 0000-0002-0878-2102, ORCID7 : 0000-0001-8537-5538, ORCID8 : 0000-0002-9839-6992, ORCID9 : 0000-0002-1395-0174, ORCID10 : 0000-0001-9394-5641, ORCID11 : 0000-0003-1248-8106.

Geliş Received 02.06.2022 | Kabul Accepted 11.06.2022 | Basım Published 30.06.2022

ISSN 2687-2358 | ARAŞTIRMA MAKALESİ (Research Article) | DOI 10.53784/peyzaj.1125095

ISTANBUL FESTIVAL OF ARCHITECTURE: CHAOTIC LEAKS

Abstract

Landscape architecture is the basic professional discipline that builds relationships between living things in open spaces. The social, physical, cultural and ecological variables that exist in open spaces are changing day by day and gaining a new quality with developing technology, changing social structure and ecological deterioration. Following the dynamic structure of the profession can be possible by looking at the relations between the variables from different perspectives. The Istanbul Architecture Festival, aiming to generate new ideas about the city by sector representatives and citizens, was held in 2020. Istanbul University-Cerrahpaşa Landscape Architecture Student Club (PEMÖT) participated in the Campus Microphone section, which allowed different student clubs to participate in the festival. Within the scope of Campus Microphone, various questions were asked to the local administrations, experts and society about the issues that have not yet been resolved or are not on the agenda. Why Landscape Architecture Is Not Horticulture? Ecological Crisis in the City Center and Its Peripheries, Separations, Urban Citizens Ignored in Space, Hostile Architecture in Open Spaces, Post-War Landscape Readings, etc. These issues, which have not yet reached a clear answer, are gathered under the title of "Chaotic Leaks", divided into various sub-titles and examined in detail. These sub-titles were determined respectively as the development process of landscape architecture based on the definition of landscape, the differentiating crises in the city center and the periphery of the city, and their effects, homelessness and hostile architecture, space memory and urbicide, and questions were asked at the end of each section.. As a result, it is aimed that the questions asked to different stakeholders under each heading will create a new research question.

Keywords: Horticulture, ecological crisis, hostile architecture, place of memory, urbicide

1. Giriş

Üniversite meslek aktarımının yanı sıra kültür aktarımı gerçekleştiren ve kimlik kazandıran bir kurum olarak tanımlanmaktadır (Başoğlu, 2021). Üniversite eğitimi uygulama bilgisinin yanı sıra meslek alanına dair sorular sorabilmeyi hedefler. Peyzaj Mimarlığı bölümü öğrencilerinin ve mezunlarının meslekten, eğitim ve öğretimden beklentileri çeşitli çalışmalarda araştırılmış, sektörde iş bulmayla ilgili beklentilerin yüksek olduğu incelenmiştir (Gül vd., 2010; Atik vd., 2013). Peyzaj mimarlığı alanında öğrencilerin sektöre dair uygulama öğrenmesinin yanı sıra mesleğe dair soru sorabildiği alanların gelişmesi Peyzaj Mimarlığı mesleğinin gelişimine katkı sunacaktır. Öğrencilerin mesleğe dair sorularını tüm paydaşlarla paylaşan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Ders sunumları, bitirme tezleri, proje yarışmaları veya diğer kamu/sivil toplum kurum ve kuruluşları tarafından düzenlenen etkinliklerde öğrenciler çeşitli soruları gündeme getirebilmektedir.

Bu çalışma kapsamında 2020 yılında kamuya açık bir platformda çevrimiçi olarak gerçekleştirilen İstanbul Mimarlık Festivali'nde, kampüs mikrofon bölümünde İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa (İÜC) Peyzaj Mimarlığı Bölümü, PEMÖT Kulübü öğrencileri mesleki problemleri gündeme getirmiştir. Kampüs mikrofon bölümüne katılan diğer üniversitelerin bölümleri ders kapsamında yaptıkları bir atölye çalışmasını sunmuşlardır. Kaotik Sızıntılar ekibinde ise festival öncesinde katılım sağlamak isteyen öğrencilerle ön toplantı yapılmış, derslerde, gündelik yaşamda ve sosyal medyadan ilgilerini çeken ancak henüz cevaplarını bulamadıkları mesleki konular ortaya atılmıştır. Eleme sonunda 4 farklı konu kaotik sızıntılar başlığında toplanmıştır. Henüz çözüme kavuşmamış veya gündemde olmayan konular hakkında sorulara cevap aramaktan ziyade yerel yönetimler, uzmanlar ve kamuya hitaben sorular oluşturulması hedeflenmiştir. 1,3 ve 4. Sınıftan toplam 10 öğrencinin yer aldığı ekip hazırlık sürecinde rutin toplantılar düzenleyip sırasıyla literatür araştırması, sosyal medya, gazete araştırması sonuçlarını sunmuş,

soruların oluşturulması için beyin fırtınası gerçekleştirilmişlerdir.

Peyzaj Mimarlığı meslek disiplinin laboratuvarı canlıların yaşam alanı olan tüm açık alanlardır. Açık alanlardaki sosyal, fiziksel ve kültürel değişkenler gün geçtikçe farklılaşmakta, gelişen teknoloji, değişen toplum yapısı ve ekolojik bozulmalarla yeni bir nitelik kazanmaktadır. Değişen bu nitelikler ve tanımlamalar henüz bir net bir sisteme oturmadığı için kaosu, konuya dair soruların sorulmaya devam edecek olması ise sızıntıları temsil etmektedir. Mevcut durumun getirdiği kaos ve sızıntı kaotik sızıntılar başlığını ortaya çıkarmıştır. Bu durum göz önünde bulundurularak 4 farklı konuda araştırılan ve sorular sorular “Kaotik Sızıntılar” başlığı altında toplanmıştır. Söz konusu başlıklar aşağıdaki şekildedir;

- Peyzaj Mimarlığı Neden Bahçivanlık Değildir?
- Kent Merkezi ve Kent Çeperlerinde Yaşanan Ekolojik Kriz Ayırımı
- Mekânda Cörmezden Geline Kentliler; Açık Alanlarda Düşmanca Mimarlık
- Savaş Sonrası Peyzaj Okumalar

2. Kaotik Sızıntılar

Kaotik sızıntılar başlığıyla oluşturulan ana oturumda her bir başlık hakkında önce literatür araştırmasına yer verilmiştir. Daha sonra konuyla ilgili tespit edilen sorular yerel yönetim, uzman ve kamu'ya yönlendirilecek şekilde oluşturulmuştur.

2.1. Peyzaj Mimarlığı Neden Bahçivanlık Değildir ?

Peyzaj mimarlığının günümüze gelene kadar bahçivanlıktan mimarlığa değişim sürecini anlamak için “peyzaj” kavramı ele alınmıştır. Peyzaj terimi özel mülk bahçeleri ve kırsal alanları kapsarken, 16-18. yy arasında sanat ve mimarlıkla olan ilişkisi gelişmiş, 18. yy da peyzaj bahçivani terimi kullanılmaya başlamıştır. 19. yy' da sanayileşme ve kent/kır farkının belirginleşmeye başladığı dönemde tasarım ve planlamayla olan ilişkisinin geliştiği günümüze gelene

kadar da tasarım ve planlama anlamında terimlerin de arttığı tespit edilmiştir.

Çizelge 1 Peyzaj tanımına bağlı olarak gelişim süreci

11. yy	Avrupa'nın büyük bir kısmı malikanelerden oluşmakta, sınai faaliyetleri de dahil olmak üzere tüm faaliyetler ve yaşam malikaneler içerisinde devam etmekteydi. İnsanlar ortak kullandıkları yeşil alanlar yerine özel mülk bahçelerine sahiplerdir. Peyzaj özel mülk bahçelerinde anlam bulmuştur (Pirenne, 1994).
14.yy	Kırsal bölgelere taşınan peyzaj uçsuz bucaksız ekilmemiş topraklar, ormanlık, çalılık, bataklık ve çayırılıklarla tanımlanmaya başlamıştır (Pirenne, 1994).
16.yy	Tarım ve bahçecilikle olan bağlantısını aşmış ve ilk kez bir resim terimi olarak bir ressam tarafından kullanılmıştır. Sanat ve mimarlıkla olan etkileşimi daha da güçlenerek ölçeği büyümüştür.
17.yy	Hollandalı Peyzaj Ressamlarının etkisi ile peyzaj “herhangi bir alanın görüntüsü ya da o alanın herhangi bir temsili” anlamında kullanılmaya başlanmıştır (Arı, 2011).
Erken 18.yy	18. Y.Y a gelindiğinde ise peyzaj ressamlarının, dünya üzerinde ayrıntılı gözlemler yaptıktan ve duyularına görüldüğü şekliyle derinlemesine düşündükten sonra tuval üzerinde mükemmel bir yer çizmeyi umduklarını görülmektedir. 1709 yılında Paris'te yayınlanan Bahçivanlık Teorisi ve Pratiği (La théorie et la pratique du jardinage) adlı eser sahibi Antoine-Joseph Dezallier d'Argenville ilk kez yeni bir doğa anlayışını ifade eden ve bu anlayışı peyzaj tasarımı için bir model haline getiren bir cümleyi eserinde kullanmıştır: “sanatı doğaya vermek”(“Faire céder l'Art à la”) (Heyde, 2014).
Geç 18. yy	Biçimsel “peyzaj bahçesi” terimi ve “peyzaj bahçivani” meslek unvanı, ancak 18. yüzyılın sonunda İngiliz peyzaj tasarımcısı ve teorisyen Humphry Repton'un yazılarında tanıtılmış ve tartışılmıştır. Lancelot Brown ise, 18 Y.Y.'in en ünlü “peyzaj bahçivani” olup, kendisini “mekân yapıcı” olarak adlandırmıştır.
19. yy	19.yy- Peyzaj mimarlığının 19. yüzyıla kadar bahçe sanatı olarak görüldüğü anlayış, 19. yüzyıl sonlarına doğru değişmeye başlamış ve Sanayi Devrimiyle birlikte kentlerde ortaya çıkan sorunlar ile değişen sosyal ve fiziksel koşullar, kentsel dış mekânların tasarlanması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu noktada peyzaj artık ölçeğini büyütmüş ve kapsamını problem odaklı bir eksene doğru kaydırmıştır. Tasarım ve planlama anlamında farklı ölçeklerde çalışma alanı gelişmeye başlamıştır.

<p>Peyzaj tasarımıyla ilgili 19. yy'ın ikinci yarısında 'Park Hareketi' kente doğayı getirmeyi amaçlamış; bunun sonucunda 1844'te Liverpool'da Birkenhead Parkı, 1845'te Londra'da Victoria Parkı, ve 1858'te de New York'ta Central Park yapılmıştır (LeGates ve Stout, 1998). Gelişen ve değişen dünya düzeni ile birlikte peyzaj mimarlığı tasarım ve planlamada meslek olara kullanılmaya başlamıştır (Taşdemir, 2011).</p>	<p>Peyzaj planlamayla ilgili ise bilimsel bir terim olarak Alexander Von Humboldt tarafından 19.yy'da ilk kez literatürde kullanılmıştır. Peyzaj ekolojisi terimi ise ilk olarak 1939 yılında Alman biyocoğrafyacı Carl Troll tarafından kullanılmıştır (Deniz vd., 2006). Peyzaj ekolojisine dayalı olarak gelişen peyzaj planlama ise 1950'li yıllardan sonra farklı bilim insanlarının öncülüğünde gelişimini sürdürmüştür.</p>
---	--

İnceleme sonunda süreç içinde bahçıvanlıkla ilişkinin 18. yy'dan sonra devam etmediği ancak günümüzde toplumun bazı kesimleri tarafından hala bahçıvanlık olarak nitelendirildiği ortadadır. Bu durumda özellikle yerel yönetimlerin doğa ve çevre algısına bağlı olarak kamuoyunda önyargı oluşturması muhtemel gözükmemektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) ilçe belediyeleri park ve bahçeler müdürlerinin %39'unun peyzaj mimarı ünvanına sahip olması bu durumun bir göstergesidir (Çizelge. 2).

Çizelge 2 İstanbul Büyükşehir Belediyesi / İlçe Belediyeleri Park ve Bahçeler Müdürlüğü Ünvanları

İlçe	Park ve Bahçeler Müdürü Ünvan
Adalar	Fen İşleri Müd. / Makine Mühendisi
Arnavutköy	İnşaat Mühendisi
Ataşehir	Ziraat Mühendisi
Avcılar	Ziraat Mühendisi
Bağcılar	Ziraat Mühendisi
Bahçelievler	Peyzaj Mimarı
Bakırköy	Ziraat Mühendisi

Başakşehir	Ziraat Mühendisi
Bayrampaşa	Orman Mühendisi
Beşiktaş	Peyzaj Mimarı
Beykoz	Ziraat Teknikeri
Beylikdüzü	Peyzaj Mimarı
Beyoğlu	Bilgi verilmedi
Büyükdere	İnşaat Mühendisi
Çatalca	Peyzaj Mimarı
Çekmeköy	Şeflik/ Halkla İlişkiler ve Kamu Yönetimi
Esenler	Ziraat Mühendisi
Esenyurt	Bahçe Bitkileri
Eyüpsultan	Ziraat Mühendisi
Fatih	Peyzaj Mimarı
Gaziosmanpaşa	Şeflik/ Ziraat Mühendisi
Güngören	Peyzaj Teknikeri
Kadıköy	Mimar
Kağıthane	Şeflik/ Ziraat Mühendisi
Kartal	Ziraat Mühendisi
Küçükçekmece	Ziraat Mühendisi
Maltepe	Ziraat Mühendisi
Pendik	Ziraat Mühendisi
Sancaktepe	Orman Mühendisi
Sarıyer	Ziraat Mühendisi
Silivri	Orman Mühendisi
Sultanbeyli	Peyzaj Mimarı
Sultangazi	Peyzaj Mimarı

Şile	Şeflik / Peyzaj Mimarı
Şişli	Çevre Mühendisi
Tuzla	İnşaat Mühendisi
Ümraniye	Peyzaj Mimarı
Üsküdar	Peyzaj Mimarı
Zeytinburnu	Şeflik/ İnşaat Mühendisi

Aşağıda paydaşlara sorulan sorularda sosyal medya, haber araştırmaları yapılarak ilgili soruları derinleştirmek mümkündür (Çizelge 3).

Çizelge 3 Veri Toplama Soruları

Yerel Yönetim/Üniversite:	Peyzaj Mimarlığı neden akıllarda Bahçivanlık olarak kaldı?
Uzman:	Tasarım ve planlama alanında uzmanlığınızı hangi koşullarda sergiliyorsunuz ?
Kamu:	Her fırsat bulduğunuzda kaçmak istediğiniz bir kent parkı planlanmasında bahçivani nereye koyuyorsunuz?

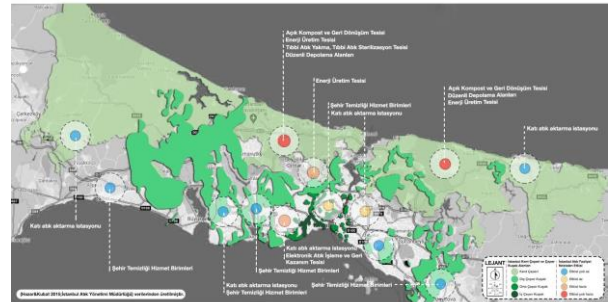
2.2. Kent Merkezi ve Kent Çeperlerinde Yaşanan Ekolojik Kriz Ayırıcıları

Yaşanabilir ve sürdürülebilir kent yaşamı için ekosistem hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi gerekmektedir. Hızlı kentleşme ve nüfus artışı, kentsel mekânda geçirimsiz yüzeylerin artmasına neden olurken içme suyu, enerji ve gıda kaynakları gibi canlı yaşamının bağlı olduğu ekosistem hizmetleri üzerinde gittikçe artan bir baskı oluşturur (Çoban ve Yücel, 2018; Oktay, 2021). Bu bölümde kent makroformu içinde yer alan merkez ve çeperlerde baskın ekolojik krizler ele alınmıştır.

Kent çeperi, kentsel yapıları alan ile kırsal çevre arasında yer alan geçiş bölgeleridir. Yoğun yapılaşma baskısı ile dönüşüme uğrayan kent çeperi, düşük yoğunluklu konut alanları, eğitim, kampüs alanları,

sanayi alanları ve depo gibi kent dışı çalışma alanları tarafından alternatif yerleşim alanı olarak tercih edilmektedir (Erman, 2011; Hazar, 2012).

İstanbul çeperlerine dair kapsamlı araştırmalar sunan Perouse, 2017 tarafından kentin kapı eşiği ve arka bahçesi benzetmesi yapılan çeperler (Perouse, 2017), atıkların kontrolsüz ve düzensiz olarak döküldüğü, atık yakma işlemi yapılan alanlarda hava kirliliği artmaktadır. Düzensiz depolama alanlarının çeşitlerine göre çevreye farklı düzeylerde etkileri vardır. Bu etkiler çok az, az, fazla ve çok fazla olmak üzere 4 farklı düzeyde tesis ve birimlerin etkileri açısından İstanbul örneğinde incelenmiştir. Özellikle kent çeperlerinde bulunan kırmızı ile gösterilen konumlarda tıbbi atık yakma, enerji üretimi, açık kompost ve geri dönüşüm tesislerinin bir arada bulunması o bölgede ki etkisinin oldukça fazla olduğunu göstermektedir.

Şekil 1 Çeper alanları ve atık depolama (Çalışma kapsamında görselleştirilmiştir).(Atık Yönetimi, 2019)

Doğal kaynakların azalması, geçirimsiz yüzeylerin arttığı ve yeşil alanların yok edildiği kentsel doku canlı yaşamını tehdit eden farklı ekolojik krizlere yol açmaktadır. Kırdan farklı olarak arazi kullanımı ve yapı yoğunluğuna bağlı olarak kentlerin 2-3 oC daha sıcak olması kentsel ısı adası varlığını göstermektedir (Yüksel ve Yılmaz, 2008).

Kontrolsüz sıcaklık artışının insan sağlığı üzerinde kalp rahatsızlığı, enfeksiyon hastalıkları ve ölüm gibi etkileri vardır (Khorrami ve Gündüz, 2017). Yüksek sıcaklığın yanı sıra yüksek nem oranının uzun bir periyod devam etmesi ısı dalgalarını meydana getirmektedir.

2003 yazında 12 ülkede aşırı sıcaklıklara bağlı 70 binden fazla insan ölmüştür (Matzarakis vd., 2009) .

2015-2017 yılları arasında İstanbul da sıcaklık dalgalarından dolayı 419 kişi yaşamını yitirmiştir (Can vd., 2019).

Kentsel alanda geçirimsiz yüzeylerin neden olduğu sel ve taşkın olayları yanlış arazi kullanımı, altyapı yetersizliği, gerekli önlemlerin alınmaması sonucunda oluşmaktadır (Dere, 2019). Yapılaşmayla birlikte fiziksel yapısı değişen akarsu sistemleri drenaj yoğunluğunun değişmesine bağlı olarak sel ve taşkın riski taşımaktadır. Sel ve taşkın krizi su kalitesinde bozukluk, kuraklık, biyoçeşitliliğin azalması gibi riskleri beraberinde getirmektedir (Demir, 2009). Bu krizlerin Türkiye de ki 1903-2005 yılları arasında ağır bilançosuna bakıldığında birçok kişinin yaşamını yitirdiği görülmektedir (Korkanç ve Korkanç, 2006).

Kentsel ısı adası (Khorrami ve Gündüz, 2017) ve sel taşkın riski (Ekmekcioğlu,Koç,Özger 2020) verileri çakıştırıldığında riskli alanlar belirtilmiştir. Çakıştırma sonunda tehdit altında olan risk bölgeleri acil müdahale yapılması gereken yerler ortaya çıkarılmıştır.

Şekil 2 Kentsel ısı adası ve sel-taşkın risk bölgeleri çakıştırılması (Khorrami ve Gündüz, 2017; Ekmekcioğlu,Koç,Özger 2020)

Kent merkezi ve kent çeperinde yaşanan ekolojik krizlerin etkilediği canlı türleri, etki alanı ve gündemde kalma durumu farklılık göstermektedir. Nüfusun büyük bir çoğunluğunun yaşadığı kent merkezlerinde yaşanan farklı krizler insanların hayatını doğrudan etkilemekte, daha fazla gündeme gelmekte ve hissedilmektedir. Ancak daha az nüfusun yaşadığı, daha fazla bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapan

kent çeperlerinde yaşanan krizler merkezdekiler kadar görünür olmamaktadır. Krizleri yönetmek üzere merkezde süre gelen kriz başlığının çeperde nasıl olduğunu incelemek yerine her bir doku kendi dinamikleriyle incelenip krizin boyutları ve çeşitleri tartışılabilir olmalıdır. Aşağıda bu tartışmaya yol açabilecek paydaşlara yönlendirilen sorulara yer verilmiştir (Çizelge 4).

Çizelge 4 . Veri Toplama Soruları

Yerel Yönetim/Üniversite:	İklim değişimini yönetmeyi ve faydaya çevirerek dirençli kentler oluşturmak için neler yapıyorsunuz? Bilimsel veriler ışığında müdahale bulunulması gereken öncelikli alanları belirlediniz mi ?
Uzman:	Krizleri yönetmek için kent ölçeğinde yapılacak bir peyzaj planlamasına ihtiyacımız olduğunun farkında mısınız?
Kamu:	Aldığımız ürünlerin ambalajından, attığımız çöpün ayrıştırılmasına kadar atık yönetiminde ne kadar samimiyiz? Görmediğimiz ama etkisini hissettiğimiz krizlerden haberdar mısınız ?

2.3. Mekânda Görmezden Gelinen Kentliler; Açık Alanlarda Düşmanca Mimarlık

Bir mekân kullanıcısı gün içinde farklı ihtiyaçlara yönelik olarak çeşitli alanlar, arayüzler ve nesnelere etkileşime girmektedir. Her bir etkileşim sonucunda sağlanan fayda, kalite, izlenimler ürün ya da hizmeti tercih etmede önemli rol oynar ve bir bağ oluşur (Solak, 2017). Bu bağ kişiye özgü olup, kişinin önceki

deneyim ve beklentilerinden ekonomik, sosyal ve kültürel bağlamda etkilenmektedir. Kullanıcı ile mekân arasında oluşan bağ kamusal alanın aktif kullanımıyla mümkün olmaktadır. Sokağa atılan adımdan itibaren, hatta balkonda otururken bile kamusal yaşama ve yönetime katılımı sağlamak mümkün olabilmektedir. Katılımın sağlanması iyi yönetişimin “good governance” gerçekleşmesinin önemli adımlarından biridir. Ancak günümüzde kontrolsüz büyüyen şehirler, nicelik ve nitelik bakımından yeterli kamusal alan sağlamamaktadır. Kamusal alan kullanımında ve tasarımında tüm katılımcılara eşit söz hakkı verilmemektedir. Bu çalışma kapsamında görünür olmayı gerekli kılan kamusal alanda görmezden gelinen “evsizler” ele alınmıştır.

Evsizlik, toplumsal bir ağa dahil olamama durumu ve toplumsal bağın kaybedilmiş olmasından dolayı sokakta veya farklı meskenlerde yaşamak olarak ifade edilmektedir (Özdemir, 2010). Neale (1997) evsizlik için “Net bir tanımı yoktur çünkü tanımı olmayan bir şeye çözüm üretmeye gerek yoktur” ifadesini kullanmıştır. Net bir tanımı olmayan ancak sosyo-ekonomik bir sorun olarak ortaya çıkan evsizlik problemi farklı alanlarda gündeme gelmektedir. Evsiz bireyler, eğer kuytu köşeleri kendilerine mesken edinmişlerse problem olmamakta ancak park, cadde, meydan, ana arter gibi alanlarda bulunuyorlarsa Kabahatlar Kanunu doğrultusunda kolluk kuvvetleri tarafından alandan uzaklaştırılmaktadır. Kamusal alandan uzaklaştırma kolluk kuvvetleri dışında tasarım disiplinleriyle de tehdit oldukları iddiasıyla savunmacı bir yaklaşımla uzaklaştırılmaktadır (Doğan, 2010).

Suçü önlemek ve düzeni sağlamak iddiasıyla insanları yönlendiren çoğunlukla kısıtlayan kentsel tasarım stratejisine düşmanca mimarlık “hostile architecture” denir (Petty, 2016; Licht, 2017). Esasında geçmişi çok eskiye dayansa da 70lerden sonra yerel yönetimler tarafından kasten yapılmaya başlanmıştır. Aşağıdaki tabloda ilgili örneklerle yer verilmiştir (Çizelge 5).

Çizelge 5 Düşmanca Mimari Örnekleri

Yükseltilmiş ızgara kapakları

Soğuk havalarda çevresine ısı yayan ızgaraların çevresinde insanların toplanmasını veya yaşamasını önlemek amaçlanmıştır (Arquitecturayempresa (2022)).

Banklarda ki kolçaklar:

İnsanların uzanmasını ,uyumasını önlemek için yapılmış tasarımlardır (Jock K., 2019)

Sokak bölücüler :

Sirkülasyonu yönlendirirken boşluklarda insanların yaşamalarını engellemeyi hedefler (Hambleton, 2021)

Köprülerin altına koyulan kayalar :

İnsanların yoğunlukla mesken seçiminde tercih ettikleri köprü altlarından evsiz bireyleri uzaklaştırmak amacıyla yapılmıştır (Mc Fadden, 2020).

Yönetişim kavramının birçok yerel yönetim tarafından sıklıkla gündeme getirildiği günlerde toplumun farklı kesimlerinden kişilerin görüşleri anket, atölye, çalıştay benzeri birçok etkinlikle alınmaktadır. Ancak yönetişimin katılımcı planlamayla gerçekleşebileceği göz önünde bulundurulduğunda toplumun tüm paydaşlarının eşit olarak katılım sağlaması mümkün olmalıdır. Özellikle görmezden gelinen evsiz bireyler de dahil edilmelidir. Aşağıda evsiz bireylerin mekana dahil edilmesiyle ilgili farklı paydaşlara yönlendirilen sorular belirtilmiştir (Çizelge 6).

Çizelge 6. Veri toplama soruları

Yerel Yönetim/Üniversite:	Katılımcı planlama konusunda ne kadar samimisiniz?
Uzman:	Meslek disiplinlerimizin temeli çözüm üretmek olan tasarımcılar herkes tarafından görmezden gelinen bu bireyler için, enerjimizi çözüme üretmeye harcamaya ne dersiniz?
Kamu:	Siz de görmezden gelenlerden misiniz?

2.4. Savaş Sonrası Peyzaj Okumaları

Mekân, içinde yaşayan toplumların şekillendirdiği dinamik bir mekânizmadır. Sosyal ve kültürel kimlikler toplumsal hafızanın oluşmasını sağlar, mekân ise bu

hafıza değerlerinin somutlaşması olarak tanımlanmaktadır. (Ünlü, 2017; Günaçan ve Erdoğan, 2018; Kanbir, 2019). Hafıza mekânlar insanlığın gelişim sürecinin temsili niteliğini taşıırken aynı zamanda savaş ve çatışmaların da mekânıdır. Küreselleşen dünyada, devletler arasındaki sınırların ortadan kalktığı ancak iç çatışmaların devam ettiği çeşitli şiddet formları ortaya çıkmıştır. Bu şiddet formlarından biri olarak kentkırım adlandırılmaktadır. Kenti oluşturan kültürel, doğal ve fiziksel peyzajı da içeren doğrudan yapılan tüm saldırılar kent kırımı kapsamında incelenmektedir. Kentkırım kapsamında etnik gerilim ve kanlı çatışmalara verilecek en belirgin örneklerden biri 1992-1995 yılları arasında yaklaşık 120.000 insanın hayatına mal olan 2 milyon insanın göç etmesine neden olan Bosna Savaşıdır (Karasu, 2008; Yılmaz ve Şahin, 2018).

Gündelik hayatın işleyişinde temel unsur olarak kamusal alanlar ortak yaşam alanları (pazarlar, meydanlar, parklar hastaneler vb.) sembolik öneme sahip yapılar (anıtlar, müzeler, kütüphaneler), dini yapılar (ibadethaneler) ilk tahribatı alan bölgeler olmuştur. Dolayısıyla kentsellik hedef alınmıştır. Çevresel yıkıma bakıldığında ise sulak alanlar, bitki ve hayvan popülasyonu yaygın şiddetin kurbanları olmuştur. Gerek dünya savaşlarında gerekse toplumların yaşadıkları iç çatışmalarda ilk hedef peyzaj ve kent hafızasının yara almasıdır, gerilim sonrası süreçte iyileştirici olarak başvurulan kavram yine peyzaj unsurları olmaktadır. Peyzaj mimarlığının savaşlarla olgunlaşan bir disiplin olduğunu söylemek mümkündür. Savaş sonrası özellikle yol güzergahları - çevresel veri sirkülasyonlarının oluşturulması savaşta zarar gören ekonomilerin gelişimi için hayati önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra hafıza kaybını önlemek için üzerine düşülen anıtsal mekânlarda yer almaktadır. Aşağıdaki tabloda savaş sonrası peyzajın meydana getirdiği soyut kolaj çalışmalarına yer verilmiştir (Çizelge 7).

Çizelge 7. Savaş sonrası peyzajların anahtar kavramlarına ilişkin soyut kolaj çalışmaları (Çizen: Özgenur Aydın)

Doğrudan mekana müdahaleyi içeren savaşlar, mekan hafızasının dolayısıyla kültürel peyzajın kilit noktalarını belirleyen, onu şekillendiren bir olgudur. Mekanda neden-sonuç ilişkisine bağlı olarak gelişen yeni yaklaşımlar toplumun hafızasını da şekillendirmektedir. Aşağıda mekana doğrudan müdahale şansı olan peyzaj mimarlığı meslek disiplinine ilişkin konuya yönelik olarak farklı paydaşlara yönlendirilen sorular belirtilmiştir (Çizelge 8).

Çizelge 8. Veri toplama soruları

Yerel Yönetim/Üniversite:	Kentkırım ve diğer mekânsal şiddet olaylarına karşı mekânlar güvenilir kılınabilir mi ?
Uzman:	Bağlamlarına saygı duyan insanların yersiz görünen bir dizi güvenlik ögesini kapsamadan deneyimlemek istedikleri bir yer duygusu yaratan mekânları nasıl tasarlıyorsunuz?
Kamu:	Güvenli alan kavramı altında tasarlanan mekânlar tasarlanılsaydı bu mekânlarda tedirgin olmadan aidiyet duygusunu yaşayabilir misiniz?

3. Tartışma ve Sonuç

Öğrencilerin gelişimi ve mesleki konularda uzmanlaşmanın artması ilgili alanlarda yeni soruların oluşturulmasıyla mümkün olur. Öğrencilerin soruları özgürce üreteceği ve paylaşabileceği bir ortam festival, sempozyum, ortak katılım toplantılarıyla oluşabilir. Çalışma kapsamında İÜC Peyzaj Mimarlığı Bölümü PEMÖT Kulübü üyesi 10 öğrencinin Mimarlık Festivali, kampus mikrofon bölümünde gerçekleştirdikleri Kaotik Sızıntılar sunumu incelenmiştir. Öğrenciler kişisel bilgi, beceri ve motivasyonlarına bağlı olarak farklı konularda yaptıkları araştırmalar sonunda sorular üretmişlerdir. Kamuya açık bir platformda çevrimiçi olarak gerçekleştirilen İstanbul Mimarlık Festivali – Kampus Mikrofon kapsamında öğrenciler tarafından oluşturulan sorular tüm paydaşlara yöneltilmiştir.

Peyzaj Mimarlığı Neden Bahçivanlık Değildir ? konusunda mesleğin gelişiminin süreç içinde evrildiği ancak temsil alanının sınırlı bir çerçeveye sahip olmasının hala peyzaj mimarlığı neden bahçivanlık değildir sorusunu gündemde tutulmasına neden olduğu incelenmiştir. Kent Merkezi ve Kent Çeperinde Yaşanan Ekolojik Kriz Ayrırımlarının farklı temalarda ve farklı boyutlarda olduğu incelenmiştir. Kent, kır ve kent çeperlerinde bulunan alan kullanımlarının sosyal, kültürel, fiziksel ve ekolojik açıdan farklı dinamikleri vardır. Bu dinamiklerin kriz yaratma potansiyelleri tartışmaya açılmalı, bilimsel veriler ışığında yerel yönetimlerin tasarımcıların ve kentlinin ortak harekete geçmesi gerekmektedir. Bunun için mekâna yönelik kapsamlı incelemelere yer verilmelidir. Mekânda Görmezden Geline Kentliler ve Savaş Sonrası Peyzaj Okumaları henüz kriz boyutunun bilimsel literatürde derinlemesine incelenmediği ortaya çıkarılmıştır. İlgili veri toplama sorularının geliştirilip bilimsel araştırmalarla desteklemesi, yerel yönetimler ve kentliyle birlikte hareket edilmesi önerilmektedir.

Gelecek çalışmalarda ilgili konularda derinlemesine araştırmaların yapılması, her paydaşa sorulan sorunun bilimsel anlamda yeni bir araştırma sorusunun oluşturulması önerilmektedir. Araştırma sorularının ortaya çıkarılması konusunda benzer festival, sempozyum, çalıştay etkinliklerinin organize edilmesi, öğrencilerin bu tür etkinliklere teşvik edilmesi önem arz etmektedir.

Kaynaklar

- Arı, Y. (2011). Amerikan Kültürel Coğrafyasında Peyzaj Kavramı. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 10(13), 311-339.
- Atık Yönetimi (2020). <https://cevre.ibb.istanbul/atik-yonetimi-mudurlugu/>
- Atik A., Yılmaz, B., Aslan, F., Oğuz, A. T. E. Ş., & Taçoral, E. (2013). Peyzaj Mimarlığı Öğrencilerinin Eğitim Ve Meslekten Beklentilerinin İnönü Üniversitesi Örneğinde İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi, 3(8).
- Başoğlu, T. (2021). Türkiye’de Üniversite Ve Yüksek Öğretime Dair Eserler (1775-1980). *İslâm Araştırmaları Dergisi*, (45), 103-144.
- Can, G., Şahin, Ü., Sayılı, U., Dubé, M., Kara, B., Acar, H. C., ... & Gosselin, P. (2019). Excess Mortality In Istanbul During Extreme Heat Waves Between 2013 And 2017. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 16(22), 4348.
- Çoban, A., & Yücel, M. (2018). Kent planlamasında ekosistem hizmetlerinin rolü. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(2), 444-454.
- De Fine Licht, K. P. (2017). Hostile Urban Architecture: A Critical Discussion Of The Seemingly Offensive Art Of Keeping People Away. *Etikk I Praksis-Nordic Journal Of Applied Ethics*, (2), 27-44.
- Demir, A. (2009). Küresel iklim değişikliğinin biyolojik çeşitlilik ve ekosistem kaynakları üzerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 1(2), 37-54.
- Deniz, B., Küçükbaş, E. V., & Tunçay, H. E. (2006). Peyzaj Ekolojisine Genel Bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 3(2), 5-18.
- Dere, G. (2019). Kurtköy Deresi taşkın yayılım-tehlike-risk haritalarının belirlenmesi (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Doğan, Y. B. (2020). Neoliberalizm, Evsizliğin Yönetimi Ve Evsizlerin Hayatta Kalma Stratejileri. *İdealkent*, 11(Kentleşme Ve Ekonomi Özel Sayısı), 1339-1378.
- Erman, T. (2011). Ankara Kent Çeperinin Dönüşümüne İçeriden Bakmak. *İdealkent*, 2(4), 176-196.
- Gül, A., Örucü, K., & Eraslan, Ş. (2010). Mezun Peyzaj Mimarlarının Eğitim Ve Öğretimden Beklentileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 12, 131-140..
- Günaçan, S., & Erdoğan, E. (2018). Peyzaj Mimarlığı Ve Hafıza Mekânları: İstanbul, Tarihi Yarımada Örneği. *Mimarlık Bilimleri Ve Uygulamaları Dergisi*, 3(1), 34-53.
- Hambleton B., (2021) <https://thepremierdaily.com/anti-homeless-architecture/>
- Hazar, D. (2012). Kentsel Planlama Ve Tasarım Süreçlerinde Kentsel Kuşak Alanları: İstanbul Ve Barselona Kentleri Karşılaştırmalı Değerlendirmesi (Doctoral Dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Heyde, S. (2014). The Historical Roots Of ‘Aesthetics’ In Landscape Architecture: An Introduction. *Studies In The History Of Gardens & Designed Landscapes*, 34(2), 123-145.

- Jock, K. (2019). <https://www.realchangenews.org/news/2019/07/17/world-has-hostile-architecture-problem-public-space-becoming-private>
- Kanbir, F. (2019). Mekân Hafızasında Aidiyet Arama Pratikleri: Boş Zaman Kültürü Ve Deliller Kahvehanesi Örneği. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 29(1), 335-344.
- Karasu, M. A. (2008). Bir Kentin Ölümü: Kentkırım (Bosna-Hersek Örneği). Çağdaş Yerel Yönetimler, 17(3), 51-64.
- Khorrarni, B., & Gündüz, O. Uzaktan Algılama Ve Cbs'nin Yüzey Sıcaklığı Ve Kentsel Isı Adası Tespit Ve Analizinde Uygulanması
- Korkanç, S. Y., & Korkanç, M. (2006). Sel Ve Taşkınların İnsan Hayatı Üzerindeki Etkileri. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 8(9), 42-50.
- Matzarakis, A., De Rocco, M., & Najjar, G. (2009). Thermal Bioclimate In Strasbourg-The 2003 Heat Wave. Theoretical And Applied Climatology, 98(3), 209-220.
- McFadden C. (2020) <https://interestingengineering.com/15-examples-of-anti-homeless-hostile-architecture-that-you-probably-never-noticed-before>
- Neale, J. (1997). Homelessness And Theory Reconsidered. Housing Studies, 12(1), 47-61.
- Oktay, E. (2021). Ankara Vadilerindeki Arazi Dönüşüm Sürecinin Ekolojik Planlama Kapsamında İncelenmesi.
- Özdemir, U. (2010). Evsizlik Ve Evsizlere Genel Bir Bakış. Toplum Ve Sosyal Hizmet, 21(2), 77-88.
- Petty, J. (2016). The London Spikes Controversy: Homelessness, Urban Securitisation And The Question Of 'Hostile Architecture'. International Journal For Crime, Justice And Social Democracy, 5(1), 67.
- Pérouse, J. F. (2017). Nekropol (Ölüler Kenti) Ve Metropol (Anakent) Arasındaki Diyalektik Hakkında Birkaç Tespit. Mgsü Sosyal Bilimler, (15), 154-162.
- Pirenne, H. (1994). Ortaçağ Kentleri. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Solak, S. S. G. (2017). Mekân-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal Ve Kuramsal Bir Bakış Space-Identity Interaction: A Conceptual And Theoretical Overview. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(1), 13-37.
- Taşdemir, D. (2011). Çağdaş peyzaj mimarlarının yaklaşımları çerçevesinde peyzaj mimarlığının gelişim süreci (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Ankara).
- Ünlü, T. S. (2017). Kent Kimliğinin Oluşumunda Kentsel Bellek Ve Kentsel Mekân İlişkisi: Mersin Örneği The Relation Between Urban Memory And Urban Space On Evolution Of Urban Character: Case Of Mersin. Planlama, 27(1), 75-93.
- Yılmaz, F. H., & Şahin, A. (2018). Kentsel Yıkımın Bosna Ve Filistin Örnekleri Üzerinden Kentkırım Kapsamında Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 21(1), 92-106.
- Yüksel, Ü. D., & Yılmaz, O. (2008). Ankara Kentinde Kentsel İsi Adası Etkisinin Yaz Aylarında Uzaktan Algılama Ve Meteorolojik Gözlemlere Dayalı Olarak Saptanması Ve Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 23(4).

ANADOLU'DAKİ YOLCULUĞUNDA BİLGİ'NİN PEYZAJLA ETKİLEŞİMİ

Sıla Mihriban SEYHAN^{1*}, Meryem ATİK^{1,2}

¹Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Antalya

z

Bilgi, insan aklı ve eylemleri ile doğrudan ilişkilidir ve her zaman kaynağı olan bir peyzaj içinde gelişmiştir. İnsanın ğrenme çabası ile doğa ve doğal faktörler ile etkileşimi bilginin oluşumunda çok önemli rol oynamıştır. İnsan doğa hakkındaki gerçekleri öğrendikçe, doğayı daha iyi kullanmanın ve Şekillendirmenin çözümlerini ortaya koymuştur. Bilgi, insanın peyzaj, peyzajdaki süreçler ve peyzajdaki her bir bileşenden yararlanmayı amaçlayan yaratıcı keşfinin ürünü olmuş ve zaman içinde toplumların kültürlerini Şekillendirmiştir. Bilgi tarihi, insanın ve onun düşüncesinin, yarattığı uygarlığın ve kültürün tarihi olduğu için bilginin keşfinin ve gelişiminin insanlık tarihi içinde doğa ve peyzaj ile olan etkileşimi bağlamında ele alınması gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, çağlar boyunca bilginin Anadolu'daki yolculuğunda peyzajın yerinin ele almak; bilginin varoluşunun ve tarih boyunca gelişiminin peyzaj ile süregelen karşılıklı etkileşimine farklı bir bakış açısı getirmek ve özellikle Anadolu'nun etkileşim içinde olduğu coğrafyalarda bilginin gelişimini tarihsel bir süreçte değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi, Bilim, Peyzaj, Anadolu

INTERACTION OF KNOWLEDGE WITH LANDSCAPE ON ITS JOURNEY IN ANATOLIA

Abstract

Knowledge is directly related to human wisdom and actions and, has always developed in a landscape that has its source. Human's effort to learn and interaction with nature and natural factors have played a very important role in the formation of knowledge. As man learned the facts about nature, he revealed the solutions to better use and shape it. Knowledge has been the product of man's creative exploration of aiming to benefit from landscape, processes in the landscape and each component of the landscape, and has shaped the cultures of societies over time. Since the history of knowledge is the history of man and his thought, the civilization and culture he created, the discovery and development of knowledge should be handled in the context of its interaction with nature and landscape in human history.. The aim of this study is to discuss the role of landscape in the journey of knowledge in Anatolia throughout the ages; to bring a different perspective to the ongoing interaction of the existence and development of knowledge with the landscape and to evaluate the development of knowledge in a historical process, especially in the geographies where Anatolia interacts.

Keywords: Knowledge, Science, Landscape, Anatolia

1. Giriş

Bilgi, kendi varlığının farkında olan insanın, kendisini, kendi iç dünyasında ve etrafında olup bitenleri, evreni anlama ve anlamlandırma çabasının sonucu olarak, bilinçlilik halini doğuran bilme faaliyetini anlamlı kılan, bilme eyleminin karşılığı olan her şeydir (Onat, 2022). Türk Dil Kurumu'na göre bilgi '*insan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünüdür*', '*öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçektir*', '*insan zekâsının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünce ürünüdür*', '*genel olarak ve ilk sezi durumunda zihnin kavradığı temel düşüncelerdir*' (TDK, 2022) olarak tanımlanmaktadır. Bilginin oluşum kaynakları ise başta hayatta kalma zorunluluğu, kendini koruma, yaşamı güvence altına alma, insanın kendisini ve çevresini yönetme, peyzajdaki süreçlerin anlamlandırılması, barınma, beslenme, merak, keşfetme olarak sıralanabilir (Atik, 2022).

Diğer yandan peyzaj insanlar tarafından algılandığı şekliyle, özellikleri insan ve/veya doğal faktörlerin etkileşimi ve faaliyetleri sonucu oluşan alanlardır (Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, Council of Europe, 2000). İnsanın öğrenme çabası ile doğa ve doğal faktörler ile etkileşimi bilginin oluşumunda çok önemli rol oynamıştır. İnsan doğa hakkındaki gerçekleri öğrendikçe, doğayı daha iyi kullanmanın, şekillendirmenin çözümlerini ortaya koymuştur. Bu sadece bilgiyi değil aynı zamanda '*muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantular yoluyla geliştirilmiş olan biçimi, bireyin kazandığı bilgi*' (TDK, 2005) olan kültürün oluşumunu da beraberinde getirmiştir.

Bilgi insan akli ve eylemleri ile doğrudan ilişkilidir ve her zaman kaynağı olan bir peyzaj içinde gelişmiştir. Mengüsoğlu (1992)'na göre bilgi birbirinden ayrılmayan iki öğeden oluşur. Bunlardan birisi bilen (insan), öteki ise bilinen, araştırılan (var olan) nesnedir. Bu nesnelere de öncelikle doğadan kaynak bulmaktadır. Bilgi tarihinin insanın, onun düşüncesinin ve yarattığı uygarlığın (Demir, 2018) ve kültürün tarihi olduğu gerçeğinden yola çıkarak bilginin keşfinin ve gelişiminin insanlık tarihi içinde doğa ve peyzaj ile olan etkileşimi ile de ele alınması ihtiyacı bulunmaktadır.

Mengüsoğlu (1992)'nun bilgi için yaptığı tanımlama çerçevesinde peyzajın da bilgi gibi iki öge (insan ve doğa) ve bu öğeler arasında kurulan bağa, karşılıklı etkileşime bağlı olduğu görülmektedir. İnsan tarih boyunca peyzajdan yararlanmış, peyzajı şekillendirmiş ve değiştirmiştir. Dünya üzerinde toprak, su, bitki, hayvan ve en önemlisi de insan topluluklarının etkileşimi ortaya çıkan, kültürel izlerin olduğu sürekli değişen peyzajlar dizisinin görülmesi mümkündür. Doğal peyzajlar ve onu kullanan insan topluluklarının yaşayış ilkeleri bağlamındaki kültürleri mekân içinde olduğu kadar zaman boyutu içinde de gelişmiş ve çeşitlenmiştir. Nitekim Gül (2000) peyzajın doğa ile insan ve kültürünün değişen oranlarda bir araya gelmiş işlemlerinin bir ürünü olarak ortaya çıktığını vurgulamıştır.

Paleolitik dönemde vahşi doğada avlanma ve neolitik dönemde bitkilerin kültüre alınması ile başlayan insanın doğayı, çevresini keşfetme yolculuğu günümüzde çok çeşitli peyzajların ve peyzaj karakterlerinin oluşumuna kadar gelmiştir. Geçmişten günümüze peyzaj içinde gerçekleşen bilginin gelişimi, hayatımızın her alanında olduğu gibi peyzajda da önemli değişimlere yol açmıştır. Çünkü doğa ile etkileşimi bilginin gelişimini beslemiş, insanın bilgi ile olan ilişkisi, insanın doğa ile olan ilişkisini doğrudan etkilemiş ve bu etkileşimin sonuçları peyzajlar üzerinde de görülmüştür.

Bilgi insanoğlunun peyzajı, peyzajdaki süreçleri ve peyzajdaki her bir bileşenden yararlanma amacı güden yaratıcı keşfinin ürünü olmuş, zaman içinde toplumların kültürlerini şekillendirmiştir. Bu çalışmanın amacı çağlar boyunca bilginin Anadolu'daki yolculuğunda peyzajın yerinin ele almak; bilginin varoluşunun ve tarih boyunca gelişiminin peyzaj ile süregelen karşılıklı etkileşimine farklı bir bakış açısı getirmek ve özellikle bilginin Anadolu'nun etkileşim içinde olduğu coğrafyalarda gelişimini tarihsel bir süreçte değerlendirmektir. Bilginin tarihi bir anlamda kültürün tarihini de ifade eder. Bu nedenle bu çalışmanın bilginin kültürler arası etkileşimine de ışık tutması beklenmektedir.

2. Materyal ve Yöntem

Çalışmanın materyalini bilgi, bilginin tarihsel süreçteki gelişim aşamaları ve peyzaj ile olan etkileşimi oluşturmaktadır. Bu kapsamda bilgi ve kültür tarihi konusundaki makaleler, tezler, araştırma raporları, kongre ve sempozyum bildirileri, ders notları gibi literatürde yer alan çeşitli yayınlar oluşturmaktadır. Bilimsel bilginin ortaya çıkışı ve bilimsel ilerlemenin temel dönemleri açısından tarihi çağlar Kaygısız (2018)'e göre tarih öncesi ve tarihi çağlar olarak ele alınmıştır (Çizelge 1). Tarih öncesi devirlerin başlangıç ve bitiş tarihleri bölgelere ve toplumlara göre farklılıklar gösterdiği için çalışma kapsamında bilginin değişim ve gelişimi birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış Anadolu toprakları çerçevesinde incelenmiştir (Şekil 1).

Çizelge 1. Tarihin Çağlara Ayrılması (Kaygısız, 2018)

Tarih Öncesi Çağlar (Prehistoria)		Tarihi Çağlar (Historia)			
Taş Çağı	Maden Çağı	İlk Çağ	Orta Çağ	Yeni Çağ	Yakın Çağ
Paleolitik	Bakır	M.Ö	M.S	M.S	M.S
Çağ	Çağı	3000-	375-	1453	1789
Mezolitik	Tunç	M.S	1453	-	-
Çağ	Çağı	375	1789		
Neolitik	Demir				
Çağ	Çağı				

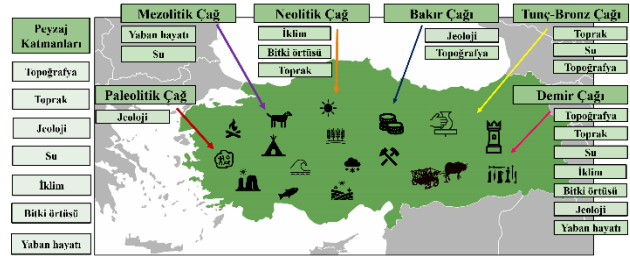
Asya ve Avrupa kıtası arasında sadece insanların değil bilginin de yer değiştiği ve tarih boyunca Hititler, Frigler, Urartular başta olmak üzere birçok önemli uygarlığa ev sahipliği yapan Anadolu bilginin ve kültür tarihinin içinde bulunduğu coğrafyadan ve peyzajlardan etkilendiği ilginç örnekleri bulundurmaktadır. Doğu ve Batı'nın verimli toprakları üzerinde kurulan Anadolu uygarlıkları içinde buldukları coğrafyanın zengin doğası, doğal kaynakları, iklimi, doğal varlıklarının sunduğu avantajları ve zorlukları çok çeşitli bilgi kaynağına dönüştürmüşlerdir. Anadolu yarımadası da tarihi süreçte bilginin doğu ile batı arasındaki yolculuğunda bir köprü görevi görmüştür.

Çalışma kapsamında Anadolu'da tarih öncesi ve sonrası çağlarda bilginin değişim ve gelişimi ile doğu – batı arasındaki konumu gereği tarihi süreçte

etkileşim içinde olduğu Mısır ve Mezopotamya, Akdeniz ve Avrupa'da bilimsel bilginin yolculuğu incelenmiştir.

Şekil 1. Anadolu'nun konumu

Şekil 2. Bilginin Anadolu'daki yolculuğunda Tarih öncesi çağlar ve peyzaj katmanları

3. Bulgular

3.1. Tarih Öncesi Çağlarda Bilginin Gelişimi

Tarih öncesi çağlar doğanın en yabani, insanın ise içinde yaşadığı çevreyi tanımaya çalıştığı dönemleri ifade eder. İnsan toplulukları en ilkel hali ile yaşarken mağaralar ile jeolojik yapı, avcılık ile de yaban hayatı peyzajla etkileşimin en temel halidir. Topoğrafik yapının sunduğu avantajlar ile dik, erişimi zor kayalık ve mağaralar hem barınma hem de koruma sağlamıştır.

Avcı – toplayıcı dönemde edinilen bilgiler ışığında Neolitik dönemde bitkileri kültüre alınmaya, tarımın yapılmaya ve yerleşim hayata geçildiği görülür. Peyzajın en canlı, yaşayan ve dinamik bileşeni olan bitki örtüsü ve bitkiler yenebilir, zehirli, üretimi yapılabilir, tedavi edici özellikleri ile kullanmışlardır. Mezolitik çağda toprakla kili keşfeden insanoğlu, tunç ve demir çağında kayaçları ve madenleri işlemeyi öğrenmişlerdir.

3.1.1. Paleolitik Çağ (M.Ö 600.000 - 10.000)

'İnsanların taştan araçlar kullandıkları çağ' – 'taş çağı' olarak bilinen bu dönemde insanlar avcılıkla geçinip mağara ve ağaç kovuklarında yaşamışlardır. İnsanlar önceleri yerde buldukları herhangi bir taşla avını kovalarken, sonraları çakmak taşından el baltalarını yapmışlardır. Yarım milyon yılı aşkın devam ettiği tahmin edilen Paleolitik dönemin en büyük buluşu ateşin keşfi olmuştur. Bu çağda ilk çalışabilir alet olarak ok ve mızrak uçları görülmüştür (Yıldız, 2019).

Yıldız (2019)'ın da belirttiği gibi mağara duvarlarına ve çeşitli objeler üzerine yapılan boyalı resim, gravür, alçak kabartmalar ve heykelcikler sadece bu döneme değil insanoğlunun geçmişine ait en eski bulgulara olarak kabul edilmektedir. Mağara, duvar resimlerinde anlatılan av sahneleri, göç ve savaşlar ile özellikle de insanların doğada anlam vermeye çalıştıkları doğal güçlerinin ve süreçlerinin sembolleştirilmiş tasvirleri peyzaj ile olan güçlü etkileşimi göstermektedir. Söz konusu resimlerde ifade edilen pek çok yaban hayatı türünün, bugün mağaraların bulunduğu bölgelerdeki yokluğu ise bir anlamda peyzajdaki değişimin kanıtı niteliğindedir.

Anadolu'da Paleolitik Çağa tarihlenen birçok yerleşim bulunmaktadır. Karain Mağarası, Akdeniz bölgesindeki en eski insan yerleşimlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Taşkiran (2018) Antalya, Döşemealtı'nda bulunan Karain'in, Türkiye'nin Paleolitik Çağ kronolojisinin oluşturulmasında önemli bir görev üstlenen mağara yerleşimi olduğunu iletmiştir. Bilinen paleolitik mağaraların pek çoğu sadece bir dönemi temsil ederken Karain'de *alt*, *orta* ve *üst* olmak üzere görülen kesintisiz katmanlaşmanın ve katmanların özellikle Avrupa ve Yakın Doğu arasındaki bağlantılar ve göç yolları hakkında fikir vermesi beklenmektedir. Kültürel açıdan Karain'den bulunan ve Anadolu'da bilinen en eski insan kalıntılarının yanı sıra mağarada ortaya çıkarılan taşınabilir sanat ürünleri Anadolu sanatının ilk örnekleri olarak kabul edilmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022).

3.1.2. Mezolitik Çağ (M.Ö. 10.000 - 8000)

M.Ö. 10.000-8.000 yılları arasında kapsayan Mezolitik Çağ, Paleolitik ve Neolitik çağlar arası bir geçiş dönemidir. Diğer bir deyişle insanoğlunun mağaralardan çıkarak yerleşik hayata geçişini temsil etmektedir. Buzulların erimeye başlamasıyla beraber bitki ve hayvan türleri de değişmeye başlamıştır. Mezolitik dönemde de insanlar geçimlerini avcılık ve toplayıcılık yaparak sağlarken, dönemin en önemli gelişmesi köpeğin evcilleştirilmesidir (Yıldız, 2019). Yaban hayatından bulunan bir türü kendine dost edinen insanoğlu peyzajın vahşi doğası karşısındaki ilk adımı atmıştır. Çakmaktaşıdan yapılmış geometrik biçimli mikrolit aletler, ok ve yay keşfedilmesi ve taşın nasıl cilalanacağını öğrenilmesi Mezolitik çağda üretilen bilgiler arasındadır. Hem ok hem de yay esnek özellikteki ağaç dallarından yapılırken, çakmaktaşı ve taş peyzajdaki doğal kayalardan elde edilerek işlenmiştir.

Yıldız (2019)'a göre baltanın yapıldığı, ilk seramiklerin ortaya çıktığı bu dönemde iklimin değişmesiyle barınma için mağaraların yerini kaya oyukları ve sığınaklar almış, balık ve kabuklu hayvan toplayıcılığı ile insanlar ırmak, göl, bataklık, deniz kıyılarına yerleşmeye başlamışlardır. Nüfus artışıyla birlikte hafif çukur tabanlı yuvarlak kulübelere yapan, yabancı tahılları toplayan domuz, karaca gibi hayvanları avlayan küçük topluluklar ortaya çıkmıştır.

Mezolitik çağda insanın peyzajdan sağladığı yararları arttırdığı, sadece ormanlar değil kıyıları ve besin maddesi sunan sulak alanları da yaşam alanlarına dahil ettiği görülür. Bu nedenle peyzajın kontrol edilebilir ve yönetilebilirliği yönünde kalıcı adımlar atılmıştır.

Anadolu'daki Mezolitik Çağ yerleşimi örneği Antalya-Kemer sahil yolu üzerinde bir kaya altı sığınağı olan ve Mezolitik kültürleri ait 6 tabakanın tespit edildiği Beldibi Mağarasıdır. Yıldız (2019) Beldibi mağarasında besin ekonomisinin deniz ürünleri ile yabanıl dağ keçileri ve geyik türlerine

dayandığını, bu hayvan türleriyle ilişkili olarak da mikrolit aletlerin üretildiğini ifade etmiştir.

3.1.3. Neolitik Çağ (M.Ö. 8000 – 5500)

İnsanlık tarihinin en önemli gelişimi olarak kabul edilen ve insanoğlunun peyzaj ile olan ilişkisinde kalıcı değişimleri getiren dönem Neolitik Çağdır. İnsanın peyzaj ile olan ve korkuya dayanan etkileşiminin çoklu kullanımlar ile güvene dayanan bir etkileşime dönüşmeye başlamıştır. Belki de insanoğlunun beslenme ve barın ile en temel ihtiyaçlarını güvence altına aldığı Neolitik Çağ, tarım ile bilginin kalıcı üretim sistemlerine dönüşümünün başlangıcıdır.

Bu çağda insan doğa ile ilişkilerini kendi tarafına çekmeyi başarıp, çevresinde var olan bitki ve hayvanlardan bazılarını evcilleştirerek kendi eliyle üretir hale gelmiştir. Neolitik Dönem'in sonlarına doğru hayvan dışıklarının gübre olarak toprağa verildiği ve toprağın nadasa bırakılmaya başlandığı tahmin edilmektedir (Yıldız, 2019). İnsan doğa etkileşiminin en somut örnekleri olan tarımsal peyzajların, kırsal yerleşimlerin ve kültüre alınan bitkilere ait bilginin ortaya çıktığı görülür. Çömlekçilik ve kilden kap kakak yapım bilgisi insanın yaratıcılığı ve bilimsel bilginin başlangıcı açısından önemlidir.

Bu döneme ait en eski yerleşimlerden biri günümüzden 9400 yıl önce kurulan ve 2000 yıl boyunca kesintisiz iskân edildiği düşünülen Çatalhöyük'tür. Dışa tamamen kapalı bal peteği şeklinde bitişik düzende kerpiçle inşa edilen dörtgen planlı konutlar ve tapınaklardan oluşan Çatalhöyük, mahallelerin birbirine eklenmesinden meydana gelen bir yerleşimdir. Evlerin bitişik duvarları nedeniyle şehirde sokaklar mevcut olmayıp, evlere giriş düz damlar üzerinden, çatıdan açılan bir delikten ve ahşap merdivenlerle sağlanmıştır (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2022).

3.1.4. Bakır Çağı (M.Ö. 5500 – 3000)

İnsanoğlunun madenleri keşfederek işlendiği ve ürüne dönüştürüldüğü Bakır Çağında kültürel farklılıktan ziyade bir gelişim ve devamlılık söz konusudur. Yapılan kazılardan oldukça uzun sürdüğü anlaşılan bu dönemin temel karakteristiğini insanoğlunun ilk keşfettiği maden olan bakırın alet yapımında da kullanılmaya başlanmasıdır.

İleri üretici dönem ya da gelişkin köy dönemi olarak da adlandırılan bu dönemde erkek figürlerin yerine kadın ve özellikle 'Ana Tanrıça' figürleri çıkmış, pişmiş topraktan yapılan heykelciklerin yerine bakırdan yapılan heykelcikler almıştır (Yıldız, 2019). İnsanların ilk yerleşik hayata geçişi göz önüne alındığında tarımsal faaliyetlerin ilk yerleşim yerlerini oluşturduğu tahmin edilmektedir (Köse ve Şahin, 2017). Mezarlıkların, yerleşim birimlerinin dışına taşması ve 'megaron' tipli kerpiçten evlerin ortaya çıkışı (Yıldız, 2019) bu çağda yerleşim dokusunun planlamasına yönelik çalışmaların göstergesidir.

Umurtak (2016)'a göre Bakır Çağı'nın Anadolu'da öne çıkan örneği Burdur, Hacılar yerleşimidir. Hacılar'da bu çağın en belirgin özelliği el yapımı, boyalı çanak çömleğin kullanılması ve boyalı anıtsal vazoların üretimidir. Sur sistemine bağlı konutlarda bulunan küplerin içinde ve odaların tabanları üzerine dağılmış çok miktarda yanmış buğday, arpa, mercimek, bezelye, nohut, acı burçak ve keten tohumu bulunmuştur.

Doğadaki minerallerin, madenlerin işlenmeye başladığı bu çağda kırsal peyzajı oluşturan insan, bir sonraki dönem olan Tunç Çağ'ında kentsel peyzajlara geçişi hazırlayan bilgi birikimini sağlamıştır. İnsanoğlu peyzajdaki kaynaklardan hem yararlanmakta hem de yeni peyzajların oluşuma yönelik bilgi ile donanmaktadır. Tohumların depolanması ise temel ihtiyaç olan besinin üretiminin bir sonraki aşaması olan uzun yıllar saklamak amacıyla depolama işlemine geçildiğini göstermektedir.

3.1.5. Tunç / Bronz Çağı (M.Ö. 3000 – 1200)

Kalay ve bakırın karışımı ile elde edilen ve çağa adını veren tuncun kullanılması metal işçiliğinde önemli gelişmeleri başlatmıştır. Anadolu'da MÖ 3 bin yıllarında başlayan Tunç Çağında bakırın yanı sıra özellikle altın ve gümüş gibi diğer madenlerin de işleme, arıtma ve karışım tekniklerine dair bilgilere ulaşılmıştır. Metal işlemedeki gelişmeler çanak çömlek yapımını da etkilemiştir. Bu dönemin en önemli 'bilgi' buluşu dört tekerlekli arabadır. Bir diğer önemli buluş ise çömlekçi çarkının icadıdır (Yıldız, 2019).

Bu çağda Anadolu'da etrafı surlarla çevrili ve beylikler tarafından yönetilen birçok şehir devletleri kurulmuştur. Oldukça gelişmiş yapıya sahip şehir devletlerinden en önemlileri Hatti Rahip Beylikleri ile Çanakkale, Troia II Krallığıdır. Yıldız (2019)'a göre bu çağın en belirleyici özelliği kentleşme de sağlanan gelişmelerdir. Etrafı surlarla çevrili şehirlerde dar olmakla birlikte sokak kavramı gelişmiştir. İlk şehirler genellikle tapınakların ve diğer dini yapıtların etrafında kurulmuş olup düzeni ve güvenliği temsil etmiştir (Tuan, 1974; Özgüner, 2003).

Bu çağdaki iki buluş ve bilgi dünyada sanayileşmenin ve endüstrileşmenin ilk adımı olarak kabul edilmektedir. Tekerlekli araba sayesinde insan, ürün ve mallar çok daha uzak mesafelere taşınmış, ekonomik anlamda ticaret gelişmiştir. Yerleşim yapısına şehirlerin eklendi bu çağ, kırsal peyzajların yanı sıra bugünkü anlamda olmamakla birlikte daha yoğun yerleşimler ortaya çıkmıştır.

Kentsel yaşama adım atan insanın oluşturduğu yeni düzen içinde bahçe kavramı ortaya çıkmış, bahçe sanatı ise insanların toprağı ekonomik faaliyetlerinin dışında da bir yaşama ortamı olarak düzenleme ihtiyacı duymaları ile başlamıştır (Akdoğan, 1974; Yerli ve Kaya, 2015). Yerli ve Kaya (2015)'ya göre ilk bahçeler genellikle tapınak ve bulvar düzenlemeleri, av parkı, koruluk, meyvelik ve sebzelik şeklinde gelişmiştir.

3.1.6. Demir Çağı M.Ö 1800 – 1200

Demir Çağı'nda, değişen teknolojilerin sağladığı yeni olanaklar sayesinde Anadolu'da üretim ve ticaret hızlı bir dönüşüm süreci içine girmiştir. MÖ 1200-1000 yılları arasında demirden yapılan araç-gereç üretimi özellikle de kırsal alanda hızla yayılmış ve nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan göçebe toplumların gündelik yaşamlarında, tarım ve inşaat alanlarında önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. Türkcan ve ark. (2010)'na göre önceleri demirden silah ve araç gereç yapmayı öğrenen göçebe topluluklar köyler ve kaleler kurarak yerleşik düzene geçmişler; sonrasında ise güçlü bir önderin yönetiminde birleşerek orta büyüklükte krallıklar kurmuşlardır.

Demir Çağı'nda Anadolu büyüklü küçüklü beyliklerin yanı sıra Geç Hititler, Urartular, Phrygler, Lidyalılar, Lyikyalılar, İonlar gibi üstün değerdeki pek çok bilginin ürettiği uygarlıklarına ev sahipliği yapmıştır. Türkcan ve ark. (2010) bu topluluklar Mısırlılar, Fenikeliler ve Babilliler ile Hellen uygarlığı üzerinde büyük ölçüde etki yaparak, bugünkü dünya kültürünün oluşmasında önemli katkılarda bulunduğu vurgu yapmıştır.

Demir Çağı belki de tarım toplumunda üretim ve bilgi toplumuna dönüşümün en önemli evresini temsil etmektedir. Peyzajdaki doğal kaynakların etkin kullanımına yönelik çözümlerin yanında coğrafik açıdan bölgesel ölçekte peyzajın yönelik bilginin de uygarlıkların gelişiminde ve refahın önemli rol oynadığı görülmektedir. Örneğin Urartu devletinin başkenti Tuşpa'ya 50 km uzaklıkta kaynaktan kanallar ile su getirilmesi somut örneklerden biridir.

Doğal yapı malzemeleri çeşitlenmiş, bahçe yeni anlamlar ve fonksiyon kazanmıştır. Bozkurt ve Altınçekiç (2013), Urartu, Frig ve Lidya uygarlıklarındaki yapılar da ağırlıklı olarak kerpiç ve ahşabın kullanıldığını ve kentsel düzen içerisinde avluların önemli bir yer tuttuğunu belirtmiştir.

3.2. Bilimsel Bilginin Yolculuğu

Bilimin bilimsel bilginin *gözlem ve deney yoluyla ortaya konulan olgu, belirli yöntemlerle ortaya koyulan düzenli bilgi, doğruluğu kanıtlanmış bilgi* olarak tanımlanması mümkündür (Atik, 2022). Bilimde ilk adımların İndus, Fırat-Dicle ve Nil nehirleri çevrelerinde kurulu eski uygarlıklarda atıldığı bilinmektedir. Bu uygarlıklar tarla sürme ve sulama, tekerlekli taşıt aracı kullanma, hayvanların işgücünden yararlanma bilgi ve becerileri ile tarımda da oldukça ileri bir düzeye ulaşmışlardır (Yıldırım, 2020). Bu açıdan yaşamsal faaliyetleri sürdürmek için edinilen bilgi ve becerilerin birçoğu için bilimsel olarak ortaya konmuş tarımın sürekliliğine dair ilk kalıcı bilgiler olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

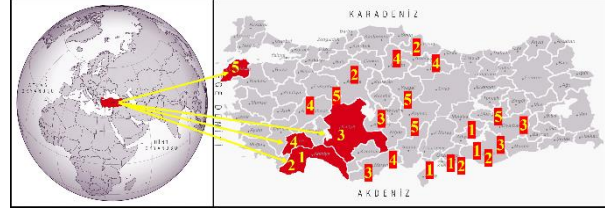
Unat (2012)'a göre bilim tarihi çalışmaları bilimsel gelişmenin doğu ve batı arasında sürekli bir etkinlik olarak varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Önce Doğu uygarlıklarında, Mısır, Mezopotamya, Babil, Hint ve Çin'de oluşturulmuş, daha sonra Antik Yunan'a geçmiş, gelişme hızını kaybetmeye başladığında tekrar doğuya İslâm Dünyası'na, oradan da tekrar yine Batı'ya geçerek varlığını sürdürmüştür. Bu nedenle coğrafik açıdan Anadolu'nun bir köprü olduğu gerçeğinden yola çıkarak bilginin coğrafik yolculuğunun ve gelişiminin Anadolu, Mısır ve Mezopotamya, Antik Yunan ve Roma ile Akdeniz, Orta çağ ve Rönesans ile Avrupa olmak üzere 5 başlık altında incelenmesi mümkündür.

3.2.1. Anadolu

Dört tarafı denizler ile çevrili Anadolu iklimi, madenlerin ve su kaynaklarının bolluğu, zengin coğrafyası ile tarih öncesi çağlardan beri bilginin kaynağı ve medeniyetlerin merkezi olmuştur. Asya ve Avrupa arasındaki doğal bir köprü oluşu, bilginin doğu ile batı arasında değişimine imkân sağlamıştır.

Anadolu coğrafyasının tarih öncesi çağlarda bilginin gelişimi açısından yerini anlamak adına her bir çağ numaralandırılarak o çağa ait örnek yerleşimlerin konumları verilmiştir. Döneminin en

öne çıkan yerleşimlerin konumu ise kırmızı renk ile taranan alanlarda bulunmaktadır (Çizelge 2, Şekil 3). Bu örnekleri çeşitlendirmek mümkün olmakla birlikte tarih öncesi yerleşimlerin Akdeniz, iç Anadolu ve Ege bölgelerinde yer aldığı görülmektedir.

Şekil 3. Tarih öncesi çağlardaki bazı önemli yerleşmeler ve konumları

Çizelge 2. Tarih öncesi çağlardaki bazı önemli yerleşmeler

No	Tarih öncesi dönemler	Taranan Alanlardaki Örnek Yerleşimler	Konumu
1	Paleolitik Çağ	Karain Mağarası	Antalya
2	Mezolitik Çağ	Beldibi Mağarası	Antalya
3	Neolitik Çağ	Çatalhöyük	Konya
4	Bakır Çağı	Hacılar	Burdur
5	Tuınç-Bronz Çağı	Troia II	Çanakkale

Fakat Anadolu'da Hititler tarafından çivi yazısının bulunması ve bilginin kil tabletler ile kalıcı hale getirilmesi ve kayıt altına alınması bilginin yolculuğu açısından çok önemlidir. Coğrafik açıdan incelendiğinde o dönemin peyzajlarının ve karakterlerinin Anadolu uygarlıkları tarafından üretilen bilginin gelişimindeki yerinin ortaya koyulması ayrı bir araştırmayı gerektirmektedir.

3.2.2. Mısır ve Mezopotamya

Nil, Fırat ve Dicle gibi bölgedeki peyzajlarını şekillendiren akarsuların gelişiminde önemli rol oynadı Mısır ve Mezopotamya ampirik bilginin geliştirildiği ve kayıt altına alındığı bir coğrafyadır. Mezopotamya'da kurulan eski uygarlıklardan Sümerler yazılarını yumuşak balık tabakalar üstüne yazarken, Mısırlılar hiyeroglif adı verilen özgün bir yazı sistemlerini papirüs bitkisinden elde edilen bir tür kâğıt üzerine mürekkeple aktarmışlardır.

Yıldırım (2020)'a göre basit ölçme ve hesaplama işlerine olanak veren matematik bilgileri özellikle Nil vadisindeki arazi ölçme pratikleri birçok geometrik kavramın oluşumunu beraberinde getirmiştir. Mısırlılar geometride, Babilliler ise daha çok aritmetikte ilerdeydiler. Babilliler dikkatli gözlem teknikleri ve ileri matematik bilgileri ile astronominin temellerini atmışlardır. Elde ettikleri bilgilere dayanılarak geliştirilen ekim ve hasat takviminin tarımda büyük yararlar sağladığı bilinmektedir.

Mısırlıların Nil'in taşkınları önleyerek, vadide geliştirdikleri verimli ve kontrollü sulanma bilgisi, toplumsal ve kültürel gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Bu sayede tarımın gelişim ve ürün fazlası ile siyasi otorite, Nil vadisi ve civarındaki çöllerdeki madenleri işlemiş, karmaşık inşaat ve tarım projelerini hayata geçirmiştir. İnşaat tekniği açısından Mısır piramitleri bugün hala gizeminin korumaktadır.

3.2.3. Antik Yunan ve Roma ile Akdeniz

Antik Yunan ve devamındaki Roma dönemleri ile Akdeniz insanın var oluşunun sorgulandığı ve evreni açıklamaya yönelik akılcı yaklaşımların kurulduğu bölge olmuştur. Antik Yunan'da yaşam pratik sorunlardan çok kuramsal tartışmalarla ele alınmıştır. MÖ 600-300 kapsayan dönemde Yunan düşünürleri için felsefe ile bilim iç içe birlikte ele alınan bir etkinlik olup Thales, Anaximenes, Parmenides, Pythagoras, Empedocles, Anaxogoras, Democritus gerçekte bilimi sorgulayan filozoflardandır (Yıldırım, 2020).

Odağında evrenin temel niteliği, nesnelerin ortak tözünü belirleme uğraşı yer alan tartışmalar felsefeyle sınırlı kalmıyor, matematik, astronomi, fizik, tıp gibi alanları da kapsıyordu. Yıldırım (2020) geometriye ilişkin pek çok önermeleri Mısırlılar bulduğunu, ancak bunların mantıksal ispatının Yunanlıları beklediğini belirtmiştir. Özellikle astronomi ve matematikte başarıların en çarpıcı bir örneği dik açılı üçgenin geometrik özelliklerinin Mısırlılar ve Babilliler tarafından bilinmesine rağmen Pythagoras teoremi ile ispatlanmasıdır.

Çavdar (2022), Romalıların bilimle ilk temaslarının Yunan düşünürleri yoluyla olduğu bildirmiştir. Roma Döneminde antik dönem bilgi birikimi tüm Anadolu'yu ve coğrafik olarak Akdeniz'i aşmış; Kuzey Afrika, doğuda Hindistan, İngiltere ile Avrupa'nın kuzeyine kadar ulaşmıştır. Roma'nın geniş egemenlik alanı, bilimsel bilginin Akdeniz dışındaki diğer kültürler ile etkileşimi ve bilginin yolculuğunda çok önemli bir aşamayı temsil etmektedir (Atik, 2022).

3.2.4. Orta Çağ ve Rönesans ile Avrupa

Orta çağ, Kavimler Göçü veya Batı Romanın yıkılmasından İstanbul'un Fethine kadar geçen dönemi kapsamaktadır (Kaygısız, 2018). Karanlık çağ olarak da adlandırılan bu dönemde bilim kilisenin tekelinde, dinsel bağnazlığın buyruğuna girmiştir (Yıldırım, 2020).

Unat (2019)'a göre Avrupa, Karanlık Çağı yaşarken yedinci yüzyılda Doğu'da İslâm Dini ortaya çıkmıştır. İslâm'ın Hindistan'daki etkinliği ile Hint eserleri Arapçaya çevrilmiş, Batı'da kilisenin baskısından kaçanların aracılığı ile Müslümanlar, Antik Yunan bilimi ile tanışmışlardır. Sekizinci yüzyılda Müslümanlar geliştirdikleri bilimsel bilgi ile dünyanın entelektüel öncüleri olurken, bilimsel bilgi ve kayıtları olağanüstü bir hızla Yunancadan Arapçaya çevrilmiştir. İslam coğrafyası ve Müslüman bilim adamları bilgi birikimini ciddi bir biçimde özümseyerek ve eleştiri süzgecinden geçirerek bilime özgün katkılar yapmışlardır.

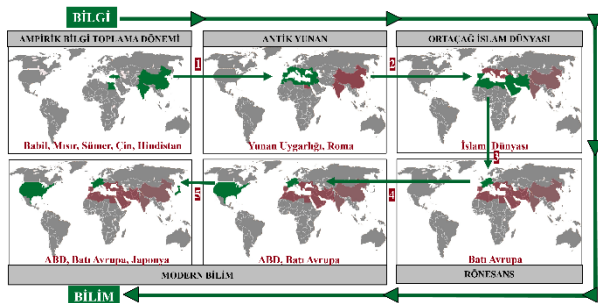
İslâm dünyasının ilim, kültür, teknik ve ekonomi gibi alanlardaki buluş ve birikimlerinin Batıya taşınması Hıristiyanların kutsal saydıkları yerleri Müslümanlardan almak için 11. yüzyılda başlattıkları Haçlı seferleri ile gerçekleşmiştir. Anadolu coğrafyası bu defa bilimsel bilginin doğudan batıya taşınmasına sahne olmuştur. Koca (2017) şeker, portakal, şifalı bitkilerini, egzotik kokuları, ipekli ve pamuklu kumaşlar, ipek halılar, porselen ve cam gibi ürünlerin yanı sıra kale inşası, sivri kemer, yel değirmeni, pusula, usturlap, petrol ve zift gibi teknik

âletler ve yapım tekniklerinin Haçlı seferleri vasıtasıyla Avrupa'ya taşındığını belirtmiştir. Bu sayede Batıya, sanata ve bilime canlılık veren yeni fikirler ve bilgiler gelmiştir.

Fatih Sultan Mehmet'in 1453'te İstanbul'u fethetmesi ise Avrupa'da aydınlanma çağı Rönesans'ın başlangıcı olmuştur. Antik dönem felsefesinin temel alındığı, *hümanizm* insan sevgisinin öne çıktığı, deneysel düşüncenin canlandığı, sanat, bilim, felsefe ve mimarlıkta antik dönem bilgisinin yeniden yorumlandığı ve geliştirildiği, matbaa ile bilginin geniş kitlelerle ulaştığı Rönesans modern bilimin gelişiminde milat niteliği taşımaktadır.

Topdemir (2013)'e göre Rönesans döneminde bilim alanında yapılan yenilikler devrim niteliğindedir ve bilimsel bilginin gelişimi açısından çağ açıcı olmuştur. Dönemin en büyük buluşu matbaadır. Matbaayla aynı dönemlerde gravür sanatı da zenginleşmiş, ağaç oymacılığı ve bakır levhalar grafik alanına, matbaanın yazı alanına yaptığı katkının tam olarak aynısını sağlamıştır.

Bilginin yolculuğu açısından bakıldığında modern biliminin oluşmasında ve bilginin yer değiştirmesinde Anadolu'nun köprü görevi gördüğü, bugün gelinen noktada ise bilişim teknolojileri sayesinde bilgiye erişiminin dünya genelinde mümkün hale gelmiştir (Şekil 4). Binlerce yıl süren bilgi yolculuğunda peyzajın doğası keşfedilmiş, peyzajdaki doğal süreçler inanç sistemleri ile anlamlandırılmış, bitkiler, hayvanlar, madenler ile peyzajdan yararlanılmış, peyzaja yenileri eklenmiş, peyzaj değiştirilmiştir.

Şekil 4. Bilginin dönemler itibarıyla coğrafik yolculuğu

4. Tartışma ve Sonuç

Bilgiyi '*nesnelere, objelere, olayları anlamaya imkân veren unsurları, eylemlerin gerçekleştirilmesinde gerekli olan bilgiler dizini*' veya '*insan zekasının çalışması sonucunda ortaya çıkan düşünce bütünü*' (Atik, 2022) olarak tanımlamak mümkündür. Bilim ise *evrendeki olayları, doğadaki süreçleri anlamak için belirli yöntemlerle elde edilen ve uygulamalar ile doğrulanan bilgiyi* ifade etmektedir. Daha yalın bir ifade bilim *yeni bilgi üretme ve ortaya koyma süreçlerinin* tümüdür.

İnsanlığın geçirdiği toplumsal değişim süreçleri incelendiğinde ilkel toplumdan tarım toplumuna, yerleşik hayata, tarım toplumundan da sanayi toplumuna ve sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilmiştir. Bilginin gelişimi insan ile doğa arasındaki ilişkileri de doğrudan etkilemiştir. İnsan var olduğundan beri tarihin her aşamasında edindiği bilgi çerçevesinde doğayı şekillendirmiştir. İlkel toplumlarda tarım peyzajları ile başlayan etkileşime kırsal ve kentsel peyzajlar ilave edilmiştir. Her dönem kendi koşulları içerisinde bilgiyi işlemiş, dönüştürmüş, biriktirmiş ve aktarmıştır.

Bir alandaki doğal ve kültürel faktörlerin bütünü olarak peyzaj bilginin gelişimine kaynak ve ortam sunmuş, hava ve deniz araçları başta olmak üzere bilimsel bilgiye ilham kaynağı olmuştur. İnsan ve peyzaj arasındaki etkileşimin en eski örnekleri mağara ve duvar resimleri görülür. Burada insanların göç savaş ve doğada anlam vermeye çalıştıkları doğa güçlerinin sembolleştirmişlerdir. Toplayıcılık ve avcılıktan üretici yaşam düzeyine geçen insan doğaya bağımlı olmaktan çıkıp, onu değiştirip dönüştürmeye başlamıştır.

İlk çağlarda insan bilgiyi doğaya hükmetmek için kullanmış, ihtiyaçlarla şekillenen bilgi kullanımı, zamanla bilginin insana hükmetmeye başlaması durumuna kadar gelmiştir. Tarih öncesi dönemlerin ne zaman başladığını, insanların neler bildiklerini,

bildiklerini nasıl değerlendirdiklerini tam anlamıyla kestirmek zor olsa da paleontoloji bilimi tarih öncesinden kalan araçlardan yola çıkarak bir sınıflama yapmıştır. Bu sınıflama o yıllarda insanın araç gereç yapımında kullandığı materyallere göre yapılmıştır (Canlıoğlu 2008). Taş materyallerin kullanıldığı dönemlerin adı taşı işlemedeki gelişime göre; Yontmataş (Paleolitik çağ), Ortataş (Mezolitik), Cıralıtaş (Neolitik) olarak adlandırılmıştır (Çalık ve Çınar 2009). Maden çağına gelindiğinde ise insanlar maden yataklarından bakır, demir gibi maden çıkartarak zamanla sert metalleri işlemeye başlamış, bu madenler tarih öncesi devirlere adlarını vermişlerdir.

Konumu itibariyle Anadolu tarih öncesi çağlar kadar, tarihi çağlar boyunca da bilginin yolculuğunda önemli yer tutmuştur. En eskilerinden biri Karain mağarası olan ve Avcı – toplayıcı toplumlarla Paleolitik dönemden başlayan bilginin yolculuğu Anadolu'nun farklı bölgelerindeki yerleşimlerde devam etmiştir.

Coğrafik açıdan Anadolu'nun etkileşimde olduğu yakın çevresi ele alındığında Mısır ve Mezopotamya'da su kaynaklarının doğru yönetimine yönelik geliştirilen bilgi, ekonomik ve sosyal refahı sağlamıştır. Mezopotamya'da mimaride Sümerler, bahçe sanatında ise Babilliler Asma Bahçeleri ile çağın en güzel örneklerini vermiştir. Yaşamın, insanın ve bilginin sorgulandığı Antik Yunan ve Roma felsefe, matematik, astroloji, geometri ve mühendislik bilgisini buluşturdıkları ve bugün hala ayakta duran kentlerini inşa etmişlerdir.

Kilisenin dinsel baskısı altında Avrupa'nın bilgiye kapalı, karanlık bir dönemi yaşadığı Orta çağda İslam dünyası bilimsel çalışmaların en parlak başarıları kazanırken, Haçlı seferleri ile İslam Dünyasındaki bilgi doğudan batıya taşınmıştır. Rönesans ise sadece Avrupa'nın değil tüm dünyanın erişeceği bilimsel bilginin temellerinin atıldığı aydınlanma yolculuğunu başlatmıştır.

İnsanın varoluşundan günümüze kadar değişim ve gelişim içinde olan bilgi, ilk çağlarda günlük ihtiyaçların ve yaşamsal faaliyetlerin düzenlenmesi için gözlem ve deney yoluyla elde edilirken günümüz koşullarında insanın yaşamına yön veren çağın en önemli kavramı haline gelmiştir. Kökleri Mezopotamya'da atılan ve belirli bir döneme kadar toplumların yaşam şekli ile biçimlenen bilginin gelişimi, birikimi ve aktarılması günümüz bilgi toplumunun temelini oluşturan en önemli adımdır. Geleceğe yön verecek olan şey ise bilginin yayılma hızındaki gelişmeler ve üretilen bilgilerin ne şekilde kullanılacağı olacaktır.

Dijitalleşme ile evrensel nitelik kazanan bilginin küreselleşmenin getirdiği ekonomik baskılarla hızlı değişime uğrayan peyzajın korunması getireceği katkıya her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır. Coğrafyaların aşıldığı bilginin yolculuğu henüz sona ermemiştir, halen devam etmektedir. Sadece bu yolculuk hiçbir çağda olmadığı kadar hızlı gerçekleşmektedir. İklim değişikliğinin bilimsel gerçeklerine rağmen hala hızla tüketilen doğanın ve suyun nasıl sürdürülebileceğinin cevabı yine bilgi'de yatmaktadır. Dünyanın geleceğe yön verecek olan şey ise rengi yeşil olan bilgiye eşlik etmesi gereken ahlaki, etik değerlerdir.

5. Kaynaklar

- Akdoğan G (1974) Bahçe ve Peyzaj Sanat Tarihi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Ders Kitabı.
- Atik M (2022) PMB Bilimsel Araştırma Teknikleri ve Etik II. 2021-2022 Eğitim Öğretim Bahar Yarıyılı Ders Notları Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Antalya.
- Bozkurt S G ve Altınçekiç H (2013) Anadolu'da Geleneksel Konut ve Avluların Özellikleri ile Tarihsel Gelişiminin Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi. Journal of the Faculty of Forestry, Istanbul University 63(1):69-91.
- Çalık D ve Çınar Ö P (2009) Geçmişten Günümüze Bilgi Yaklaşımları Bilgi Toplumu ve İnternet. XIV. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri.

PEYZAJ MİMARLIĞI TEMEL TASARIM EĞİTİMİNDE ÇEVİRİMİÇİ BİR STÜDYO DENEYİMİ

Pınar BOLLUKÇU^{1,2}, İdil DAL¹

¹ Bartın Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bartın

Öz

Peyzaj mimarlığı, tasarım dersleri ve tasarımı besleyen teori eğitimi verilen akademik disiplinlerden birisidir. Peyzaj Mimarlığı eğitiminde temel tasarım dersi, öğrencilere çizgi aracılığıyla biçim dilini öğrenme, tasarım becerilerini geliştirme ve peyzaj tasarım projelerinin oluşturulması sürecindeki soyut düşünme becerisine katkı sunmaktadır. Sokağa çıkma kısıtlamalarına neden olan küresel çaptaki Covid-19 pandemi sürecinde, örgün eğitimin yerini uzaktan eğitimin alması, tasarım derslerinin işlendiği stüdyo ortamlarını ortadan kaldırmıştır. Bu sebeple eğitimcilerin müfredatını tekrar gözden geçirmeleri ve uzaktan eğitime yönelik olarak tekrar kurgulamaları gerekmiştir. Bu çalışmanın ana materyalini, Bartın Üniversitesi Mühendislik, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü 1. Sınıfında 2020-2021 Güz Yarıyılında okutulan Temel Tasarım dersinin çevrimiçi stüdyo çalışmaları oluşturmaktadır. Çalışma, uzaktan eğitim sürecinde tasarım eğitiminin sonuçlarını değerlendirmeyi hedeflemektedir. Çalışmada, çevrimiçi stüdyo çalışmaları ve ödevler incelenmiş, uygun çalışmalar seçilmiş, seçilen çalışmaların dersin öğrenme kazanımlarını karşılama durumu belirlenerek, uzaktan eğitim sürecinin avantajları ve dezavantajları ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Temel Tasarım, Tasarım Eğitimi, Uzaktan Eğitim, Peyzaj Mimarlığı.

AN ONLINE STUDIO EXPERIENCE IN LANDSCAPE ARCHITECTURE BASIC DESIGN EDUCATION

Abstract

Landscape architecture is one of the academic disciplines that teach design courses and design theory. The basic design course in Landscape Architecture education helps students learn the language of form through line, develop their design skills, and contribute to their abstract thinking skills in the creation of landscape design projects.. In the global Covid-19 pandemic process which caused curfews, the replacement of formal education by distance education has eliminated studio environments where design lessons are taught. For this reason, educators had to reconsider their curriculum and reconstruct it for distance education. The material of the present study, which aims to evaluate the results of design education in the distance education process, are the online studio studies of the Basic Design course taught in the 1st year of the Department of Landscape Architecture at the Faculty of Engineering, Architecture and Design of Bartın University in the 2020-2021 Fall Semester. In the study, online studio studies and assignments were examined, suitable studies were selected, the advantages and disadvantages of the distance education process were revealed by determining the extent to which the selected studies met the learning outcomes of the course.

Keywords: Basic Design, Design Education, Distance Education, Landscape Architecture.

***Sorumlu Yazar** *Corresponding Author* | İdil DAL, Bartın Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bartın. E-mail: idal@bartin.edu.tr ORCID¹: 0000-0003-1429-302X , ORCID²: 0000-0002-0621-3862

Geliş *Received* 12.06.2022 | **Kabul** *Accepted* 13.06.2022 | **Basım** *Published* 30.06.2022

ISSN 2687-2358 | **ARAŞTIRMA MAKALESİ** (Research Article) | **DOI** 10.53784/peyzaj.1129661

1. Giriş

Tasarım özünde her bilinçli etkinlik için bir önkoşuldur ve her bilinçli etkinliğin gerçekleştirilmesi için tasarım gereklidir (Kömürcüoğlu Turan ve Altaş 2003). Tasarım kavramı ile ilgili olarak birçok farklı tanım ve yaklaşım bulunmaktadır. Tasarım, öğeleri belirli bir amacı en iyi şekilde gerçekleştirecek şekilde düzenlemek için bir plan olarak belirtilmiştir (Eames 1972). Webster (1973)'e göre "Tasarım" kelimesi hem fiili hem de ismi ifade eder. Fiil olarak, işaretlemek ve bir amaca yönelik olarak işlev bakımından planlamak; bir isim olarak kasıtlı, amaca yönelik bir plan, temel bir şema, insan üretimine giren öğelerin düzenlemeleri şeklinde tanımlanmaktadır (Steinitz 1995). Birçok araştırmada ele alınan tasarım konusu bazı araştırmacılara göre bir problem çözme, karar verme veya deneme-yanılma sürecidir (Önal 2011).

Tasarım bir problemi çözme yöntemi şeklinde düşünüldüğünde Temel Tasarım Dersi, bu eylemin en temel aracı olan soyut ve kavramsal düşünmeyi öğrencilere öğretmeyi amaçlamaktadır. Gerçeği ve verilen sorunu analiz etmek, kavramsal olarak parçalarına ayırmak, somut olandan soyut düzleme gelebilmek, fikir üretmek ve sonra tekrar somuta dönebilmek Temel Tasarım ile mümkün olabilmektedir (Sarioğlu Erdoğdu 2016). Temelde uygulamalarla ele alınan ve güncel hayattaki görsel algı, işitme, koku, tat ve dokunma gibi duyuuları barındırarak mekân ve zaman kavramlarıyla boyut kazanan bir eğitim sürecidir. Ortaya çıkan ürünler bir ihtiyaca cevap veren çözümleme ve uyarlama sürecidir (Acar ve Bekar 2017). Temel tasarım dersi ile öğrencinin bulunduğu ortamın görsel algısını geliştirmesi, tasarım öğelerini tanıması, yeni formlar oluşturması, nesnelere arası ilişkiler kurması ve bu ilişkileri belirli yönergeler doğrultusunda düzenlemesi beklenmektedir (Yılmaz ve Akyol 2021). Tasarım stüdyosu dersleri arasında temel tasarım, öğrencilerin tasarım olgusu ile tanıştığı ders olması sebebiyle önem arz etmektedir. Bu

ders, görsel düzenlemeye ilişkin öğretilerin yanında tasarımı pekiştirmeye yönelik malzeme ve teknikleri içerir (Akbulut 2014). Güner (1990)'a göre; peyzaj mimarlığı, mimarlık, iç mimarlık, gibi tasarım eğitimi veren bölümlerde tasarım odaklı stüdyo derslerinin altyapısını oluşturan bu dersin temelini; tasarım ilkeleri, tasarım öğeleri, görsel algı ve düzenleme ilkeleri ve üç boyutlu kavramlar oluşturmaktadır (Yıldırım 2018). Bir eğitim programı olarak genellikle öğretilen konunun teorik içeriğinden ziyade öğrencilerin merakı ve deneyimleri ile geliştirilebilmektedir. Bu öğretme ve öğrenme biçiminin, öğrencileri herhangi bir akademik yaklaşımın dışında şekiller, renkler, ritim ve ışıkla tanıştırmak ve çeşitli materyallerle kişisel bir bağ keşfetmelerini sağlayarak yaratıcı ruhunu geliştirdiği genel olarak kabul edilmektedir (Boucharenc 2006). Tasarım, peyzaj mimarlığı mesleğinin en önemli ve karakteristik alanıdır bu nedenle temel tasarım dersleri peyzaj mimarlığı eğitiminin en önemli ve merkezi bölümünü oluşturmaktadır. Amacı, peyzaj mimarlığı öğrencilerine bağımsız düşünme ve yaratıcı tasarım yeteneği kazandırmaktır (Çelik 2014).

Peyzaj mimarlığı zorunlu olarak, tümü tasarımı etkileyen çeşitli teori alanlarını içerir. Bunlar, ekolojik, estetik, tarihsel, algısal, ideolojik, tasarım, yapısal uygulamalar ve bitki seçimini içerir. Bunlar çoğu zaman özel olarak tanımlanır ve belirtilen eğitim yöntemleriyle müfredata entegre edilirler (Steinitz 1990).

Olağanüstü bir durum olarak değerlendirilebilecek pandemi sürecinin örgün eğitime imkân sunmaması, eğitimin devam edebilmesi adına uzaktan eğitime hızlı bir biçimde geçmeyi gerekli kılmıştır. Öğrenciler kadar eğitimciler için de zorunlu olarak gerçekleşen bu dönüşüm sürecine hızlı bir şekilde adapte olmak durumunda kalmıştır (Sakarya 2021). Yurdakul (2015)'e göre uzaktan eğitimde öğrenciler kendi öğrenme sürecinden

sorumlu olmakta; bu sebeple öğrenme kapasitelerini geliştirme, kendi öğrenme sürecini planlama ve kontrol etmesi de öğrenciye ait bir sorumluluk olmaktadır. Ancak temel sorunlardan biri iletişim ve etkileşimin daha az olması olan uzaktan eğitimin, sınırlılıkların azaltılması ve eğitim sürecinin başarıyla tamamlanabilmesi için süreçlerin çok iyi planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir (Duman 2020). Bu noktada özellikle üniversitelerde uygulamalı ve çizim ağırlıklı ders yoğunluğunun fazla olduğu peyzaj mimarlığı, mimarlık, şehir ve bölge planlama, iç mimarlık vb. bölümlerde uzaktan eğitim sürecindeki etkileşim ve iletişim kopukluğu daha fazla hissedilmiştir (Özhancı ve ark., 2022). Bu süre zarfında genel olarak uygulamaya yönelik derslerin ağırlıklı olduğu bölümlerde ders kazanımlarının gerçekleştirilebilmesi için, öğretim elemanlarının farklı öğretme tekniklerine yönelerek sürece hızlı adapte olmaya çalıştığı görülmektedir. Bu perspektiften değerlendirme yapıldığında; öğrenciler kadar eğitimcilerin de değişime uyum sağlama adına plan ve programlarını oluşturmasının önemi anlaşılmaktadır (Kurdoğlu ve ark., 2021). Bu sebeple eğitimin devam edebilmesi adına gerekli düzenlemelerin sağlanması ve eksikliklerin giderilmesi son derece önemli olmuştur.

2. Yöntem

Bu çalışmanın ana materyalini, Bartın Üniversitesi Mühendislik, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü 1. Sınıfında 2020-2021 Güz Yarıyılında okutulan Temel Tasarım dersinin çevrimiçi stüdyo çalışmaları oluşturmaktadır. Temel Tasarım Dersi; 2 saat teorik, 2 saat uygulama olarak okutulmaktadır ve AKTS değeri 4'tür. İlgili dönemde dersi, toplam 44 öğrenci almıştır.

Peyzaj Mimarlığı meslek öğretiminde "tasarım" aşamasının temelini oluşturan ve peyzaj tasarım süreçlerinin öğretimine katkı sağlayan bu ders ile tasarım öğeleri ve tasarım ilkelerini öğrenerek temel tasarım bilgisini

kazanmak, ödev ve sınıf çalışmaları aracılığıyla tasarım becerisini geliştirmek ve peyzaj tasarım projelerinin hazırlanmasına katkı sağlamak hedeflenmektedir. Ders kapsamında; temel tasarım kavramı ve temel tasarımın gerekliliği, tasarım öğelerinden; nokta, çizgi, yön, renk, değer, doku, biçim, form, ölçü ve oran ile tasarım ilkelerinden; egemenlik, tekrar, uyum, zıtlık, denge, koram-diziliş ilkeleri teorik olarak anlatılmakta ve uygulama yapılmaktadır. Dersi başarıyla tamamlayan öğrencinin aşağıdaki kazanımları elde etmesi beklenmektedir:

1. Temel tasarım kavramını ve tasarım öğelerini bilir.
2. Çizgi dilini ve tasarım öğelerini bir tasarım aracı olarak kullanmayı öğrenir
3. Ölçü ve oran kavramlarını bilir, tasarımlarında uygular.
4. Biçim oluşturmayı ve geometrik biçimleri kullanmayı bilir.
5. Tasarım ilkelerini ve peyzaj tasarımındaki kullanımlarını bilir.
6. Temel tasarım bilgisini almış olarak tasarım becerisini kullanacak altyapıya sahip olur.

Bu çalışma, uzaktan eğitim sürecinde tasarım eğitiminin sonuçlarını yapılan çalışmalar aracılığıyla değerlendirmeyi hedeflemektedir. Çalışmanın yürütülmesinde sırasıyla, literatür araştırmaları yapılmış, çevrimiçi stüdyo çalışmaları ve ödevler arşivlenmiş, uygun çalışmalar seçilmiş, ilgili çalışmaların dersin öğrenme kazanımlarını karşılama durumu belirlenerek, uzaktan eğitim süreci değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

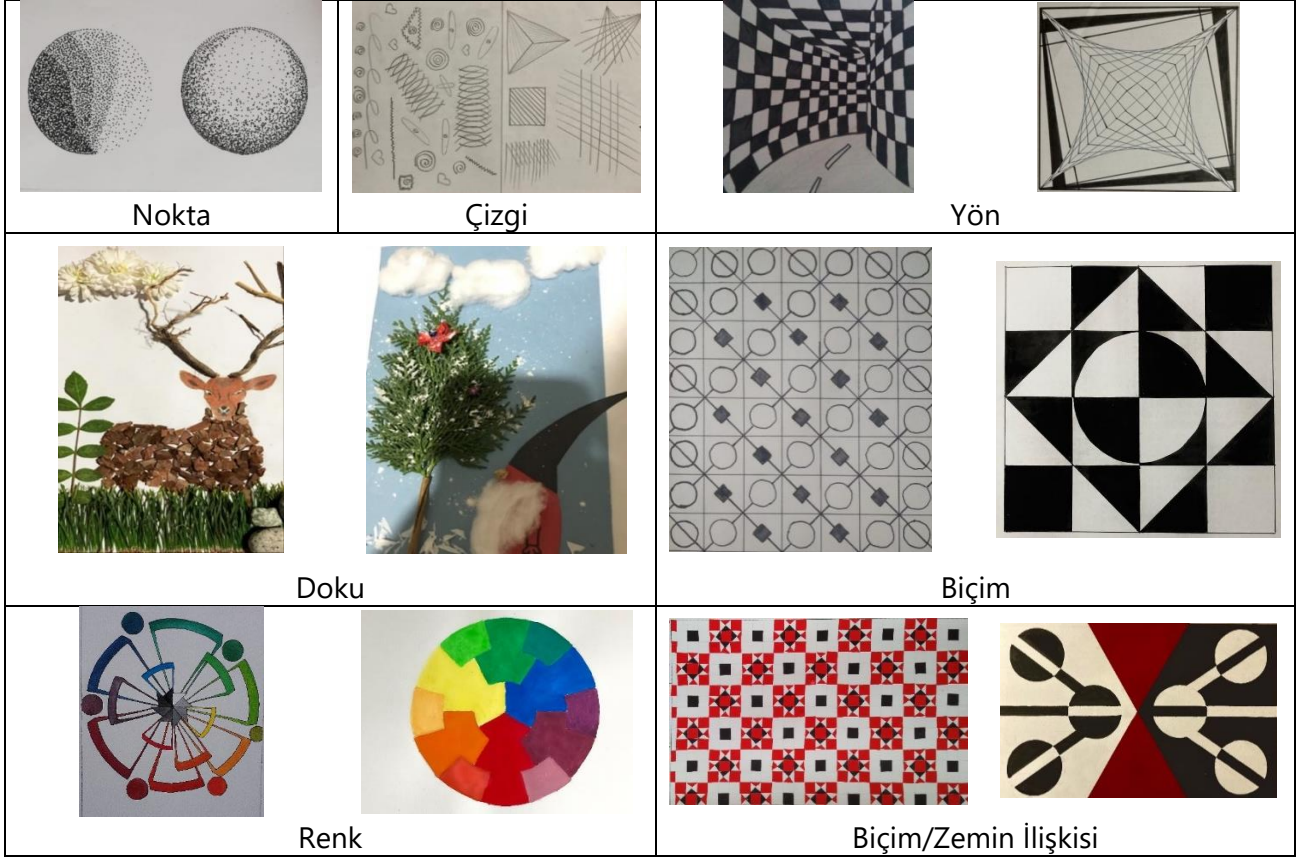
Uzaktan eğitim sürecinde tasarım öğe ve ilkelerinin öğretimi; teorik ders anlatımı, çevrimiçi stüdyo uygulaması ve ödev çalışmalarıyla gerçekleştirilmiştir. Zoom

programının araç olarak kullanıldığı derste, 40 dakika teorik ders anlatımı ve soru-cevap uygulaması yapılmaktadır. Ardından öğrencilere 30-45 dakika çalışma zamanı verilmekte ve belirtilen sürenin sonunda tekrar çevrimiçi ders yapılmaktadır. Öğrenciler yaptıkları çalışmalarını kamera ya da paylaşım ekranı aracılığıyla yansıtmakta ve çalışmalarını kritik edilmektedir. Bu çalışmalar, aynı gün içerisinde Bartın Üniversitesi E-DERS sistemi aracılığıyla toplanmakta ve arşivlenmektedir. Ödev duyurusu, dersin sonunda yapılmakta ve öğrencilere her ödev için 6 gün süre verilmektedir. Belirtilen sürenin sonunda hazırlanan ödevler E-DERS sistemi aracılığıyla toplanarak arşivlenmektedir.

15 hafta olarak yürütülen derste sırasıyla, "Nokta, çizgi, yön, ölçü, biçim, doku, renk ve değer" öğeleri ile "Egemenlik, tekrar, harmoni-uyum, kontrast-zıtlık, birlik, denge ve koram" ilkeleri teorik ders anlatımıyla aktarılmış; çevrimiçi stüdyo çalışmaları ve ödevlerle pekiştirilmiştir. Tasarım öğelerinin işlendiği çevrimiçi stüdyolarda Çizelge 1'de verilen uygulamalar yapılmıştır. Ara sınav ile birlikte 8 haftalık öğretim süresinde elde edilen çevrimiçi stüdyo çalışmalarından bir kısmı Şekil 1'de görülmektedir.

Çizelge 1. Çevrimiçi Stüdyo Çalışmalarına İlişkin Bilgiler

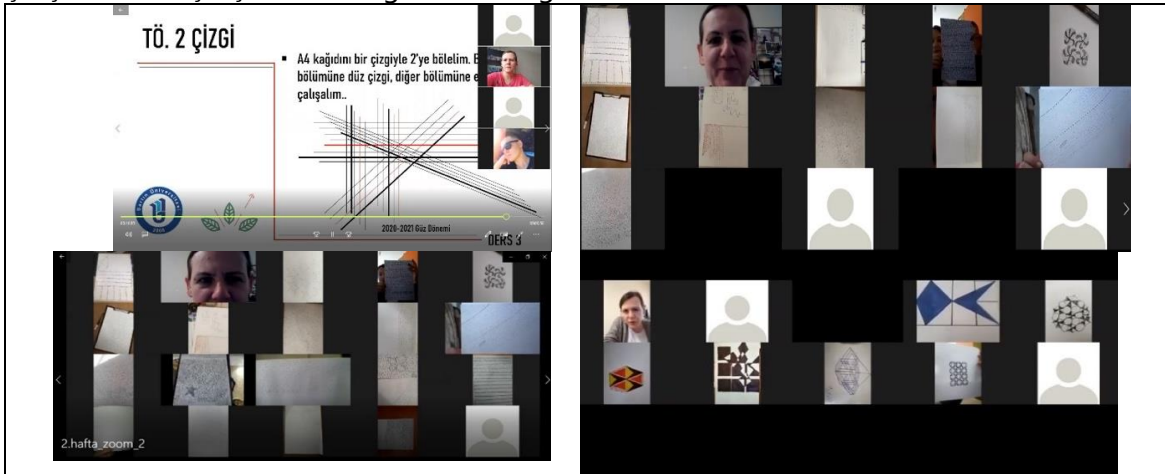
KONSEPT	ÇALIŞMA KONUSU	MALZEMELER
SERBEST	Hayal ettiğiniz bir mekânı çiziniz ya da beyaz zemin üzerine serbest bir desen çalışması yapınız	A4 beyaz kâğıt, kurşun kalem
NOKTA	Beyaz bir zemin üzerine gelişigüzel nokta çalışınız	A4 beyaz kâğıt, kurşun kalem
ÇİZGİ	A4 kağıdını bir çizgiyle 2'ye bölerek, bir bölümüne düz çizgiler, diğer bölümüne eğri çizgiler çiziniz	A4 beyaz kâğıt, farklı kalınlıkta ve renkte kalemler
YÖN	Farklı renk, tür ve kalınlıklarda çizgileri kullanarak bir yön çalışması yapınız.	A4 beyaz kâğıt, farklı kalınlıkta ve renkte kalemler
DOKU	Nokta, çizgi, biçim öğelerini de kullanarak "DOĞA" konulu bir doku çalışması yapınız	A4 beyaz schoeller kâğıt, doku özelliği gösteren serbest malzemeler
BIÇİM	Beyaz bir zemin üzerinde seçtiğiniz bir geometrik biçimden yeni biçimler elde edeceğiniz bir çalışma yapınız	A4 beyaz kâğıt, farklı kalınlıkta ve renkte kalemler, cetvel, pergel.
RENK	Tasarımı size ait olan bir renk çemberi oluşturunuz. Oluşturduğunuz çemberi en az 12 dilime ayırarak, ana ve ara renk geçişlerine göre renklendiriniz. (Birincil ara renkler, iki ana rengin eşit oranda karışımıyla; ikincil ara renkler ise %75-%25 oranında karışım ile elde edilmelidir).	A4 beyaz schoeller kâğıt, kurşun kalem, sarı, mavi ve kırmızı guaj ya da sulu boya
BIÇİM ZEMİN İLİŞKİSİ (Ara Sınav)	Çerçeve içerisinde; siyah, beyaz ve kırmızı renkleri kullanarak bir zemin döşemesi çalışınız.	A4 beyaz schoeller kâğıt, farklı kalınlıkta ve renkte kalemler, cetvel, pergel.

Şekil 1. Çevrimiçi Stüdyo Çalışmalarına Örnekler

Uzaktan öğretim sürecinde Zoom programı aracılığıyla yapılan çevrim içi ders ve stüdyo çalışmaları ile çalışmaların değerlendirildiği

ekran paylaşımlarını içeren görseller Şekil 2'de görülmektedir.

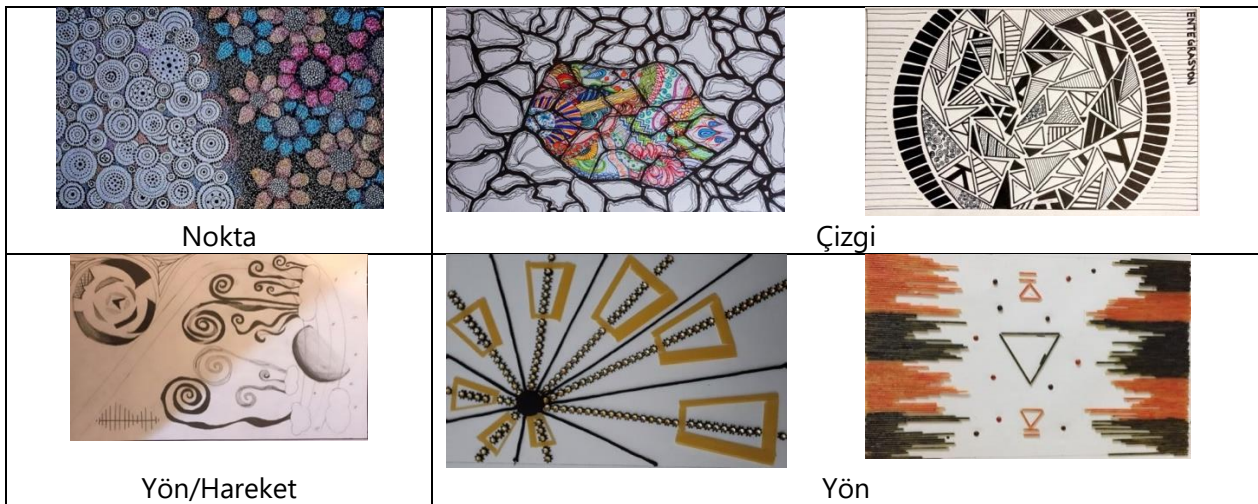

Şekil 2. Çevrimiçi Stüdyo Ortamına İlişkin Görseller

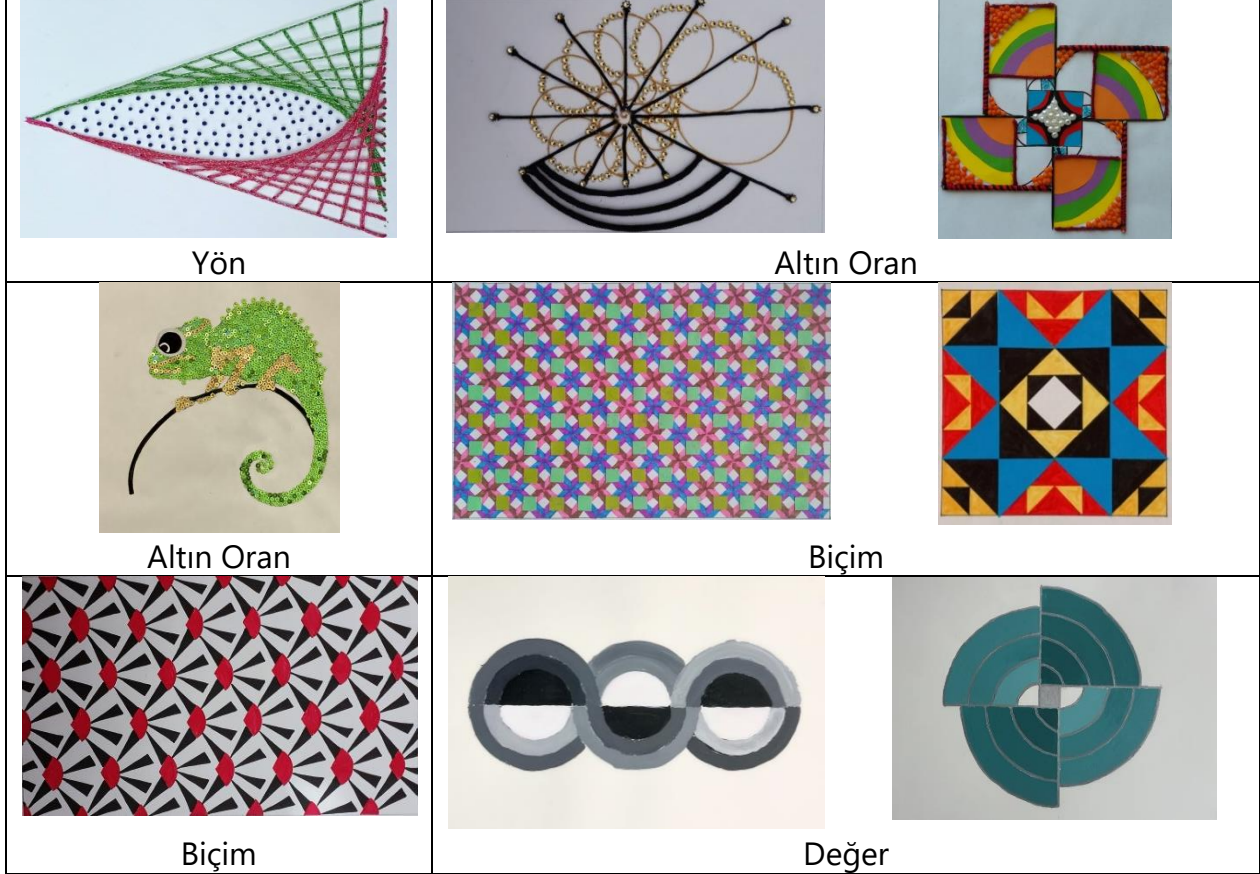
Ara sınava kadar toplam 6 adet ödev verilmiştir. Tasarım öğelerine ilişkin öğrenci ödevlerine ait bilgiler Çizelge 2’de, bu çalışmada değerlendirilen ödev örnekleri ise Şekil 3’te verilmiştir.

Çizelge 2. Öğrenci ödevlerine ilişkin bilgiler

KONSEPT	ÖDEV KONUSU	MALZEMELER
NOKTA	Beyaz bir zemin üzerine farklı kalem kalınlığı ve renkleri de kullanarak serbest bir nokta çalışması yapınız	A4 beyaz kağıt, farklı kalınlıkta ve renkte kalemler
ÇİZGİ	Farklı renk, tür ve kalınlıklarda çizgileri kullanarak bir duygu çalışması yapınız. Anlatmak istediğiniz duygu durumunu antet bölümünde belirtiniz.	A4 beyaz kağıt, farklı kalınlıkta ve renkte kalemler
YÖN/HAREKET	Materyal kullanarak, nokta ve çizgi öğeleri ile bir yön çalışması yapınız.	A4 beyaz schoeller kağıt, her türlü materyal kullanımı serbesttir.
ÖLÇÜ ve ORAN	Materyal kullanarak, "Altın Oran" temalı bir tasarım yapınız.	A4 beyaz schoeller kağıt, karton, mukavva, eva, keçe, el işi kağıdı, tel, ip vb. materyaller
BIÇİM TEKRARI	Çerçeve içerisinde biçim tekrarı ile bir zemin düzenlemesi yapınız.	A4 beyaz schoeller kağıt, ya da beyaz karton, her türlü materyal kullanımı serbesttir.
DEĞER / TON	Çerçeve içerisinde tek bir biçim ögesini kullanarak, bir zemin düzenlemesi yapınız. Oluşturduğunuz biçimi 11 parçaya bölerek tek bir rengin koyudan açığa tonlarıyla doğru renklendirerek bir değer çalışması yapınız. 6. parça seçilen rengin ve beyazın eşit oranda karışımıyla elde edilmeli.	A4 beyaz schoeller kağıt, kurşun kalem, guaj ya da sulu boya.

Şekil 3. Ödev Örnekleri

Şekil 3. Ödev Örnekleri (Devam Ediyor)

Ara sınav ve öncesinde tamamlanan çevrimiçi stüdyo çalışmaları ve ödevler ile aşağıdaki ders kazanımları elde edilmiştir.

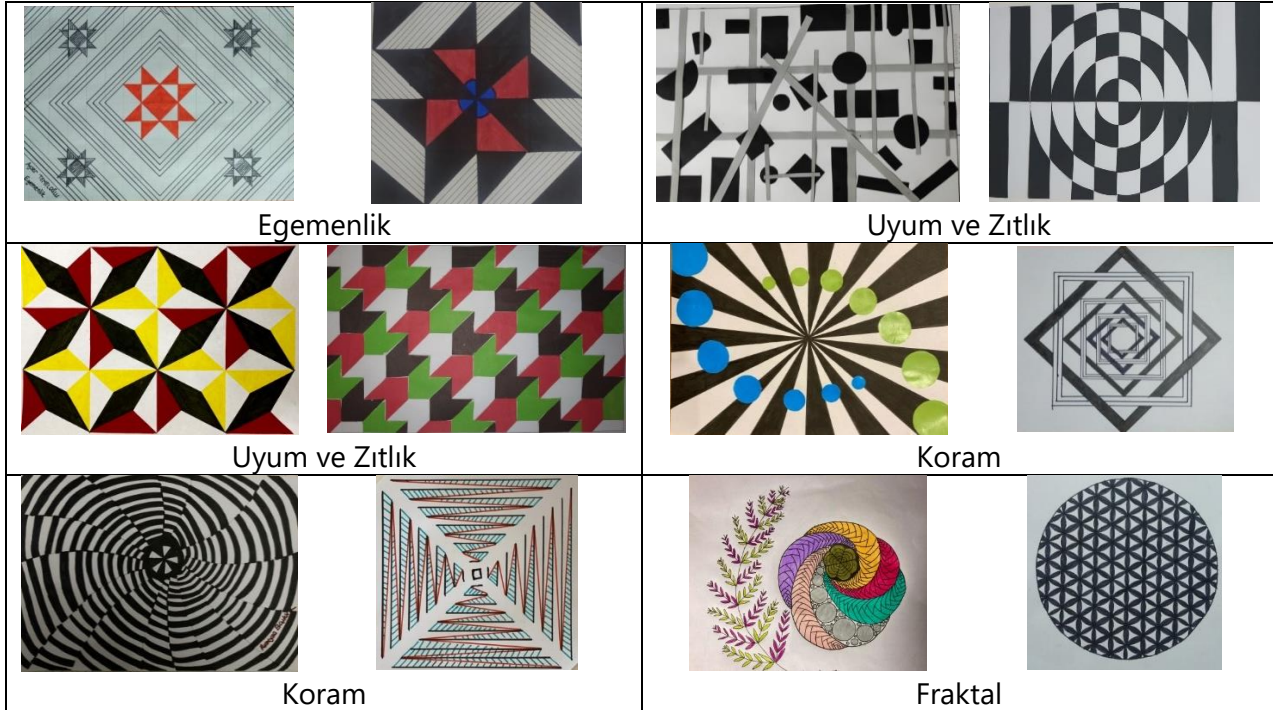
1. Temel tasarım kavramını ve tasarım öğelerini bilir,
2. Çizgi dilini ve tasarım öğelerini bir tasarım aracı olarak kullanmayı öğrenir,
3. Ölçü ve oran kavramlarını bilir ve tasarımlarında uygular,

4. Biçim oluşturmayı ve geometrik biçimleri kullanmayı bilir.

Tasarım öğelerine ilişkin yapılan çevrimiçi stüdyolarda Tablo 3'te verilen uygulamalar yapılmış olup, çalışma örnekleri Şekil 4'te verilmiştir.

Çizelge 3. Çevrimiçi Stüdyo Çalışmalarına İlişkin Bilgiler

KONSEPT	ÇALIŞMA KONUSU	MALZEMELER
EGEMENLİK	Çerçeve içerisinde bir egemenlik çalışması yapınız.	A4 beyaz schoeller kağıt, her türlü materyal kullanımı serbesttir.
UYUM VE ZITLIK	Çerçeve içerisinde; biçim ve ölçü açısından "uyum", renk ve yön açısından "zıtlık" ilkelerini yansıttığınız bir tasarım oluşturunuz.	A4 beyaz kağıt, farklı kalınlıkta ve renkte kalemler, istenilen türde boya ya da zemin kaplama malzemeleri.
KORAM	Çerçeve içerisinde; diziliş ifade eden bir koram çalışması yapınız.	A4 beyaz kağıt, farklı kalınlıkta ve renkte kalemler.
FRAKTAL	Çerçevesiz kağıda, renkli keçeli kalem ya da yüzey kaplama kağıtları kullanarak bir fraktal tasarım çalışması yapınız.	A3 beyaz schoeller kağıt, farklı kalınlıkta ve renkte kalemler, istenilen türde boya ya da zemin kaplama malzemeleri.

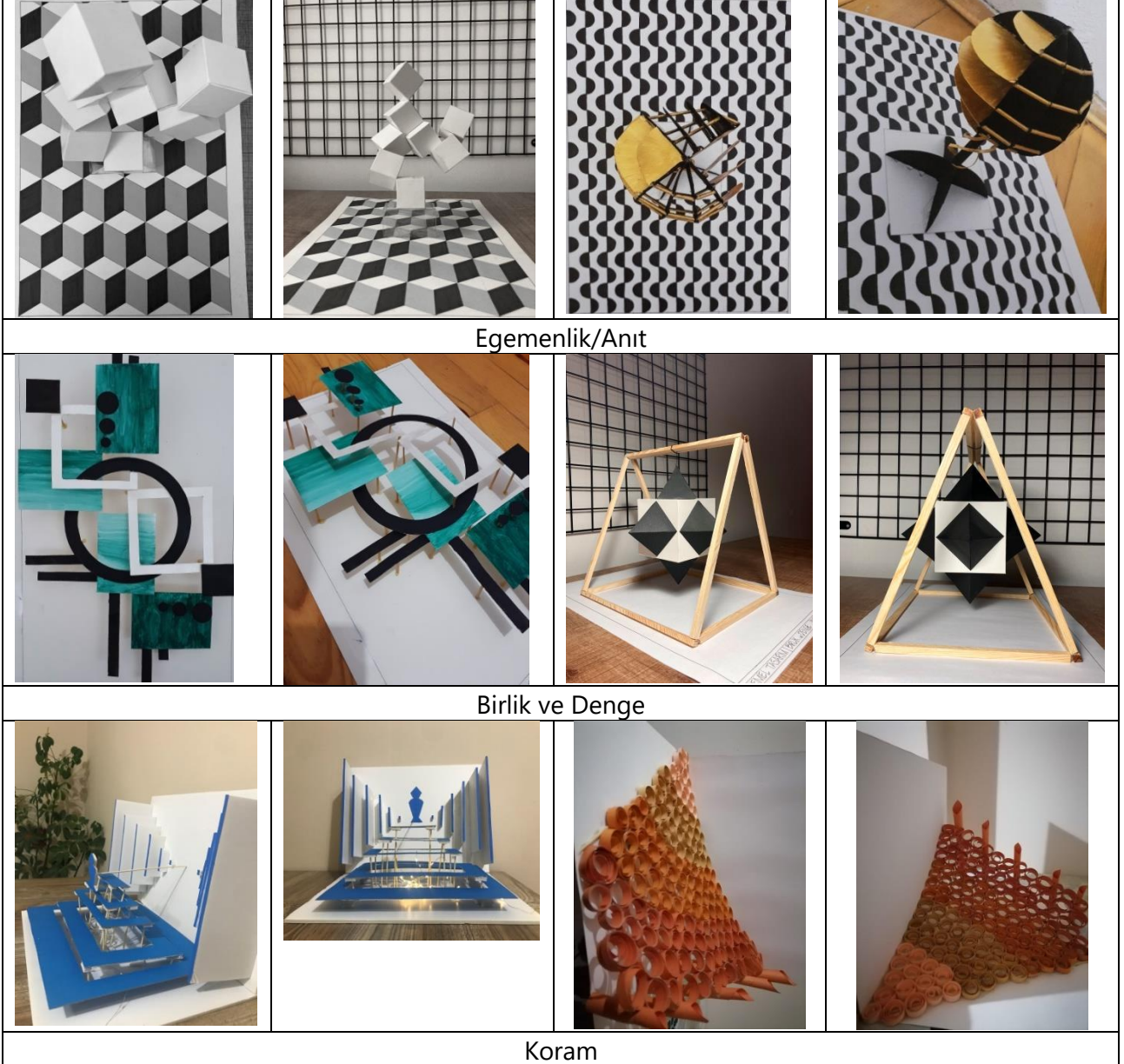

Şekil 4. Çevrimiçi Stüdyo Çalışmalarına Örnekler

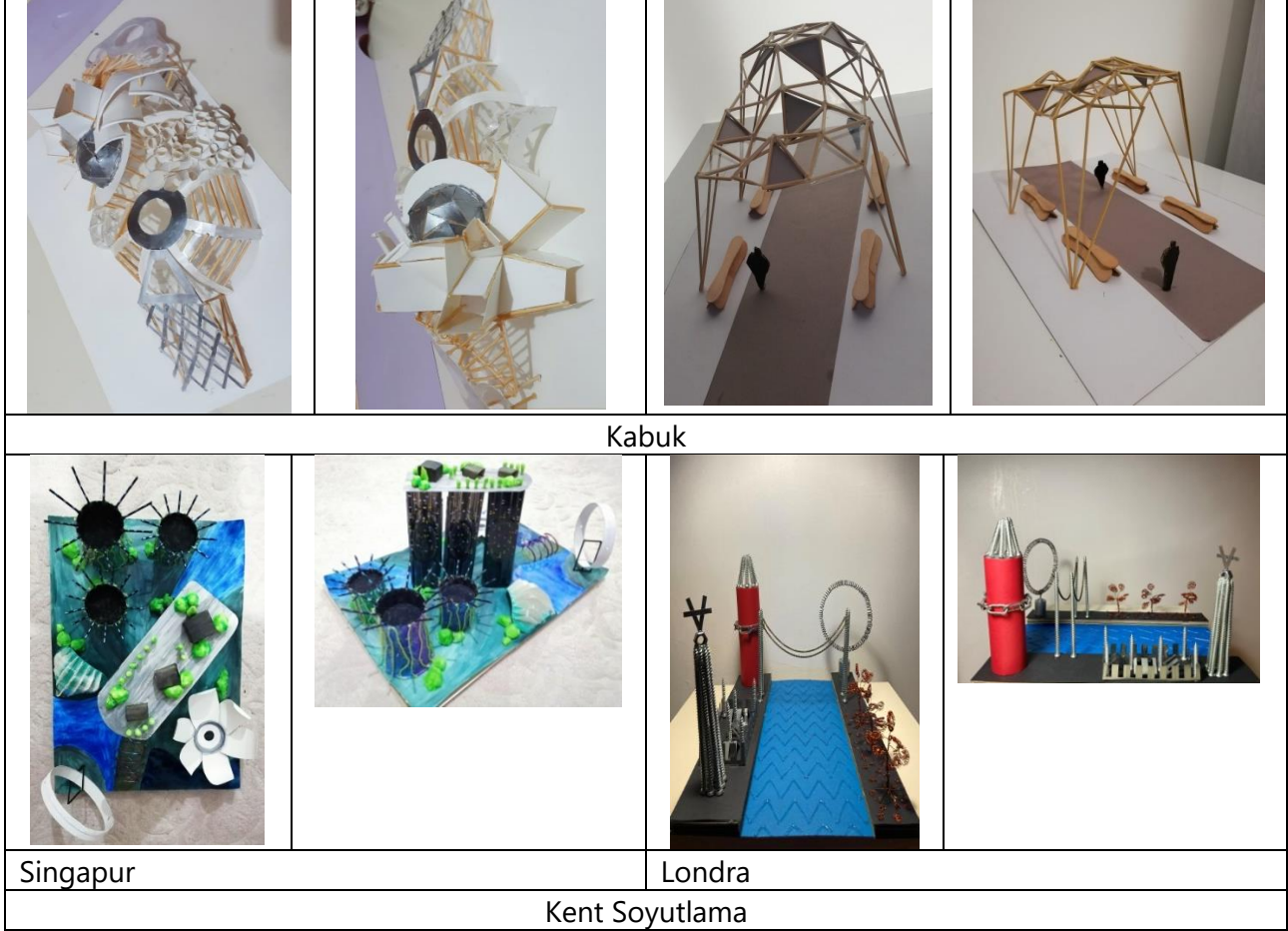
Tasarım öğelerine ilişkin verilen öğrenci ödevleri Çizelge 4'te, ödev örnekleri ise Şekil 5'te verilmiştir.

Çizelge 4. Öğrenci Ödevlerine İlişkin Bilgiler

KONSEPT	ÖDEV KONUSU	MALZEMELER
EGEMENLİK/ ANIT	Zeminde biçim tekrarı ilkesinin işlendiği bir kent meydanı için egemenlik unsuru olarak üç boyutlu bir anıt tasarımı yapınız. Zemin çalışmasında istenilen türde boya ya da zemin kaplama malzemeleri kullanılabilir. Anıt tasarımında malzeme kullanımı serbesttir. Yapılan çalışmanın biri kuşbakışı (plan) görünümü olmak üzere en az iki, en fazla 4 perspektif görüntüsü sisteme yüklenmelidir.	A3 beyaz karton ya da mukavva, ahşap, geri dönüştürülebilir atık malzemeler, çubuk, tel, kil, oyun hamuru vb. malzemeler.
BİRLİK VE DENGE	Çerçeve içerisinde; birlik ve denge ilkelerini yansıttığınız üç boyutlu bir tasarım oluşturunuz. Çalışmada istenilen türde boya ya da zemin kaplama malzemeleri kullanılabilir.	A3 A3 beyaz karton ya da mukavva, her türlü materyal kullanımı serbesttir.
KORAM	Dikey ve yatay zeminde birleştirilmiş iki adet A3 maket kartonunun birbiriyle ilişkisini kurarak bir koram çalışması yapınız. Çalışmada Zıtlık, ritim, egemenlik, tekrar, denge ve uyum gibi öğrendiğiniz tasarım ilkelerini kullanmanız gerekmektedir. Yaptığınız çalışmanın plan, yan ve ön görüşlerini JPEG formatında sisteme yükleyiniz.	Beyaz veya bir rengin iki farklı tonunda karton, el işi kağıdı, fon kağıdı vb. Her türlü materyal kullanımı serbesttir.
KABUK	Beyaz bir zemin üzerine, konusu "KABUK" olan üç boyutlu bir tasarım yapınız. Kabuk, altında yaşanılan, oturlan ya da bir geçiş güzergahı olan mekanın örtüsüdür. Kabuğun iskeleti, çıta, kürdan, kibrit, çöpşiş, abeslang vb. ahşap materyallerden oluşmalıdır. Kabuğun iskeleti, içten veya dıştan görünür olmalıdır. Kaplama yüzeyleri, beyaz ve/veya gri tonlarında (farklı gri tonları bir arada kullanılabilir) kartondan ve şeffaf asetatlardan oluşmalıdır. Çalışmanın bütününde, benimsemiş olduğunuz tasarım ilkelerini formda belirtilen alana yazmanız gerekmektedir. Plan, ve görüşler olmak üzere en az 3 en fazla 5 fotoğrafı sisteme yükleyiniz.	A3 boyutunda bir mukavva, her türlü materyal kullanımı serbesttir.
SOYUTLAMA	Size verilen kentlerden birini seçiniz ve seçtiğiniz kenti temsil eden bir "Kent Soyutlama" çalışması yapınız. Yaptığınız üç boyutlu çalışmada aşağıda belirtilen temel unsurlardan en az 3 tanesi yer almalıdır. Temel unsurlar: 1. Yapısal unsurlar (binalar, anıtlar, meydanlar vb.) 2. Yeşil alanlar (parklar, ormanlar, ağaçlar vb.) 3. Doğal/yapay su yüzeyleri (deniz, göl, akarsu, havuz vb.) 4. Yollar Çalışmanın bütününde tekrar, egemenlik, uyum ve/veya zıtlık ilkeleri izlenebilmelidir. Çalışmanıza ait 1 tanesi plan görüş (kuşbakışı) olmak üzere, farklı açılardan çekilmiş en az 3 fotoğrafı sisteme yükleyiniz.	A3 boyutunda bir mukavva, Her türlü materyal kullanımı serbesttir.

Şekil 5. Ödev Örnekleri

Şekil 5. Ödev Örnekleri (Devam Ediyor)

Ara sınav sonrasında tamamlanan çevrimiçi stüdyo çalışmaları, ödevler ve genel sınav ile daha önce elde edilen kazanımlara ek olarak, aşağıdaki ders kazanımları elde edilmiştir:

1. Tasarım ilkelerini ve peyzaj tasarımındaki kullanımlarını bilir.
2. Temel tasarım bilgisini almış olarak tasarım becerisini kullanacak altyapıya sahip olur.

Her yarıyıl sonunda, Bartın Üniversitesi öğrenci bilgi sisteminden her ders için ayrı yapılan ders değerlendirme anketlerinde, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecini de değerlendirmeleri beklenmektedir. 22 soruluk ders değerlendirme anketinin 5 sorusu uzaktan eğitim süreci ile ilgilidir. Anket soruları ve öğrencilerin ankete verdikleri cevapların ortalama değerleri Tablo 5'te verilmiştir.

Anket sonuçlarına bakıldığında da öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde Temel Tasarım dersinin işleniş ile ilgili memnuniyet düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 5. Bartın Üniversitesi Tarafından Yapılan "Ders Değerlendirme Anketi" Sonuçları

ANKET SORUSU	ORTALAMA DEĞER
S5-Dönem boyunca ders izlencesinde planlananlar, uzaktan eğitim ile uygulandı.	1,5
S6-Öğretim elamanı uzaktan eğitim ile dersi düzenli olarak işledi.	1,5
S9-Öğretim elemanı ders işlerken uzaktan eğitime uygun araç ve gereçleri kullandı.	1,44
S12-Ölçme ve değerlendirme yöntemleri dersin amaçlarıyla, içeriğiyle ve uzaktan eğitim süreciyle örtüşüyordu.	1,56
S16-Öğretim elemanının uzaktan eğitim ile ders işleme şekline memnunum.	1,53
Genel Ortalama Değer	1,5

Not: Kesinlikle katılıyorum "1", Büyük oranda katılıyorum "2", Kısmen katılıyorum "3", Büyük oranda katılmıyorum "4", Kesinlikle katılmıyorum "5".

4. Tartışma ve Sonuç

Temel tasarım dersi, peyzaj mimarlığı bölümü öğrencilerinin tasarım ile ilk karşılaştığı derstir. Bu sebeple konuya yönelik kısıtlı bilgi birikimine sahip öğrencilerin konuyu kavrayarak bunlara yönelik uygulamalar yapması hem öğrenciler hem de eğitimciler için zordur. Uzaktan eğitimle yürütülen Temel Tasarım Dersi kapsamında çevrimiçi stüdyo dersi ve çalışmaları yapılmış bunlara ilişkin ödevler toplanılmıştır.

2020-2021 Güz Yarıyılında ele alınan Temel Tasarım dersinin; özellikle öğrencilere çizgi aracılığıyla biçim dilini öğrenme, tasarım becerilerini geliştirme ve peyzaj tasarım projelerinin oluşturulması sürecindeki soyut düşünme becerisine katkı sunduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin uygulamalarının başarılı olma durumu istatistiki anlamda değil, dersin kazanımlarının gerçekleşip gerçekleşmediğine yönelik olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda dersin sonuç materyalleri incelendiğinde, uzaktan eğitim sürecinin başarılı geçtiği düşünülmektedir. Kurum

tarafından yapılan ders değerlendirme öğrenci anketi sonuçları da bunu desteklemektedir. Bu süreç boyunca uzaktan eğitim örgün eğitimle kıyaslandığında gözlemlenen dezavantaj ve avantajlı durumlar aşağıda belirtilmiştir.

Dezavantajları;

- Derslerin stüdyo ortamında gerçekleşmemesi; bu sebeple derslerdeki etkileşime bağlı motivasyon sağlanamaması,
- Sokağa çıkma kısıtlamaları süresince malzeme temininde yaşanan aksaklıklar,
- Altyapı sistemi veya kullanıcı sayısına bağlı oluşabilecek internet sorunları,
- Aile içerisinde birden fazla sayıda öğrencinin aynı anda uzaktan eğitim yürütmesi ve yeterli ortam sağlanamıyor olması,

Avantajları;

- Küresel çapta olağanüstü durumlarda eğitimin aksamadan devam ediyor olması,
- Dijital ortamda gerçekleşen derse her koşulda katılma imkanının olabilməsi,
- Uzaktan eğitim merkezi aracılığıyla yapılan derslerin sisteme yüklenebiliyor olması ve derslerin tekrar izlenebilme olanağı,
- Öğrencilerinin ödev teslimlerini sistem üzerinde belirlenen linkler aracılığıyla yüklemesinin kolay arşivleme olanağı sunması,
- Aktif çalışma hayatı bulanan öğrencilerin okul ve iş yaşamını birlikte yürütebiliyor olması, olarak sıralanabilir.

Bu çalışma sonucunda gelişen teknolojik koşulların teorik öğrenme ve stüdyo çalışmalarının yapılmasına olanaklar sağladığı, derslerin herhangi bir aksama yaşanmadan yürütülebildiği ve yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde de öğrenme kazanımlarının büyük ölçüde sağlanabildiği görülmektedir.

Kaynaklar

- Acar, H. Bekar, M. (2017). Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Bir Stüdyo Çalışması: Kıyı Alanı Peyzaj Tasarım Projesi. MEGARON, 12(2), 329-342.
- Akbulut, D. (2014). Tasarımda Temel Etkileşim: Temel Tasarım Eğitiminde Bütünleşik Ortak Zemin. Sanat ve Tasarım Dergisi, 13(1), 23-40.
- Boucharenc, C. G. (2006). Research on Basic Design Education: An International Survey. International Journal of Technology and Design Education, 16, 1-30. <https://doi.org/10.1007/s10798-005-2110-8>.
- Çelik, F. (2014). Basic Design Education in Landscape Architecture. ArchNet-IJAR: International Journal of Architectural Research, 8(1), 176-183.
- Duman, S. N. (2020). Salgın Döneminde Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitim Sürecinin Değerlendirilmesi. Milli Eğitim Dergisi, 49(1), 95-112. DOI: 10.37669/milliegitim.768887.
- Eames, C. (1972). What is Design? An interview with Charles Eames. Extracted from the book Eames Design. The work of the office of Charles and Ray Eames (de John Neuhart, Marilyn Neuhart y Ray Eames), Harry N. Abrams, New York, 1989; p. 14-15. Translated by José M. Allard S. Erişim Adresi: <https://scielo.conicyt.cl/pdf/arq/n49/art11.pdf> Erişim Tarihi: 06.06.2022.
- Kömürcüoğlu Turan, N. ve Altaş, N. E. (2003), "Tasarım Sürecinde Kavram", İTÜ Dergisi/a Mimarlık, Planlama Tasarım, 2(1), 15-26.
- Kurdoğlu, B. Ç., Bayramoğlu, E., Yeniçirak, P. Ö. (2021). Pandemi Sürecinde Bir Fırsat Eğitimi Uygulaması. 4th. International Conference of Contemporary Affairs in Architecture and Urbanism (ICCAUA-2021) HEP University, Alanya, Turkey 20-21 May 2021.
- Önal, G. (2011). Architectural Design Process in Creativity And Cultural Schema Context. Uludağ University Journal of the Faculty of Engineering, 16 (1), 155-162.
- Özhancı E., Tırnakçı A., Yücekaya M. & Aklıbaşında, M. (2022) Uzaktan ve yüz yüze eğitim koşullarının peyzaj mimarlığı bölümü öğrencileri örneğinde değerlendirilmesi. Turkish Journal of Forest Science, 6(1), 100-113.

“

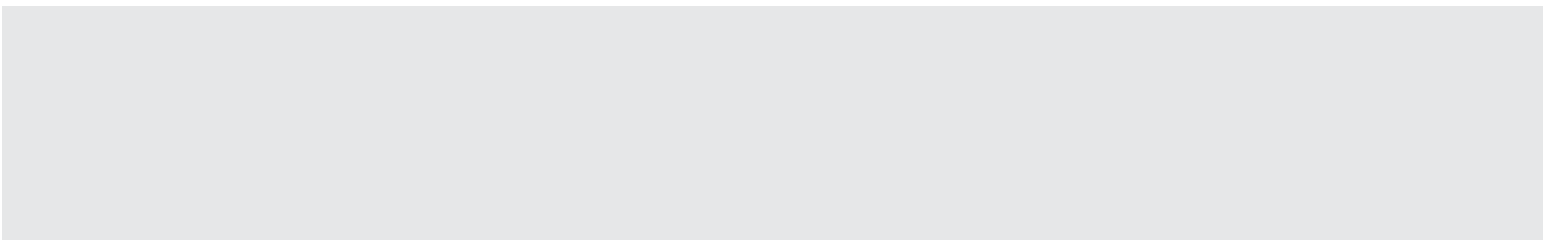
PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi 4/1 (2022) 55-68

- Sakarya, K. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile yürütülen teknik resim dersine dair bir değerlendirme: Çukurova Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü örneği. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (25), 282-290.
- Sarioğlu Erdoğan, G. P. (2016). Temel Tasarım Eğitimi: Bir Ders Planı Örneği. *Planlama Dergisi*, 26(1), 7-19.
- Steinitz, C. (1995). Design is a Verb; Design is a Noun. *Landscape Journal*, 14(2), 188-200.
- Steinitz, C. A. (1990), "Framework for Theory Applicable to the Education of Landscape

Architects", *Landscape Journal*, Sayı 9, s 136-143.

Yıldırım, İ. (2018). İç Mimarlık Bölümlerindeki Temel Tasarım Eğitiminin Teorik ve Pratik Yönden İçerik Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü. Ankara.

Yılmaz ve Akyol (2021). Basic Design Course in the Education of Landscape Architecture. *Online Journal of Art and Design*. 9(3), 46-52.

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF ENVIRONMENT, URBANIZATION AND CLIMATE CHANGE

PEYZAJ

